

718

Prijatelj

Najugodnejša prilika

za avtomobiliste, ki želé
imeti najboljši plašč

Din

685.-

**vsak plašč
29 x 4.40-21**

Druge velikosti enako poceni:

Dimenzija	plašč	zračnica
4.50-18	Din 575	105
4.75-18	Din 770	120
4.75-19	Din 590	110
5.00-19	Din 820	110
4.75-20	Din 615	120
4.50-21	Din 815	110

Zahtevajte cene za Vašo
dimenzijo!

Izredne vrednosti je novi ALL WEATHER TREAD plašč, nenadkriljiva guma tako po videzu kakor v rabi.

Preizkušeni ALL WEATHER TREAD plašč je danes mnogo trpežnejši in močnejši kot prej. Traja in zdrži mnogo dlje. Globoko vrezan kockast profil drži močnejše in varnejše na cesti. Stranske prizme ga varujejo pred drčanjem in označujejo najzadnejši novi tip avto plašča.

Kljub temu novi ALL WEATHER TREAD plašč ni nič dražji. Ta veliki in močni plašč dobite danes po neverjetno NIZKI CENI. Oglejte si gornje cene. Obiščite zastopnika GOODYEAR plaščev, ki naj Vam pokaže garnituro ALL WEATHER TREAD GOODYEAR plaščev za Vaš avto.

GOODYEAR

Več avtomobilistov na svetu vozi z GOODYEAR pnevmatiko kakor s katerokoli drugo znamko.

Telefon 27-28

ZALOGA V LJUBLJANI:

Telegrami: LOVEKO

J. L O V Š E, Tavčarjeva ulica št. 7

Takile so zavitki pravih

domaćih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadeni velik puding, krema, kolač ali 1 liter kjeria prijeten vaniljev aroma.
Vsečina tega zavitka nadomestuje 2-3 stroke dobre vanilije.

Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiten pod
imenom
Backin

Bactamid
(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja

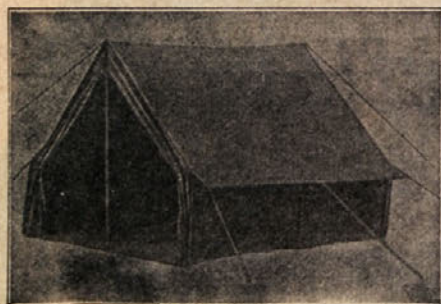
nadomešča moč za sisanje testa in barvo jajc; noževa konica tega praška vsebuje moč barve enega rumenlaka kakor tudi moč enega beljaka.
Bactamid se koristno doda vsaki močnati jedi, in pečivu, posebno omeletam, žilčalkom, rezancem, krpicam, črnokromu, babilosni, kolačem, maslenemu in krhekemu testu itd. nakaar se dobi lepo obliko in je lahko prebavljivo.

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjo.

Vsečina tega zavolčka uporabljena po onostranskem navodilu, da 5 kg vkuhanega sadja, želea, marmelade, sadnega sokovja, kumarom in silčnemu stalnost in zabrani njih kvarjenje po blaznobi ter kisajja.

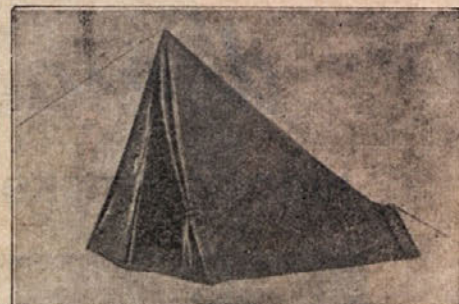
Dr. Oetkerjevi šartlji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki se dobe v vseh trgovinah.

Vse oblike in velikosti šotorov.

POLETJE V ČOLNU IN ŠOTORU

je naslov

(Za taborenja, letovanja na morju,
week-end, turistiko itd.)

ILUSTRIRANEGA PROSPEKTA IN CENIKA, ki je izšel in ga pošlje na
zahtevo, kakor tudi vzorce blaga, vsakomur brezplačno

SPORTNA **B. KOLB,** VIŽMARJE-
DELAVNICA **ŠENT VID**

Največja tvornica smučí in zimskosportnih potrebščin v državi.

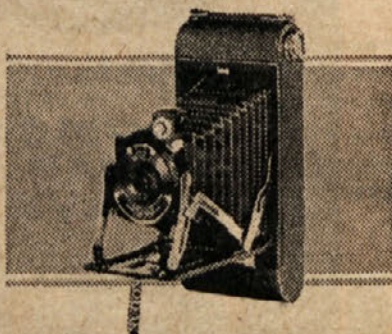
Umetnik ali začetnik,
vsi imajo

FOTO APARATE
in
KODAK VERICHROME
FILM

Vsi foto trgovci
imajo v zalogi
Kodakove izdelke

KODAK
ZAGREB

Na debelo: Zvonimirova 2
Na drobno: Praška ulica 2

A. GOREC
D. Z. O. Z.

AUTOMATERIJAL
 KOLESA
 AUTOPNEVMATIKA
 ŠIVALNI STROJI
 BENCIN-AUTOOLJA
 KOLESNO BLAGO
 ZIMSKO ŠPORTNO BLAGO
 DELAVNICA ZA POPRAVILA

LJUBLJANA DUNAJSKA C.ŠT.1

NAJBOLJE-NAJCENEJE

Največja izbira

Najmodernejša oprema za
 automobile

Prvovrstna autopnevmatika

JOSIP STUPICA

LJUBLJANA, Slomškova ulica št. 6

Trgovina avtomobilov, voz in konjskih oprem. — Jermenarstvo in sedlarstvo.

Avtoličanje po najnovjšem ameriškem brizgalnem sistemu, emajliranje v ognju in tapciranje avtomobilov.

Izvrševanje vseh v to stroko spadajočih del solidno in po konkurenčnih cenah.

AVTOGARAŽA

Na razpolago boksi za dnevno in mesečno uporabo. — Dostop v garažo ob vsaki uri.

Zastopstvo gumija „PIRELLI“.

BENCIN — OLJE

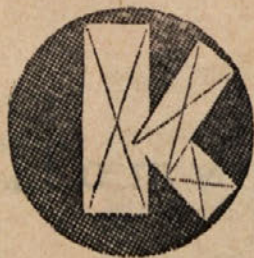
Telefon št. 28-26

VSE, KAR STE SHRANILI:

zimsko obleko, ki ste jo odložili, volneno perilo, svitre, nogavice, preproge, Vam uničijo v kratkem času molji.

Zato kupite še danes **TARMOL**, v lekarni ali drogeriji
ki Vam uniči prav vso zalogo.

Lahko pa naročite **TARMOL** pri Chemotehni, d. z o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša, na dvorišču).

Telefon 2807

„KUVERTA“
LJUBLJANA
Karlovska 2, Vojarski pot 1

Telefon 2807

Tvornica kuvert in pisemskega papirja

Ustanovljeno l. 1879

Telefon 2553

Ključavničarstvo

AVGUST MARTINČIČ

Ljubljana, Rimska cesta št. 14,

prvo in edino podjetje za napravo jeklenih valjčnih zastorov v Sloveniji,

priporoča napravo novih valjčnih zastorov in njih popravo po konkurenčnih cenah ter ima vse pripadajoče blago stalno v zalogi.

Izdeluje in se priporoča za naročilo solnčnih plaht, okrižij vsake vrste, od preproste do najbogatejše izvedbe, škarjastih omrežij, železja za štedilnike, ventilacij raznih vrst, raznega okovja, železnih vrat in oken, okroglih železnih stopnišč, predpečnikov iz železa in bakra itd.

Avtogensko varjenje ♦ Avtogensko rezanje
Stalna zaloga štedilnikov v priznani, vestni in solidni izvršitvi

DENAR.

Denar je zakonito menjalno sredstvo. Njegovo zbirališče in razhodišče so denarni zavodi. Ti so posredovalci med bogatimi in revnimi, so regulatorji denarnega prometa, so podporniki domačega gospodarstva, obrti, trgovine in industrije.

Zato ne odteguj denarja denarnim zavodom! Ne dvigaj ga po nepotrebnem! Ne kupuj stvari, ki jih nujno ne potrebuješ! Ne zapravljaj denarja iz strahu, da bi izgubil veljavo! Ne drži denarja doma in ne skrivaj ga! Z vsem tem škoduješ sebi in drugim. Zgubo imaš na obrestih in podpiraš gospodarsko krizo, ki tepe tudi tebe.

Dinar veljave ne bo izgubil. Inflacije ne bo! Bodi torej pameten! Ne daj se begati! Varčuj in nalagaj denar v denarne zavode!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani izplačuje nove vloge, naložene od 15. maja letos naprej, brez zadržka in v vsakem znesku ter jih obrestuje po običajni obrestni meri. Prav tako tudi njena podružnica na Miklošičevi cesti 13.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“ NAROČA SE V MARIBOR POŠTNI PREDAL 22

PRIJATELJ ILLUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

Rudolf Kresal:

L j u b e z e n

Bil je dolgo sam. Hodil je po svetu brez po-koja, na zunaj hladen in miren. A njegove nenehoma iščoče, nenehoma vprašujoče oči, kdaj pa kdaj sovražne in prezirljive, časih polne ljubezni, so izdajale vso tisto veliko bolečino mladega človeka, ki je nekoč izgubil svet in padel v vsakdanjo praznoto.

Nekoč je ljubil. Pred leti — in potem je skoro zblaznel. Potekali so tedni, ko mu je strahotna bolečina razjedala prsi. Potem pa se je vse umirilo. Nekje je ugasnilo sonce. Brez dneva in brez noči je pričelo potekati življenje — prazno, polno gole misli in iskanja.

Takrat je bil še zelo mlad, poln vere v človeka in v svoje dni. — Potem je vse ugasnilo. Pred tremi leti je nekega dne sklonil glavo na prsi in tiho dejal:

«Zdaj je konec.»

Ogenj v očeh mu je ugasnil. Iz njih je zavel hlad, gola misel je udarila v svet in okrog ustnic mu je zaigral zdaj bolesten, zdaj zaničljiv nasmeh.

Pred menoj je stal povsem drug človek. Mrzel in ukovan v svojo bol, ki jo je skrtil pred ljudmi z molkom in z golo mislijo. Utajil jim je srce.

Tako je šla od njega prva visoka ljubezen, ga pustila sredi trdo bijoče ceste, brez sanj in strtega.

*

Potekla so leta. Tri dolga leta ga ni nihče srečal. Pred dnevi pa se je iznenada pojavil — zamišljen in s strahom v očeh. Govoril je počasi in zamišljeno. Pričel je tam, kjer sva se pred leti razšla. In prva njegova misel je bila misel človeka — ki je nekoč moral nekaj zakopati — a ni imel moči, da bi bil tisto pozabil. Doteknil se je srca.

«Takrat sem bil še zelo mlad», je tiho izpregovoril. «Pa vendar, od tistih dni se ni v meni prav nič izpremenilo. Sonja je šla — a s Sonjo je šel le njen svet — moj mi je ostal — ali bil je prazen, zapuščen. Saj — m o r d a — kako je vse čudno in nedoumljivo — nisem ljubil nje. — Ne, ne, morda res nisem ljubil nje. Vem, časih mi je bila povsem tuja. Ali ko sem jo vzljubil, sem spoznal v sebi življenje, polno

in sočno. Bilo je ljubezen do vsega sveta. Ona je bila čudovit, nenadomestljiv simbol. Da, da, nenadomestljiv — bila mi je potrebna — mojemu svetu duša. Njene oči, usta, nasmeh, njena hoja, vsak njen gib mi je ustvarjal svet, poln lepote. In ta svet sem ljubil. Ne n je — ljubil sem tisto, česar ni imela ne ona ne jaz, ljubil sem tisti lepoto ustvarjajoči odnos med nama. Le zaradi te rastoče lepote v mojem svetu sem iskal njo, blaznel in hodil kakor po mehkem, udajajočem se zlatu. Ob njej mi je bilo zmerom lepo. Polni dve leti sem preživel kakor v sanjah, v njih nenehoma rastoč v sinje višave večne lepote človekovega duha. — Oddalil sem se od vse zunanje resničnosti, od vse praznote, ki me je obdajala, in se poglobil vase, se predal delu srca. Pripetilo se je, da sem v njo, v Sonjo, dolge večere strmel in ji govoril čudne stvari o ljudeh. Ves zasanjan v nekaj novega, poln volje do življenja in dela — sem utonil v samem sebi.

Tedaj si je ona nekega dne zaželela godbe in plesa, razkošnih dvoran, zrelih sadov človekovega dela, svetle zunanosti, in govorila je o mehkih preprogah in domu, ki ji je bilo bodoče kraljestvo. Jaz pa sem bil tako daleč od plesa in razkošja. Časih sem si doma in miru zaželel — in godbo sem poslušal z zaprtimi očmi. Vse življenje mi je bilo pesem. Ob vsem tem pa me je obhajal čuden občutek, da si ne smem želeti ne doma ne miru. Časih sem ta občutek skušal premagati — ali zaman. V podobnih trenutkih sem se zastrmel v njo — zapel me je dvom — in potem sem se ji nasmehnil.

Bližala sva se svojemu koncu. Nekega večera sem vztrepetal — in od takrat me trepet ni več zapustil. Bila je zla slutnja. Tik pred koncem se je v meni razbesnel boj za ljubezen. A tisto, kar sem ljubil — se je rušilo: bil je krhek, sijoč kristal, ki ni bil za moj svet. — Krhek je bil morda le v mojem svetu.

Hodila sva po gozdovih, po poljskih stezah, se sredi mesta ustavljala in zrla v vrvenje, pred strojem občudovala silo človekovega duha. — Da, morda je z njo bilo povsem drugače.

Njo sem ljubil, ker sem ljubil življenje, tisto lepoto v sebi, ki je vsemu zunanjemu dajala blesk svetosti — ali pa me je odvracala od gnusobe. Ali je čudna ... Ali je nenavadna ... ta ljubezen ... Pa saj ona, Sonja, je bila kakor duša za moje telo. Z njo sem ugledal sonce, spoznal čar mrzlih zimskih noči, hladnih pomladnih večerov, jesenskega umiranja in skrivnostnega dogajanja v poletnem času.

Konec je bil neizogiben. — Štirinajst dni me ni bilo na izpregled. Odpotoval sem. Ko sem se vrnil — nje ni bilo več — med mojimi živimi. Nekaj večerov sem jo na običajnem mestu čakal. Pol ure, eno uro in še dalje. Nje pa ni bilo. Potem sem jo slučajno srečal — zlomljen. Pobesila je oči. Ali zadrega jo je kmalu minila. Uporno je dvignila glavo. Moj bolesten izraz pa jo je moral presenetiti. Pogled je uprla v cesto. Vendar v njej je moralo biti neko zlo. Ustnice so se ji zaničljivo napele. Nato je mirno, skoraj malomarno dejala:

«Zaljubljena sem.»

Obšla me je blazna misel ubijanja. — Ne iz sovraštva, ne iz prezira. Ne, ne! — Le tisti svet, z muko in ljubeznijo zgrajeni svet lepote — se je zamajal. Iz prsi mi je prihajalo v možgane votlo bobnenje. Okrog in okrog je strahotno zabučalo. Svet se je zavrtel. Sijalo je poletno sonce. Ura je bila deset. Vse to sem vedel. Z ubijajočo zavestjo vedel. V tej grozi, ko sem si želel razblinjenosti vsega, sem Sonji mirno dal roko, si izsilil nasmeh — in se poslovil z zadnjim pogledom.

Čez dobre tri mesece se je vrnila. S trpkim, otožnim nasmehom je stopila v sobo. Prej mi je pisala nekaj pisem, na katera nisem odgovoril. — Ali tam, kjer sva končala, ni bilo več začetka. — Po svoji usodnosti je bila izobčena iz mojega sveta. Srce za njo je bilo mrtvo. — A ne samo za njo.

Ničesar več nisem ljubil. Delal in živel sem le z ostankom tistega sveta lepote, ki mi je pre-

šel v možgane. Gola misel in hlad sta zmagovala. Bolečino sem utajil. Le jaz sem vedel za njo. Počasi sem si z mislijo, s skrajnim naporom ustvaril zunanji mir. — Kadar zdaj srečam njo — mi je — kakor da grem mimo znanega nagrobnega kamna.

Tako govorim po treh letih praznote, po treh letih notranje zapuščeni.

Zdaj je spet dobro ... » je dejal in smehljuje se sklonil glavo na prsi.

«Ljubim. Našel sem, kar sem nekoč izgubil. Tako tiho se je zgodilo. Tudi njej sem pravil to zgodbo o nagrobnem kamnu in praznem svetu, o ljubezni. Nisem mogel drugače. Bila sva sama. Nihče naju ni motil. Ona je za spoznanje vztrepetala. Morda sem ji vzbudil spomin, daven spomin. — Lepa je in sama, vsa vase pogobljena. Njen pogled je svetel in vprašujoč, nenehoma vprašujoč. — Okrog ustnic ima črto, tisto črto, ki jo tako dobro poznam iz zrcala, ki jo da bol, gola misel in hlad, brezobčutje do vsega sveta, prezir in kdaj pa kdaj posmeh. Časih pa ji vse to izgine. Nasmehne se, oči se ji kakor otroku zableste, roke ji v skritem veselju vzdrhte, glavo skloni in se zamisli. — Potem je tiha in ne ve, o čem bi govorila.

Vsak večer sem z njo. —

Ali je tudi ona z menoj? —

In če ni ... Morda bo kdaj tudi njej še dobro.

Bojim se, tako bojim se ji približati. Da se ne zruši v tej sveti tišini spet vstajajoči svet lepote. — Vsak nepravil glas, vsak nepravil gib, pogled o nepravem času — morejo razmajati duši, ki se bližata druga drugi. — Nečesa me je zmerom strah — —»

*

Utihi je in se z vprašujočimi, sanjavimi očmi zastrmel predse. Njegova duša je morala biti polna tihe godbe ...

Ivan Albreht:

M a r t i n P r i s a d e c

Policijski komisar Aleš Sledivnik se je zaglobil v uradni spis o Remžurjevi zadevi. Kakor je prebiral in tehtal, se mu je zdelo vse bolj in bolj zamotano, skoraj zagonečno in nazadnje celo popolnoma neverjetno. Da bi bil tale plahi, krotki, čakaj no, kako se že piše? No, tale Martin Prisadec da bi bil ...

Komisar Sledivnik je obračal list za listom in si skušal pametno urediti razvoj zavozlana dejanja. Tik velike ceste so v gozdu pri Lokvarcu pred tremi tedni našli gostilničarja in mesarja Janeza Remžurja mrtvega. Po splošnih poročilih je veljal ta nesrečni Remžur, ki je imel tudi lepo kmetijo, za precej petičnega. Vsestransko poizvedovanje je nesporno potrdilo, da niti v pokojnikovem družinskem življenju niti v njegovih poslovnih razmerah

ni najti nič takega, iz česar bi se dalo sklepati na samomor. Okolnosti, v kakršnih so našli na orjaški smreki viseče truplo, pa zopet malone popolnoma izključujejo domnevo o nasilni smrti. Listnica, ki jo je bil mesar Remžur nosil v notranjem telovnikovem žepu z znatno vsoto denarja, je bila nedotaknjena. Sama vdova je potrdila, da je v njej prav toliko bankovcev, kolikor jih je bil rajni vzel s seboj. Kar manjka gotovine iz male denarnice, je vse dokazano, kje in za kaj jo je bil Janez Remžur potrošil. Iz Lokvarca se je bil namenil v hribovske vasi in obredel zastran klavne živine več selišč. Natančno je dognano, kje se je ustavljal in s kom je kaj barantal. Ker se ni nikjer mogel prav pogoditi, tuđi ni nikomur dajal are. Vse se ujema kakor v točno zapisovanem dnev-

niku. Okoli treh popoldne se je bil nameril nazaj proti Lokvarcu.

Tu se začno navskrižja in prvi sledovi nejasnosti. Nekaj prič trdi, da je bil Remžur zgodaj popoldne že malo čez mero dobre volje, nekaj jih celo hoče vedeti, da ga je zanašalo, medtem ko drugi odločno zatrjujejo, da je bil še sredi popoldneva čisto trezen in prej uščenec nego vesel; bržčas zato, ker ni bilo nič kupčije. Poslej vse nekako izgine. Ta in oni se je še oglasil, da ga je videl tu in tam, a pri natančnejšem zasliševanju se je izkazalo, da nihče teh slednjih ne ve niti dneva zanesljivo, kaj šele ure!

Doma so čakali vso noč in še drugi dan, ko pa na večer drugega dne gospodarja le ni bilo, je pričelo ženo skrbeti in je javila orožnikom. Pet dni za tem so našli Remžurjevo truplo. Ker ni bilo nič sumljivega, so pri raztelesenju ugotovili, da je pokojnik «v trenutni duševni zmedenosti» sam šel v smrt. Dogodek je po Lokvarcu povzročil precej nemira, vendar se je že vse nekam poleglo, pa ti pride zdajle pred tremi dnevi naravnost na policijo neki Martin Prisadec, češ:

«Janeza Remžurja sem umoril —»

Komisar Sledivnik je bil prepričan, da prisilec ni čisto pri pameti in je temu primerno govoril z njim, a mož ga je kmalu pregledal, češ:

«Nič se ne bojte, sem pameten in vem, kaj govorim! Remžurja sem jaz — Zdaj sem prišel, da lahko storite z menoj, kar se vam zdi primerno —»

Seve, spričo take odločnosti ni kazalo nič drugega kakor zares poprijeti. Policija se doslej ni čisto nič brigala niti za Janeza Remžurja niti za Martina Prisadca, zdaj pa je bilo na vsak način treba začeti!

Brž tedaj zapisnik!

— Vi ste torej Martin Prisadec?

«Da.»

— Rojeni?

«Seveda sem bil rojen —»

— Kdaj in kje?

Martin Prisadec je debelo pogledal, kakor bi bil hotel reči: Kaj vas to briga! — in je lepo molčal. Tudi ni maral povedati poklica in ne, odkod je doma. Komisarjev trud je bil zaman. Na vsako vprašanje ga je Prisadec le topo pogledal, časih vzdihnil, časih skomignil z rameni in nazadnje trudno sklonil glavo, češ:

«Kaj mi hočete, ko sem vam vendar povedal, da sem ga jaz! Saj nič ne tajim.»

Slednjič je dal Aleš Sledivnik čudaka odvesti v zapor, češ:

Tam naj si premisli in se mu potlej že razveže jezik.

To je bilo prvi dan dopoldne, a popoldne ga je vnovič potipal, toda ni imel nič dosti več sreče, ne tedaj in ne pozneje. Zdaj je slednjič prejela policija potrebna pojasnila iz Lokvar-

ca. Martin Prisadec je bil rojen 1896. leta v Globeli pri Lokvarcu, prebiva tam in je tudi tja pristojen. Doma ima malo kmetijo in je razen tega izučen sedlar. To obrt izvršuje že deset let. Slabega ni bilo o njem še nič slišati in tudi kaznovan doslej ni bil nikoli. Mogoče in celo prav verjetno je, da se mu je omračil um, ker ga že nekaj let zapored tepejo hude nadloge. Odkar mu je pred dobrimi tremi meseci kot žrtev materinstva umrla žena, ki z njo ni bil poročen še niti prav leto dni, je bil Martin Prisadec kakor izgubljen.

— Kaj se neki nori štulijo med razbojnik! je nejevoljno zamrmral komisar, ko je prebral poročilo in pozvonil stražniku:

— Privedite mi tistega prismuknjenelega!

Stražnik je neslišno odšel in Aleš Sledivnik si je nažgal cigareto ter se zagledal na vrt in po parku, kjer je v suhi vročini venelo listje po drevju. Takoj nato se je že oglasil Martin Prisadec:

«Prosim —»

Bilo je tako plaho in tiho, da se je celo komisarju zasmilil in je namignil stražniku, naj se umakne v prednjo sobo. Človek pred njim je stal kakor živ mrlič. Zdaj in zdaj ga je stresel mraz. Suho je pokašljeval, pri čemer so se mu priprte oči vročično svetlikale.

— Da, da, življenje! je tjavendan in kakor sam zase vzdihnil komisar ter počasi brskal po listinah.

«Silno, grozno, gospod,» je olajšano pritrdil čudak in se zopet stresel. Glas je bil čudno topel in se je Aleš Sledivnik nehote ozrl. Sam sebi se je čudil, a si hkrati ni mogel pomagati, tako ga je presunil pogled na tega živega mrtvaka. Kakor da ni policist, je omenil:

— Dosti nesreč vas je obiskalo, ali ne?

Človeško bitje pred njim je vztrepetalo in sklenilo roke. Zdaj zabuhlo rdeč, zdaj pepelnato bled se je Martin Prisadec nenadoma spustil na kolena in s povzdignjenimi rokami zajeceljal:

«Ali res moram, gospod?»

Glas se mu je dušil v solzah.

— Nič se nikar ne razburjajte — je miril komisar, — ko morda niti ne bo tako hudo —

«Mislite?»

— Seveda! Vsakega človeka lahko doleti nesreča —

«O, gospod, name se jih je bilo usulo toliko, joj, toliko! In samo tistega ne bi bil smel reči, pa bi bilo vse dobro —»

— Kdo bi ne bil smel reči? — se je nenadoma predramila Sledivnikova pozornost.

«On,» so Prisadcu zašklepetali zobje, nar kar dolgo ni bilo mogoče nobene besede izvleči iz njega.

— Kako je pa dejal?

Martin Prisadec je še vedno klečal in neprenehoma nihal z glavo in z gornjim životom.

— Le vstanite in lepo sedite! —

Sledivnik je bil še vedno prijazen, a vzlic temu zopet bolj uradnik, ko je bodril zbeگانca:

— Bolj odkrito ko poveste, laže vam bo —

Martin Prisadec je brezčutno prikimal:

«Saj bom, gospod. Sem mislil, da ne bo treba vsega od kraja, ko je tako hudo!»

— No —

«Pred tremi ali štirimi leti mi je vse pogorelo. Samo golo življenje sem rešil in nekaj cunj.»

— Niste bili zavarovani?

«Čisto nekaj malega, ko pa nisem imel s čim plačevati! Očeta sem imel zadnja tri leta poprej v postelji, potlej pa pogreb, maše in vse to, da sem lezel v dolgove kakor v močvaro.»

— In —

Komisar je bil zmeraj bolj nestrpen, medtem ko je Prisadec jecljal:

«Ono leto mi je povodenj odnesla vso jesensko letino in lani mi je obolela še stara teta, ki mi je dotlej gospodinjala. Sama nesreča na nesrečo, gospod, dokler se nisem lani jeseni oženil.»

— In žena vam je tudi —?

«Vse mi pomre, gospod,» je prikimal Martin Prisadec. «In tole je prav za prav bilo tisto —»

— Aha! — je Sledivnik izbočil obrvi in si zopet našgal cigareto. — Kako je bilo, pravite?

Martin Prisadec je nekajkrat odprl usta, toda zobje so mu tako šklepetali, da ni bilo mogoče razumeti nobene besede.

— Ali vas zebe? — se je čudil komisar, a Prisadec je odkimal in se skušal stisniti v gube:

«Veste, moja rajna je služila za deklo pri Remžurju in sem jo od tam vzel. Pametna in pridna ženska, čeprav res da ni bilo nič dote.»

— Tako, tako? — je komisar zmajal z glavo. — Kako pravite potlej?

«Tam pred veliko nočjo,» je raztrgano stokal možak, «je rajna začutila slabosti. Šel sem po žensko, pa ni mogla nič. Moral sem po zdravnika. Za skoz Boga sem ga prosil, ker je ženska dejala, da je hudo in hudo! Zdravnik se je brž pripeljal, a tudi ni mogel pomagati. Strašno je bilo, gospod. Napol mrtvo sem prepeljal ženo v bolnico. Nazaj grede sem se oglasil pri Remžurju. Pravil sem mu, kako in kaj. Še pomiloval me je in tolažil, češ da se bo že obrnilo na bolje. Drugo dopoldne sem si izposodil kolo in se odpeljal v mesto. Dobro uro pred Lokvarcem sem srečal Remžurja.»

— Ali sta kaj govorila? — je Aleš Sledivnik nagubal čelo, a Martin Prisadec je zdaj mirno odkimal, češ:

«Jih je bilo preveč. Kakih pet ali šest jih je sedelo na zapravljivčku in vsi so bili videti vinski, čeprav je bilo tako zgodaj. Samo pozdravil sem Remžurja —»

Napetost je zdajci splahnila s komisarjevega obraza, ko je malomarno pozval:

— Kar nadaljujte, no!

«Saj pravim,» se je ponovno stresel Prisadec in se začel sunkovito zaletavati v besedah, «oh, streljaj pred Lokvarcem zagledam v blatu nekaj črnega, stopim s kolesa in pobere. Joj, gospod, ali veste, kaj je bilo? Remžurjeva listnica, tista velika, veste, in toliko denarja v njej, da se mi je kar meglilo pred očmi. Bog ne zadeni, nisem si upal šteti, ampak brž na kolo in nazaj za Remžurjem! Tako sem vozil, da sem se kar penil, ko jih nazadnje le dohitim. Pred zadnjo gostilno v Zabrinju je stal Remžurjev zapravljivček in oh, kako sem bil vesel! Taka pot, kaj mislite?! Remžur je pravkar stopil iz veže, ko skočim raz kolo in mu ponudim zaklad. Sem mislil, če mi zdajle da kaj prida najdnine, pošteno sem jo zaslužil, bo kakor nalašč! On, pa — Joj, gospod, tega bi ne bil smel reči!»

— Kaj je rekel? — je komisarja obšla nestrpnost, Martin Prisadec pa je začel ječe daviti iz sebe:

«Na, tepec, desetak, da si lahko kupiš vrv in se obesiš, ko si tako neumen in mi vračaš takšno premoženje!»

«Tako je dejal, pobasal listnico in se grohotaje vrnil v krčmo, jaz pa sem kakor nag in stopen obstal pred vežnim pragom. Najrajši bi se bil pogreznil od same sramote in bolečine. Niti desetaka nisem pobral, ki mi je bil zdrknil iz rok, ko sem zopet zasedel kolo in oddirkal proti mestu. Vso pot sem slišal tisti zaničljivi grohot. Joj, kaj sem pretrpel na tej poti, gospod, ko sem si iz trenutka v trenutek očital, da sem zavoljo svoje strašne nespameti morda med tem ... Do kraja si nisem upal misliti, čeprav je naprej in naprej gorelo pred menoj, da najdem v bolnici mogoče samo še — truplo rajne žene!»

«Ves kuhan in čisto brez uma nazadnje pridrvim v bolnico in izvem, da otroku ni bilo mogoče rešiti življenja in da je tudi žena močno na prevesici. Ko me spuste k njej in me zagleda, se me oklene in mi še komaj pove ... O, gospod, kakor hitro je povedala, je omahnila vznak in je ni bilo več.»

Martin Prisadec je goltaje lovil sapo in dolgo ni mogel pojasniti, kakšno skrivnost mu je bila tedaj razodela žena. Slednjič je zakrilil z rokami in kakor v zaletu bruhal:

«Ni bilo moje! Pri Remžurju je utrpela silo in se je potlej hotela iznebiti, zato je prišlo tako!»

Ko je izrekel, je zlezal ves na kup in je bilo čuti samo njegovo hropeče dihanje ter škrtanje komisarjevega peresa, ki je besno plesalo po papirju.

— Vas še kaj teži?

«Nič,» je skušal Prisadec dvigniti glavo, «nič! To se pravi: vse. Namreč,» je hlastno ti-

pal po zbeganih mislih, «mrtvim ni kaj očitati. Vse sem ji odpustil. Saj ni bila kriva.»

— Le nanj ste bili besni, kaj?

«Nak, zastran tega ne! Ne vem, no. Zdi se mi, da ne. Samo tistega bi ne bil smel reči! Če mi že uniči ženo in razdene družino, kaj mu je napoti moja poštenost, gospod, kaj, vas vprašam?! Do vratu sem tičal v dolgeh, do ust, on pa gre in — Nak, tistega bi ne bil smel nikoli reči, nikoli!»

Odločno je zamahnil z roko in brez prigo-varjanja razpletal dalje:

«Tega nisem mogel pozabiti in nisem mogel! Nič nisem mislil, nobenih naklepov ni bilo v meni, tudi jeze ne, samo žgalo me je, žgalo! Remžurjevo senco sem neprenehoma videl kraj sebe in tisto roganje sem slišal zmeraj, tudi ondan, ko sem bil klican v Lokvarec na sodnijo. Pred vsem svetom me je bilo sram in še pred samim seboj, da se najrajši sploh nisem ganil izpod strehe. Tako sem se tudi tedaj

Gustav Strniša:

M a š č e v a n j e

Gospa Brigita se rada smeje. Njen smeh je nekaj posebnega, mikavnega in veselega, vendar je zastrt z lahno melanholijo.

Ta smeh je njena skrivnost. Nihče ne sme zvedeti zanjo, zlasti ne njen mož Mirko, ki je svojo Brigito šele tedaj resnično vzljubil, ko se je prvič tako zasmejala.

Ko sta se spoznala, je bila ona mlado in veselo osemnajstletno dekle. Njen fant je bil mrk in resen. Ljubil jo je z bolešno ljubavjo mladeniča, ki stremi za krepostjo in se mukoma bori z nagonsko strastjo. To premagovanje je budilo v njem prijetno zadoščenje, a obenem mu je dražilo živce. Bil je nervozen in razburljiv ter sam s seboj nezadovoljen.

Brigita ga s te strani ni poznala. Ona ni razumela njegovega spoštovanja do nežnega spola, v katerem je mladenič sanjal nekaj vzvišenega, kar mu bo v zakonu za izpopolnitev.

Ko sta se sestala neki jasni poletni večer, je Mirko hotel, da bi šla po mestu gledat večerne izložbe.

Dekle se je protivilo. Prosila ga je, naj se gre z njo izprehajati ven, v prirodo.

Ugodil ji je in šla sta.

Prijetno je bilo v parku. Hlad je vel od vsepovsod in ona je globoko vdihavala vonj cve-tečih kostanjev.

Dospela sta do samotne klopice.

Brigita je sedla in ni hotela takoj nazaj v mesto.

Mirko je postal nestrpen. Bal se je, da bi se kaj ne izpozabil. Bil ga je strah pred samim seboj.

Naposled se je mladenka dvignila. Počasi sta se vračala v mesto.

podvzival domov. Popoldne je bilo, že proti večeru, a še močno toplo. Grem in grem in tista Remžurjeva senca z menoj in zasmeh. Tako sem to ostro slišal, da iznenada obstanem in res zagledam Remžurja samega ležati v senci. To se pravi: brž nisem niti vedel, kdo je. Za lučaj od ceste je bilo, pa stopim in pogledam: Remžur spi. Kraj njega leži v kolač na osmico zvita vrva, kakor jih imajo mesarji in prekupci za živino. Kar sama se mi je naredila zanka. En konec vržem čez debelo vejo, zanko mu nasadim — in potegnem — Še predramiti se ni utegnil —»

Kakor je izrekel, se je Martin Prisadec onesvestil. Komisar je pozvonil stražniku.

— Spravite ga nazaj na varno! — je s prezirnim pogledom pokazal na onesveščene. — In oprezni bodite: je potuhnjen!

Martin Prisadec je odprl oči. Ko je zagledal stražnika, mu je vdano pomolil roko in kakor jagnje odšel z njim.

Nista še prišla iz parka, ko je izza nekega drevesa stopil človek in dvignil proti njima samokres. V obraz ga nista mogla videti, ker je stal globoko v senci.

Brigita je vztrepetala. Tujec ju je bežno pogledal in ukazal Mirku:

«Slecite svoj površnik!»

Mladenič je zardel. A kaj je hotel? Slek je površnik. Tujec ga je vzel in izginil med drevjem.

Mirko se je razburil:

«Ti si kriva! Ako bi ne bila sitnarila, bi ne bila nikoli zašla semkaj! Zdaj jo je pa popihal z mojim površnikom.»

Brigita je bila razžaljena:

«Ti si res čuden! Ali naj vedno čepiva v mestu? Čemu naj še zvečer požiram mestni prah?»

Nekaj časa sta se prepirala in se naposled resno sporekla.

Do mesta sta potem molčala.

Ko sta se ločila, si nista voščila niti lahko noč. Kakor dva tujca sta šla vsak na svojo stran.

Brigita je bila zelo trmasta. Kar vrelo je v nji:

«Maščujem se nad teboj, da, maščujem se!»

Ni bila še pokvarjena. Nji bi bilo maščevanje že to, da bi s kakim drugim fantom zaplesala in pokramljala.

Pogumno je korakala skozi stransko, zapuščeno ulico ter se predrzno in izzivalno ozirala okoli sebe.

Tedaj ji je prišel nasproti tuj moški. Ko je videl, da se nekam obotavlja, se ji je približal. Ob siju električne luči je videla mladega, do-

kaj snažno oblečenega fanta, ki jo je poželjivo gledal.

Nasmehnila se mu je.

To mu je zadostovalo. Objel jo je in potegnil k sebi.

Izpočetka se je hotela braniti. Naposled mu je pustila, da jo je poljubljal. Nekaj mirnega in opojnega se ji je zdelo počivati na njegovih krepkih prsah.

Brigita se sama ni dobro zavedela, kdaj se je znašla v neznančevi zakotni sobici.

Ko se je zjutraj vzbudila, je bil v sobi še mrak. Skočila je kvišku. Zasramovala se je. Oglasila se je vest:

«Vlačuga!»

Pretrleslo jo je. Mrzlično se je napravljala, da bi čimprej odšla.

Pri oknu je viselo skromno zrcalce. Njen nočni prijatelj je prižgal petrolejko. Urno si je uredila lase in hotela oditi.

Tedaj ji je pogled obvisel na površniku na kljuki poleg zrcala. Tako znan se ji je zdel. Pogledala je podlogo in zastrmela: M. N., začetne črke imena njenega fanta.

Zardela je. Z roparjem je prenočevala, s človekom, ki je prejšnji večer oropal njenega izvoljenca.

Osramočena je pobegnila skozi vrata.

Ko je prišla na cesto, se je nehote ozrla na hišno številko. Noč je že izginila. Nekje je udarila ura.

In tedaj se je spomnila, kako je včasih z Mirkom zjutraj hodila na izprehod, kako sta se poslovila pred cerkvijo, odkoder sta odšla vsak na svojo stran v urad. Danes ga ne bo videla in morda nikoli več ne.

Ko je prišla do cerkve, se ji je spet oglasila vest.

Tiho je vstopila. Izpovedala bi se bila rada. Prestrašila se je.

Po cerkvi so ležale dolge mračne sence. In teh senc se je mahoma zbala. Bilo ji je, da so oživele in zatavale proti nji, hoteč se vsesati vanjo in jo zamrežiti v težko temo.

Nekaj časa je tiho klečala in drhtela.

Polagoma je pričela moliti. Zakesala se je in zasramovala še bolj.

Izpočetka si je hotela sama naložiti najtežjo pokoro in se izpovedati svojemu fantu. Premislila se je. Če mu pove, je med njima pretrgana zadnja vez. Tega ji nikoli ne odpusti. Sicer pa itak ne bosta več prijatelja, ker sta se snoči sporekla.

Nekaj časa je še molila in mislila na Mirka. Naposled se ji je spet oglasil spomin na nočni dogodek, ki se ga ni mogla tako hitro otresti.

Spoznala je, da se ne more pomiriti. Otožna je vstala in odšla iz cerkve.

Tedaj je zagledala od daleč svojega izvoljenca. Kakor bi se bila domenila, ji je prihajal nasproti.

Že je hotel dalje. Pa se mu je noga ustavila. Pozdravil jo je.

Pokimala mu je. Rada bi mu bila kaj rekla, pa se je sramovala.

In tedaj ji je pričel pripovedovati, da ni vso noč spal, da je mislil samo nanjo.

Naposled jo je vprašal:

«Kako si pa ti prebila noč?»

Brigita je zardela, ga pogledala in se zasmejala. Njene oči so bile nekam otožne, a usta so se smejala tako prijazno, veselo in ljubeče.

Mirko jo je začuden gledal:

«Najrajši bi te kar snedel! Kje si vzela ta smeh? Ti čarovnica! Tega si menda hranila prav za danes? Še nikoli se nisi tako smejala!»

Brigita se je spet zasmejala.

On jo je gledal in je bil ves srečen.

Ko sta se ločila, sta bila spet najboljša prijatelja.

Mladenka se je smejala sama sebi. Res ji je bilo žal, da je tako globoko padla. Pa kaj naj bi si s tem belila glavo? Popraviti ni bilo več mogoče.

Ko je prišla v pisarno, je vzela prazno polo papirja in zapisala nanjo s strojem:

Snoči je nekdo oropal uradnika Mirka N. Naperil je nanj samokres in zahteval, da je na cesti slekel površnik in mu ga izročil. Ta ropar stanuje v ulici E., številka 5, pritličje, desno. Če preiščete stanovanje, boste našli površnik tamkaj.

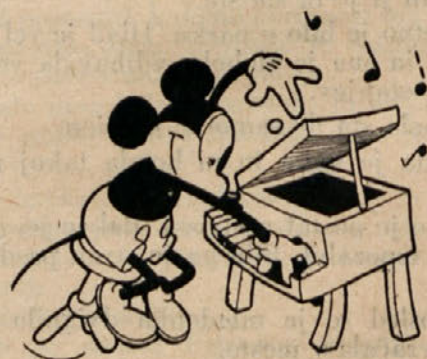
Prijatelj pravice.

List je dela v ovitek, ga zalepila, naslovila na policijo in ga z drugimi poslovnimi pismi oddala na pošto.

*

Mirko je bil zadovoljen, da je dobil spet svoj površnik. Ropar se je izmuznil in ga niso dobili.

Brigita je postala srečna Mirkova žena. Tisti smeh ji je ostal in s smehom njena skrivnost.

«Ali je to že starost — he, štirideset in sedem let? Ni, pravim. Nekaj bi dal, tudi sto dinarjev, da bi me ne vlekle k ženskam!»

«Poceni si, Miha! Že veš, zakaj,» so ga dražili pivci. Radi so poslušali Miho, ki je bil zgovoren, četudi vedno najbolj glasen.

Miha si je pegasto lice uprl v pest, potem pa je udaril po mizi:

«Čemu, zakaj? Rad bi dal tudi več! Kakor večje so ženske in ne moreš se jih ubraniti. Seveda so tudi sladke. Marsikatera bi me še rada; zdrav sem in vdovec. Kaj? Vsaka me vzame, toda osel gre samo enkrat na led.»

«Človek pa dvakrat.»

«Jaz ne. Predobro jih poznam. Moja rajnka? Nič ne rečem —. Kar sem dotistihdob poznal žensk, vse so bile same prevarantinje in nič prida.»

Pivci so kimali, se krohotali, le eden mu je ugovarjal:

«Kar si jih ti poznal, lahko. Pa koliko je dobrih srčkov!»

«Srčkov, srčkov! Hm! Čajte, vam bom povedal o nekem takem «srčku». Hočete? — Dobro.

V Gradcu sva se ljubila leto in pol. Rozika ji je bilo ime. Stanovala sva jaz in moj zvesti tovariš Lojze pri njenih starših. Nameraval sem jo vzeti. Čedna je bila, pametna, vesela... Nekega popoldne prideva z Lojzom neobičajno zgodaj domov. Prinesel sem zanjo vrtnic. V hiši je bilo vse tiho. Legel sem na posteljo, bral in zaspal. Kar me zdrami Lojze:

«Ti,» pravi, «slišiš? Pravkar je prišla Roza in — še nekdo. Čuješ smeh iz zadnje sobe?»

«Vzemi tiste vrtnice,» mu rečem, «pojdi k njej in jo povabi, naj pride sem!»

Lojze je šel v copatah, a se je kaj kmalu vrnil. Rože je vrgel po mizi: «Ti, tvoja Roza se imenitno zabava. Nisem maral motiti. Njen bratranec je ondi in ona mu sedi kar na koleh in roke mu ovija okoli vratu...»

Pogrelo me je. Zvečer nama je prinesla večerjo mati, ne Roza, kakor je bilo običajno. «Kje je Roza?» — «Bolna je.» — «Sem naj pride!» — «Noče.» — «Mora! Zahtevam!»

Pet štirijaških minut. Kar se odpro vrata na stežaj: Roza plane v sobo goreča ko mak in kar prileti meni v naročje. — «Srček, srček!» je dihnila, a v oči mi ni pogledala.

«Jaz — srček?» pravim. «Srček je že bil na srčku; jaz pa sem odveč.»

Drugo jutro sva pospravljala svojo ropotijo in se preselila.

«Ni moči dokazati lepše, da te ni ljubila. Če ženska ljubi, ne vara,» je zbedel Miho sosed.

«Rajši reci, da me ni bila vredna!» se je uprl Miha. «Tudi moja druga zaročenka, Marička, me ni bila vredna. Poslušajte in sodite!»

Šivilja je bila. Vse šivilje so posebne vrste svetnice: kolikor vbodljajev, toliko vzdihljajev in kolikor niti, toliko ljubezni vsake sorte. Nekoč mi je rekla: «Vse tebi na ljubo. Samo zaradi tebe. Vedi namreč, da mi vse to objemanje kar nič ne ugaja.» «Nič ne de,» sem jo tolažil. «Nepokvarjena si, pa se bojiš. Ko boš moja ženica, se že privadiš...»

Vzeti sem jo hotel. Lepa je bila, zdrava, marljiva.

Najamem stanovanje in kupim že nekaj oprave. Zaljubljen človek — eh, bedak! Ali ti pa ne zvem komaj štirinajst dni pred poroko, da zahaja k njej tudi neki narednik! Salament! Flik ti stanovanje odpovem, opravo prodam, Marički pa pišem. No — in reva se je zmešalo. Umrta je nagloma. Govorite: Ali me je bila vredna?»

Vsi so molčali in kimali. Toda zopet se je oglašil oni dvomljivec:

«Krivično si sodil, prenaglo. Odgovori ti sam: Zakaj je zblaznela? Ker se je kesala, da te je varala...?»

«Ker sem jo pustil na cedilu, je zblaznela!»

«Dobro si se odrezal. Vidiš, imaš jo na duši.»

«Kaj? Jaz? Lahko ti ga pokažem, saj še živi, tisti njen nekdanji ljubček. Ni tega teden dni, ko sem z njim govoril o tej ptički Marički. Zahajal je k njej kakor jaz... Petdeset jih ima na grbi in ne vem, čemu bi lagal dedec. Ej, ptičica se je obešala na dve veji, a sta se obe hkrati odkrhnila. Ker je ni nihče hotel pobrati, je zblaznela. Zato!»

«Kaj se je tudi naredniku hlinila?»

«On se je njej, ona meni... Vse prihranke sta pognala z narednikom. Obsedela je z golimi rokami med dvema stoloma!»

«Ničvrednež, podlež, tisti narednik!»

«Da. A ničvredno je bilo tudi dekle! Saj vedno trdim, da ženske samo škilijo. Prav nič niso prida. Moja rajna je rodila troje otrok, a nobeden ni moje pravdanske narave. Branko je celo črnolas, četudi sem brkat rdečin ko cinober, žena pa mi je bila plavolasa. Vso ničavost in propalost žensk sem okusil. Ko pa sem se naposled vendar oženil, sem zalezoval rajno kot detektiv... Mislím, da mi je bila zvesta. Misliti pa se pravi nič vedeti, tudi to vem. Mogoče pa je le skakala preko ojníc? Sam Bog ve!»

Miha je vstal, plačal in odšel.

Pomilovalno in škodoželjno so se ozirali za njim. Zbadljivec je buhnil iz ust oblak dima in je menil:

«Ako bi bil človek vsevedež, bi ne bil revež.»

Maurice Decobra:

Salomonska sodba

Poznal sem v mestecu Fert-en-Brisu sodnika, ki je bil prekanjen kakor lisica. Na stotine milj naokrog se je govorilo s pohvalo o njegovih sijajno obrazloženih in pravičnih razsodbah. S pravo angelsko potrpežljivostjo je stranke najprej samo poslušal, potem se jim je po očetovsko nasmehnil in z največjo ravnodušnostjo izrekel razsodbo.

Pisal se je Satournien Labredel in je imel to nedolžno zabavo, da je zbiral pipe, porabljene poštne znamke in žuželke. V svojih prostih urah ni sicer zlagal pesmi, ali vendar je pisal globoko študijo o zgodovini vljudnosti v poslednjih štirih stoletjih.

Neki večer nam je pri večerji, ki jo je dal baron de Hichtreu na čast svojim lovskim tovarišem, povedal tole zgodbo:

«Lani — bilo je v torek pred svetim Janezom — sem imel več obravnav. Izpočetka je bilo vse precej dolgočasno, ker so bile na dnevnem redu same brezpomembne reči, katerih sem se hotel čimprej otresti. Potem je poklical zapisnikar dve drugi stranki. Eden se je pisal Machenote in je bil zakupnik nekega posestva, drugi, Balotine, je bil živinski trgovec. Machenotte je bil močan človek z rdečimi lici, zmrščeno brado in gostimi obrvmi. Balotine pa je bil zvit Normandec, suh kakor trska, z mišjim obrazom.

Najprej sem dal besedo Machenotu. On je zamrmral nekaj nerazumljivega pred mojo sodno mizo, zavrtil nekajkrat svojo kapo med svojimi debelimi prsti in je začel:

«Gospod direktor!»

Rekel sem mu, da nisem direktor, ampak sodnik. On se je zmedel, zahrkal in začel iznova:

«Gospod direktor pravde, jaz vam natančno obrazložim, kako je s to zadevo.»

Izkašljaj se je, si otrl znoj s čela in nadaljeval:

«Torej, ta svinja tu mi je prodal tele, ki sem mu ga plačal, zdaj pa trdi...»

Prekinil sem ga precej strogo:

Dragi prijatelj, v tej dvorani ne sme nihče nikogar nazivati svinjo. Izrazite se jasno, ali brez nepotrebnih žalitev! Nadaljujte!

«Gospod direktor... to ni nobena žalitev, če imenujem svinjo takšnega ničvredneža, ki se je predrzil...»

Če boste nadaljevali na ta način, vam bom moral odvzeti besedo.

«Oprostite, gospod direktor, ali nemogoče mi je brzdati jezo. Torej... Kaj sem že hotel reči... Kupil sem od njega tele za sto in deset frankov. Potem ko sva se pogodila, sem mu dejal: Dragi moj prijatelj, bodi tako dober in odženi tele na moje dvorišče. Nato sem mu izplačal njegovih sto in deset frankov v srebrnih petakah. On mi je odgovoril: To ti bom že storil, in je prigral tele na dvorišče in mi rekel: E, zdaj pa, dragi prijatelj, izplačaj mi sto in deset frankov! Jaz sem ga zavrnil: Dragi moj, ti si pijan ali pa hočeš briti norce iz mene. Plačal sem ti že na sejmu. On mi odgovori: Kaj žlobudraš? Meni se zdi, da si pijan... Plačal mi nisi niti počenega groša. Daj mi takoj mojih sto in deset frankov ali pa poženem tele zopet domov. Torej, zdaj vas vprašam jaz, gospod direktor, ali me more ta svinja, ta lopov, ta razbojnik prisiliti, da plačam dvakrat eno in isto tele. Ta svi...»

Ali imate priče?

«Priče!... Nimam... Nimam prič... Čemu neki? Kaj je človeku, kadar kupi tele, potrebno, da ima dve

priči... Morda še davkarja?... In povrh tega še popa?»

Obrnil sem se k svinjskemu trgovcu:

Balotine... Slišali ste, kaj pravi tožnik. Ali ste ali niste prejeli od njega denarja? Morate priseči, da ste govorili resnico!

Balotine vstane, dvigne desnico in zakliče:

«On je lažnik... Največji lažnik, gospod sodnik... Nisem prejel od njega niti prebite pare!»

Vi to torej odločno tajite?

«Da... Odločno tajim!»

Zakupnik skoči in zavpije:

«Oh... Ta svinja, ta slepar, ta...»

Vešel sem mu, naj molči, pozval obe stranki, da se vrnetā na svoja mesta, potem sem se pa obrnil k poslušalcem:

Stvar je jasna... Machenotova tožba zoper Balotina ne more prodrati, ker on nima prič... Ali Machenote dela name vtisk poštenjaka in v svoji duši sem prepričan, da izgubi on pri tej stvari sto in deset frankov. On ima torej pravico na majhno odškodnino in jaz predlagam, da priredimo zanj zbirko. Jaz dam prvi deset frankov... Kaj pa vi, Balotine? Ali boste tudi vi tako brezsrdni in brezdušni, da bi za svojega nasprotnika ne žrtvovali enega franka ali dva?

Živinski trgovec je vstal in brž odgovoril:

«Gospod sodnik... Nečem biti manj plemenit od vas... Tu imate dve petaji.»

Vzel sem srebrnjake, ju pogledal enkrat, potem še enkrat, ju ogrebel z nohtom od palca, ju še enkrat ogledal na dlani, potem pa sem ošinil Balotina z ostrim pogledom in mu zaklical:

Kaj! Vi se drznete celo na sodišču izdajati v promet ponarejen denar?

«Ponarejen denar... Ponarejen denar?» je zamrmral Balotine, bleđ kakor zid.

Nikar se ne delajte! Vi ste prav dobro vedeli, da je ta denar ponarejen, da ima prav malo srebra, vse drugo je svinec. Zato mi povejte, kdo vam je ta denar dal, sicer vas pošljem takoj v zapor! Nikar ne pozabite, da je za take zločine določena težka ječa do desetih let!

Balotine se je tresel kakor šiba na vodi. Zamrmral je nekaj nerazumljivih besed, potem se je zdelo, kakor da se hoče za nekaj odločiti, stopil je nekoliko korakov naprej in zaklical:

«Gospod sodnik! Bolje bo, da vam povem resnico... Če že mora kdo v ječo, naj bo to Machenote, ker mi je on dal ta denar za tele.»

Priznate torej, da vam je tožnik tele plačal?

«Priznam... Gospod sodnik... Priznam.»

To mi je dovolj. Odrejam, da vrnete tožniku tele, ker je njegovo. Vi pa vzemite nazaj svoji dve petaji... ki nista ponarejeni. Označil sem ju za takšni samo zato, da bi zvedel resnico.»

Rakosi Viktor:

Obed z neznanim

Strašansko bi se motil, kdor bi mislil, da gre tu za nekako matematično operacijo kakor na pr. pri enačbi z eno, dvema ali s tremi neznanimi. Pa tudi tisti bi bil v zmoti, kdor bi menil, da bo to prav navaden pojav iz krčme, kjer sedi neznan gospod za mizo in pije pivo. O ne, zakaj to ni slika iz gostilnice, ne običajen pojav.

Kraj dejanja: preprosta ali okusno opremljena moja jedilnica, ki ni posebno velika, kar je vse hvale vredno z ozirom na moje številne sorodnike. — Doba

FRANZ
LOWY

Pogled navzgor.

dejanja: sedanost, ob desetih dopoldne. Na mizi stoji skodelica čaja, slanina, gnjat, pogača, kar je pravkar prišlo iz Subotice od tašče, za kar ji izrekam na tem mestu najtoplejšo zahvalo.

Pravkar sem si zavihal rokave svoje modre delovne bluže in odkril pokrovko, da bi se spravil na

to, ko je zapel zvonec in se je pojavila služkinja, češ da hoče z menoj govoriti neznan gospod.

Stopim v prednjo sobo.

— Servus, Vitezslav! — je vzkliknil tujec in me objel.

— Servus! sem ponovil jaz in ga tudi objel. Ali za ta objem sem postal sam sebi odgovoren. Na piaristovski gimnaziji so me namreč nazivali Vitezslava, ali jaz sem bil Viktor. Gospod ravnatelj Trautwein, ki mu nikdar na misel ni prišlo, da bi bil pomadžaril svoje ime, mi je očital moje krstno ime in ga je po sili izpremenil v Vitezslava. Prišlec utegne torej biti moj sošolec.

— Ali se me kaj spominjaš? — je tujec nadaljeval z iskrenim in razvnetim glasom.

— Kako ne! — sem na to prijazno odgovoril.

— No, vidiš. Veš, kar zameril bi ti, ako bi bil pozabil starega prijatelja! Te morda motim pri obedu?

— O, nikakor ne, daj, prigrizni še ti!

— Prosim.

Odložil je palico, klobuk, suknjo, a jaz sem medtem izgubil vse upanje, da bi ga mogel spoznati, v mislih pa sem sklenil, da se moram na vsak način spomniti, kdo je to. V duhu sem postavil predse vse svoje sošolce, ali tega obraza nisem svoj živi dan videl. Začel sem previdno preizkušati.

— Ali se še spominjaš na stare, dobre čase? — sem vprašal in stol potisnil bliže.

— Kdo bi se ne spominjal na lepa študentska leta! Karcer, pretepi, učenje na pamet, prišepetavanje v šoli...

Naložil si je velik kos slanine in umolknil.

— Ali se spominjaš na Ujvara, sedanjega člana Narodnega gledališča? Ko je bilo pol razreda zaprtega, kako smo mu dali goldinar, da bi nam kupil v desetminutnem odmoru prigrizek. ... Toda ravnatelj je stal pri vratih, tako da ni mogel smukniti ven, pač pa je lahko kupil žemelj pri peku, ki je smel pred vrati prodajati. Kupil je kar pet in sedemdeset žemelj. K sreči je imela njegova suknja raztrgan žep in zato je mogel spraviti vso zalogo za podlogo. ... Tako je krenil nazaj v razred — ali prepozno; profesor je že bil v šoli. Zdaj se odpro vrata in sošolec Ujvar vstopi. Bil je obložen z žemljami, kakor bi imel krinolino. ... S težavo se je priril skozi vrata. Bučen smeh. Profesor mu je dal odvzeti brašno ter je zaplenil vso zalogo. V konviktu so imeli potlej štiri dni pri obedu juho s cmoki.

Neznani moj sošolec je bil kar višnjevi od smeha. Naposled je pogoltnil z velikim naporom kos slanine, se dokrohotal in rekel:

— Imenitno... Čisto sem pozabil na vse in na Ujvara!

Pri tem se je zagledal na gnjat in vzel obenem tri koščke. Čudno, da je imel gost čimdalje večjo slast. Pridno je nosil v usta, žvečil in obenem govoril.

— Se kaj spominjaš, kako nam je bilo v šesti šoli prepovedano kaditi cigarete, ali mi smo navzlic temu naprej kadili? Tedaj je ravnatelj postajal pred vrati in čakal na nas. Če je prišel sextan, septiman ali oktav, je stopil predenj in velel:

— Dihnite vame!

Če je začutil duh po tobaku, je bil študent zaprt. Kaj smo hoteli? Dolgo nismo vedeli, kaj naj si izmislimo v obrambo, in že je pretila nevarnost, da bomo morali pustiti cigarete, ko se je porodil v meni strašen načrt. Zjutraj o poli osmih sem zbral vse kadilce na določenem mestu in tam smo pojedli vsak svojo žemljo s česnom. Nato smo hiteli v šolo. Pri vratih je čakal ravnatelj.

— Dihnite vame! — je pozval prvo gručo.

Fantje so zapovrstjo dihnil vanj. Stari se je opo-

fekel, zapihal skozi nos, potegnil robec, pljunil... a pri petnajstem študentu je opustil hudo stališče in izginil. Tri dni ni mogel vzeti grizljaja v usta. In odslej so imeli kadilci mir pred njim.

Smejal se je, da so mu stopile solze v oči. Tudi jaz sem se na vso moč smejal. Ta zgodbica je bila imenitna, a slišal sem jo zdaj — prvič. Pri piaristih se kaj podobnega ni prigodilo nikdar.

Gost je snedel pet urezkov gnjati, nakar se je lotil pogače. Oj, kako mu je šla v slast. A preden je vsak kos v globine večne teme izginil, se mi je zdelo, kakor bi me gledal, očital in vzdihal: Uboga tašča, ako bi bila vedela!

Tedaj je stopila v sobo moja žena. No, zdaj bom vsaj zvedel ime ljubeznivega tujca.

— Lej, tu je moja žena — sem veselo vzkliknil — vidiš, tu je moj stari prijatelj in sošolec...

Nato sem nalašč zakašljal ter pokazal s prstom na tujca. Ta je poskočil, se priklonil in poljubil moji ženi roko, ne da bi se predstavil, ampak je hitro zavzel svoje mesto ter se zopet spravil na pogačo. No, to je pa že nesramno.

Vrnili smo se k zgodbicam iz študentskih let. Pa tudi zdaj nismo mogli najti najmanjših sledov skupnega življenja. Napeljal sem pogovor na dijaška svoja leta na Dunaju in v Parizu, ampak tudi zdaj se ni na nič spominjal.

V tem je vstopil pismonoša, mi izročil priporočeno pismo ter glasno izgovoril moje ime.

Da te strela! Tujec je tedaj potlačil v usta ravno dvaindvajseti košček pogače.

— Kaj niste vi Vitezslav Krunčević? — me je vprašal ves zavzet.

— Ne.

— I, kdo pa?

Povedal sem svoje ime.

— Oprostite, prosim, postal sem žrtev obžalovanja vredne zmotе. Katero številko ima ta hiša?

— Enajsto.

— Prav. In katera ulica?

— Ribja.

— To se ne strinja. Vitezslav Krunčević stanuje v Dolgi ulici. No, to je neljuba zmotа.

— Čemu neljuba?

Zdaj je obmolnil in snedel še en košček.

— Ali niste nikoli hodili v reformirano gimnazijo?

— Nak. Že na prvi pogled ste se mi zdeli tako neznani, in zdaj se je pokazalo, da se nisva še nikdar videla.

Vstal sem in namignil služkinji, naj pospravi z mize. Stalo me je že tako dosti.

— Vi ste jako dober človek, je pripomnil tujec in mi stisnil roko. Pa zakaj niste nič rekli?

Nehote sem se posmejalo.

— Vidite, nedavno sem čital v časnikih, da je imel Mac Kinley 165.000 sošolcev, ko je bil izvoljen za predsednika Zedinjenih držav. Vsi so ga hoteli obiskati. V obiskih sošolcev se očituje sloves... Tujec je pogledal name z odkritim začudenjem.

— Vi ste torej slaven mož?

— Vsekako! sem pritegnil z mirno samozavestjo.

— Čestitam. Res, kar žal mi je, da nisem z Vami hodil v šolo. In s temi besedami se je poslovil, ko mi je bil pojedel četrt kilograma slanine, pet urezkov gnjati, skoraj vso pogačo, izpil dve čaši čaja ter pokadil šest cigaret.

Ko bi mi bil vsaj povedal svoje ime.

Ing. Gustav Tönnies:

Avtomobil bodočnosti

Ne da bi ga ovirali moda in tradicija, se je razvijal zrakoplov na čisto znanstvenih osnovah, odkar je zaplaval prvi jadralca Lilienthal po zraku. Ni se pa tako godilo z avtomobilom.

Že po označbi današnjih oblik karoserij, kakor so «Phaeton», «Coupe», «Cabriolet», «Roadster» itd., lahko spoznamo, da se je avtomobil razvil po svoji zunanosti iz voza na konjsko vprego. Ko je l. 1885. Gottlieb Daimler zgradil prvi uporabni avtomobil, je pritrnil pogonski agregat na navadno kočijo. Seveda takrat oblika karoserije ni bila tako velikega pomena z ozirom na zračni odpor, ker so bile do tedaj dosežene brzine jako majhne. Izpremembe oblike karoserije, ki so jih prinesla poznejša leta, so bile izvršene zaradi udobnejših sedežev na eni strani, na drugi strani pa zaradi boljše namestitve strojne naprave. Šele «Princa Heinricha karoserija», ki je postala moderna leta 1907., je pokazala nekaj prilagoditve takrat na drugih vozilih preizkušenim aerodinamičnim načelom «tekoče linije».

Pa vendar se je začela že v tistem času ukvarjati tudi moda z avtomobilom. Konstrukterji so se bolj ozirali na posebno apartno obliko kakor na to, da bi ta oblika ustrezala znanstvenim načelom. Oko javnosti se je torej polagoma privadilo na določeno zunanjo podobo avtomobila. Kakor hitro se je pojavila kaka nova oblika, ki se je bistveno razlikovala od dotodanjih, jo je sprejela javnost z bolj ali manj dobrohotno kritiko, ne da bi revolucionarja podpirala z nakupom tega novega voza, ker se je bala zasmeha tistih, ki jim voz ni bil všeč. Iz tega razloga so bili doslej vsi poskusi naprednih konstrukterjev, n. pr. Rumplerja, ki so hoteli zgraditi aerodinamično pravičen voz, že naprej obsojeni na neuspeh.

Starodavna oblika avtomobila je dosegla, seveda v mnogih točkah izboljšana, končno neko popolnost, ki jo je bilo komaj še mogoče izpremeniti, dasi se od «Princa Heinricha karoserije» ni bistveno razlikovala. Ker pa tehnika ne pozna prestanka, kar pomeni nazadovanje, so bili tvorničarji avtomobilov prisiljeni v konstrukciji svojih vozov kreniti po čisto drugih potih. V prvi vrsti so za to poklicane manjše tvornice, ki z majhnimi serijami ne tvegajo toliko kakor veleobrati, ki morajo od iste serije prodati stotisoče vozov, da morejo amortizirati svoje drage naprave.

Dandanes še skoro splošno uporabljani voz konzervativne konstrukcije smatrajo za «standardni» voz. Njegovo bistveno značilnost vidimo v tem, da je motor spredaj in da je sila prenesena na zadnjo os s pomočjo kardanske gredi. Kolesa s svojimi osmi so spojena z okvirom s pomočjo pločatih vzmeti. Tako spadajo kolesa in precej težka diferencialna gonila k tistim delom, ki nasproti sunkom z vzmetmi niso za-

varovani odtosno jih štiti samo prožnost gume. Os, ki je nameščena med prenosnim in diferencialnim gonilom, ima dva kardanska člena, ki dopuščata zaradi vdajanja koles nastopajoče navpično izpreminjanje razdalje med obema točkama. Sunke, ki nastanejo zaradi valovitosti ceste ali jam, prestrezajo vzmeti in jih prenašajo bolj ali manj omiljene na okvir in na karoserijo.

Če se taki sunki naglo ponavljajo, se nihaji bistveno povečajo, zlasti če upoštevamo, da vpliva nihanje ene vzmeti tudi na ostale tri. Recimo, da zapeljemo s sprednjima kolesoma čez zapreko in sta pri tem tako rekoč potisnjeni navzgor, tedaj se zasučje ves voz okrog ene točke. Okvir nad zadnjima kolesoma zaniha tudi navzdol in potisne nanji. Medtem sta že zadnji dve kolesi dospeli na zapreko in sta bili na isti način stisnjeni. Iz tega vidimo, da pri slabih cestah zadnji dve kolesi več trpita; isto velja tudi za nasprotni primer, če skočita sprednji dve kolesi v luknjo, pri čemer zaniha zadnji del voza navzgor, da potem s tem večjo silo skočita zadnji dve kolesi v isto luknjo. Ker pa se vsi ti pojavi pri manjših vozovih — ki niso dovolj težki, da bi lahko odporovali silam, ki se pri nihanju pojavijo — mnogo bolj občutijo, se graditelji avtomobilov trudijo, da bi v prvi vrsti za male vozove našli primerno prožnost.

Načelo sodobne vzmetnosti je izraženo z besedami «posamezna pritrnitev koles». V to svrhu so poizkušali že vse mogoče konstrukcije, ki pa so slonele vse na tako imenovani nihalni osi. Že pred vojno je poizkusila tvrdka Cottin & Desgoutes s prvo konstrukcijo nihalne osi. Vendar pa so jo morali opustiti, ker je imela še preveč «otročkih bolezni». Kmalu po vojni sta prinesla genialna graditelja avtomobilov brata Sizaire novo konstrukcijo, ki je dosegla že veliko popolnost. Prav za prav pa je prvi, ki se je pričel ukvarjati s konstrukcijo nihalne osi, Ledvinka iz tvornice «Tatra», ki je opremil svoj mali voz že leta 1922. pri zadnjih kolesih z nihalnimi osmi. Pozneje so sledili še Roehr, DKW, BMW, Mercedes, Stöwer in mnogi drugi, nekateri z lastnimi, nekateri z izposojenimi konstrukcijami. Princip nihalne osi bi se dal takole pojasniti:

Po navadi je os nadomeščena z enim ali dvema skupoma listnatih vzmeti, kolesa pa so nataknjena na obeh koncih tega ali teh dveh skupov. Vzmeti so v sredini pritrjene na ogrodje voza. Sprednji dve kretni kolesi morata imeti tudi deljen kretni drog, ki lahko niha z osjo vred. Pri pogonskih kolesih, ki ne tvorijo več med seboj toge vezi, mora biti tudi gonilna os deljena in pritrjena pomično v diferencialu, da deluje kakor kardanska gred. Celo diferencialno gonilo s svojim težkim okrovom vred je sedaj lahko pritrjeno na ogrodje voza. Na ta način je masa, ki je direktno izpostavljena sunkom in je pred njimi sicer zavarovana samo s prožnostjo gume, znatno zmanjšana.

Še vedno pa ne vemo, kako bi se dale pri tej konstrukciji ublažiti vzmeti, kar je odvisno od njih vsakokratnega stanja. Zato so hoteli že različni konstrukterji nadomestiti plosko vzmet s špiralno vzmetjo, ker ta s trenjem nič ne ovira lastne prožnosti. Pač pa bi lahko s primerno nameščenim blažilcem zoper nihanje to prožnost po svoji volji uravnali. Pri novem tipu Mercedes Benz 170 se je baje ta konstrukcija dobro obnesla. Vsekakor pa nudi vprašanje vzmeti tudi široko polje za udejstvovanje graditeljev avtomobilov. Končno rešitev pa prinese vendar voz, ki bo opremljen z groskopom (nekako vrtavko) in ki ga vidimo sedaj še v daljni bodočnosti.

Kakor znano, ima vrtavka to lastnost, da izkuša vedno obdržati ravnino svojega vrtenja. Zadostovati

bi utegnilo, ako bi bila teža vrtavke stokrat manjša od voza, da bo lahko primerno ublažila njegovo nihanje. Vendar pa bi bila poglavitna naloga vrtavke tale:

Zaradi prožne zveze med okvirom in kolesi se nagne karoserija, ki stoji na tem okviru, pri vsakem ovinku navzven. Tako nastane torej tisti paradoks, da se avtomobil, naše «najpopolnejše» vozilo, pri vsakem zavoju nagne tem bolj navzven, čim mehkejše so vzmeti, medtem ko se vsak zrakoplov, vsaka jadrnica, vsak kolesar, vsak pešec in še celo uš, ki obpleza bilko trave, nagne na notranjo stran. Ta lastnost avtomobila ni samo neprijetna za tistega, ki sedi v vozu, marveč je tudi najpogostejši vzrok prometnih nesreč. Tukaj nam bo pozneje kdaj pomagal voz z giroskopom. Za zdaj se je pa treba temu ogniti na druge načine.

Eden izmed teh načinov je, da postavimo težišče pri konstrukciji kolikor mogoče nizko. Čim nižje bo, tem bolj bo sledilo smeri gibanja koles in se torej tangencialno stremljenje karoserije na ovinku ne bo toliko poznalo. Ta prestavitev težišča pa je vsekakor omejena, ker mora biti voz dovolj visoko dvignjen od tal. Čim slabše so ceste, tem bolj mora biti dvignjen.

Drugo sredstvo za doseg boljšega zadržanja avtomobila na ovinku je prestava gonila na vodilni kolesi, tako zvani pogon na sprednji kolesi. S tem, da gresta pogonski kolesi sami iz preme smeri, potegneta voz za seboj v zavoj. Ker so vse gonilne naprave: motor, gonilo in diferencial združene spredaj ter tvorijo tako enoten strojni agregat, odpade dolga kardanska gred, da postane sedaj dno karoserije lahko najnižji del šasije, kar mnogo pripomore k izboljšanju vožnje.

Enega prvih voz s pogonom na sprednji kolesi je zgradila velika ameriška tvornica. Vendar pa se ta voz ni obnesel, ker je uporabil konstrukter navadni dolgi motor z valji v eni vrsti, zaradi česar je bilo težišče voza predač zadaj.

Pri gorskih voznjah sta zato sprednji kolesi premalo prijeli za tla, tako da je voz strme klance težko prevozil, če je bila količkaj slaba cesta. Zaradi tega je ta konstrukcija kaj naglo izginila z avtomobilskega tržišča. Poznejše konstrukcije pogona na sprednji kolesi so omejili bolj na male vozove, pri katerih so uporabili čisto kratke motorje v obliki črke «V», s čemer so dosegli lego težišča kolikor mogoče spredaj. Vendar pa se je tudi pri teh konstrukcijah pokazalo, da je njih sposobnost za vzpon jako podvržena kakovosti cestne površine. Pri gorskih voznjah se je dostikrat primerilo, da so morali voziti klance ritensko in so tako iz svojega voza s pogonom na sprednji kolesi naredili tako rekoč zopet voz s pogonom na zadnji kolesi.

Iz omenjenih razlogov ne sme pogon na sprednji kolesi pomeniti bodočnosti gradnje avtomobilov, dasi ima na marsikatero stran jako odlične lastnosti. Na vsak način pa so se naučili konstrukterji iz gradbe pogona na sprednji kolesi združiti ves strojni agregat v eno celoto, kar pomeni važno poenostavitev v gradbi avtomobilov. Približali so se misli, da bi ves ta agregat z motorjem vred namestili zadaj. Mnogim, ki so navajeni na standardno karoserijo avtomobilov, se bo zdela ta misel mogoče absurdna. Dosedanje konstrukcijske pridobitve kažejo vsekakor siloma na to konstrukcijo, zlasti še če pogledamo zunanjo obliko karoserij, ki, kakor že omenjeno, nikakor ne ustreza aerodinamičnim načelom.

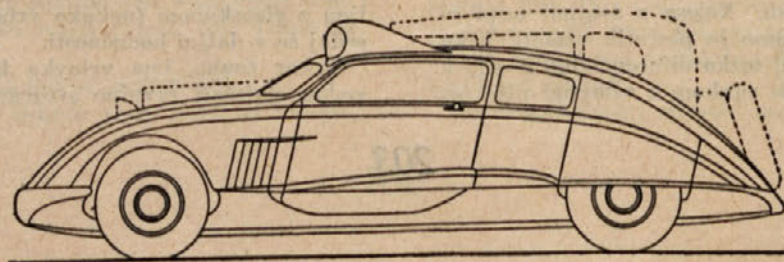
Saj je že precej splošno znano, da uporaba zraka nasproti brzini vožnje ne rase linearno, marveč v kvadratnem sorazmerju. Pri današnji normalni potovalni brzini je to že velikega pomena in se porabi največji del razpoložljive energije za premagovanje zračnega upora. Poizkusi so pokazali, da porabi standardna limuzina pri brzini 96 km na uro 75 % vsega učinka motorja za premaganje zračnega upora in samo 25 % za premaganje upora zaradi trenja in kotaljenja. Če bi dali karoseriji pripravnejšo obliko, bi prav lahko zmanjšali ves zračni upor približno za polovico.

V dosegu čim manjšega zračnega upora je predvsem potrebno, da opustimo vse robove in ploskve, ki povzročajo pri vožnji zračne vrtince. Sodobne karoserije imajo neskončno veliko takih delov; največje vrtince pa dela na vsak način zadnja stena karoserije, ki je bolj ali manj navpično gladko odsekana. Zato je predvsem potrebno, da damo celemu vozu obliko telesa, ki se med vožnjo kar najmanj upira zraku, kakor vidimo to posebno dobro pri zrakoplovu. Če ima zadnji konec voza obliko konice, potem preprečuje tvorbo vrtincev, tako zvano srkanje, ki ima to lastnost, da vleče premikajoče se telo nazaj. Če prenesemo to obliko na avto, dobimo zadaj prostor, ki ni primeren za sedeže in bi ga ne mogli bolje uporabiti kakor za namestitev strojnega agregata. Sprednji del vozila bi bil oblikovan kolikor mogoče okroglo, tako da bi kar najmanj zadrževal zaradi vožnje nastali veter. Samo ob sebi pa je razumljivo, da bo treba blatnike in žaromete spraviti v sklad s potekom linij karoserije in postaviti vetrobran kolikor mogoče postrani.

V taki karoseriji bi se prostor mnogo bolj izrabil ko v dosedanjih standardnih oblikah. Šoferjev sedež bi bil lahko še bolj spredaj, kar bi omogočalo toliko boljši pregled ceste; ostali sedeži bi bili nameščeni med obema osema in v bližini vsega težišča. Zato bi bila vožnja v teh avtomobilih veliko ugodnejša. Pri sedanjih konstrukcijah je vendar nesmiselno, da sedi šofer, ki je največkrat plačan uslužbenec lastnika voza, na boljšem mestu med osema, medtem ko so ostali sedeži nameščeni ravno nad osjo zadnjih koles, ki je najbolj izpostavljena vsem sunkom.

O popisani obliki voza, ki ustreza zračnim tokovom med vožnjo, so bili izvršeni že mnogi poizkusi in so vsi pokazali res dobre uspehe. Na tem mestu lahko omenimo konstrukcije Jaraya in Burneya v najnovjšem času. Težave so še s hlajenjem, vendar pa so tudi za to že našli rešitev. Spredaj in zadaj bi namestili po en hladilnik. Toda to še ni končno dognanje. Tudi namestitev rezervnih koles ni tako enostavna, ker načelno ne smejo biti pritrjena na vnanji strani karoserije, zakaj tam bi povzročala zračne vrtince. Predlagali so že, da bi spravili obe kolesi v vrata, vendar pa bo bržkone zmagalo mnenje, da se bo za to lahko uporabil prostor pred šoferjem.

Kakor je bilo že v začetku omenjeno, je poglavitna ovira napredovanju razvoja avtomobila moda. Jako težko se bo privadila javnost na popolnoma novo obliko. Vendar pa je videti, da različne tvornice avtomobilov pomalem izpreminjajo svoje karoserije, da bi ljudi polagoma privadile. Seveda ni še moči pri karoseriji od leta 1932. govoriti o obliki, ki bi ustrezala poteku črt zračnega toka. Vsekakor pa je z veseljem opazovati stremljenje: hladilnik leži postrani ali je za-

okrožen, vetrobran stoji poševno in vse tiste šipe okrog njega (senčilo, modra šipa in strešnice), ki so tako lepo lovile zrak, so opustili. Po takih postopnih izpremembah se bo razvila nova oblika, ki bo ustrezala poteku črt zračnega toka. Prepričani smo, da bomo to obliko v nekaj letih ali celo še prej, kakor

Pierre Valdagne:

Če ima prijatelj avto . . .

Obedoval sem pri svojih prijateljih Chantouneovih. Odličan, prvovrsten obed. Chantouneovi so imenitni ljudje. Albert Chantoune je zabogatel s svojimi špekulacijami in postal sodoben človek. Njegova žena Marija Chantouneova, dražestna, sladka, zaljubljena v svojega moža in dobra mati mlade Antoinette, je že osemnajst let gospodinja v njegovi hiši.

Dosti je dobrih ljudi, a Chantouneovi so najboljši.

Po obedu mi reče Albert Chantoune:

— Mi odpotujemo konec meseca v Royal, naš domači kraj. Pojdi tudi ti z nami!

— To je malo predaleč! sem rekel.

— Ti si neumen! Tisoč kilometrov, to vendar ni daleč!

— Dobro! Pa kaj boš tam?

— Ah, ti ne poznaš Royala. To je narava. Azurno morje, oranže, mimoze, rože. A tebi, staremu Parižanu, ni treba skrbeti, kje se prirejajo soareje in kje lahko plešeš charleston do mile volje.

— Prav, sem mu rekel, počakam, da se vi tam instalirate, pa vas potem poiščem.

— To ne more biti! Mi smo zaednica. Voz ima štiri lepe prostore, mi pa smo trije. Potovali bomo tri dni. To je lepa pot. Jaz sem tako sklenil.

— Ti si prav ljubezniv, ampak jaz pojdem z vlakom.

— Je vse zastoj! vzklikne gospa Chantouneova.

— Vi nimate zaupanja! se oglasi Antoinetta.

— Ti ne veš, kaj govoriš! vzklikne Albert. Ti se nikdar nisi vozil z avtom!

— Kaj pa še! Vsak dan se vozim s taksijem.

— Ah, prosim te, ne govori samih neumnosti. Avto, to je zadovoljstvo. Pomisli, ti si doma. Ti greš lahko z doma, kadar hočeš, prideš, kadar hočeš. Sam svoj gospodar si. Ustaviš se, kjer te je volja. Če si na potu, ti obvisi oko na pokrajini, ki ti ugaja, ustaviš voz in južinaš v travi. Svoboda! Svoboda! Vprašaj mojo ženo, vprašaj mojo hčerko!

Nazadnje sem se moral izpovedati.

— Jaz razumem vse to, Albert, ampak jaz se bojim tega stroja.

— Ah, ne plaši se! Jaz ne vozim nikdar 80. Tudi moja žena se boji. Jaz sem zelo obziren. Kajne, ti nam napraviš to veselje?

Obljubil sem.

— Odpotujemo 30. ob šestih zjutraj — pripomni Albert.

— Ni mogoče?

— Tako je treba. Zakaj, da me razumeš, obedovali bomo v Auxerreu, prenočili pa v Mâconu. Vse je torej v redu.

Na določeni dan sem bil pred vrati svojega prijatelja Chantounea ob šestih in trideset minut. Pomudil sem se prej ta večer malo dalje v kavarni pa sem zaspal. Gospa Chantouneova je že hitela metati reči na voz. Moj Bog, koliko zavitkov! Antoinetta je bila pozabila svojo torbico in se je vrnila, da jo poišče. Albert je stal z menoj ob vozu in se je vznemirjal:

— Mi nikdar ne odpotujemo.

si moremo danes misliti, dobili, pa se nam bo zdelo čudno, kako je mogel imeti avtomobil kdaj drugačno obliko. Sedanja oblika karoserije se nam bo zdela kmalu prazgodovinska, kakor se nam zde danes prve oblike avtomobilov Gottlieba Daimlerja in Karla Benza, ki so sedaj v monakovskem muzeju.

— Kaj se jeziš! sem ga miril. Ti lahko odpotuješ, kadar ti drago, saj ni železnica.

— Prav praviš, ampak jaz hočem biti opoldne v Auxerreu. Točno ob dvanajstih. Brzjavili smo. Brzjavili!

Ko se je Antoinetta vrnila s svojo torbico, se je gospa Chantouneova spomnila, da ni vzela neke reči. Albert je bil kar rdeč od jeze.

Nazadnje smo le odrinili ob sedem trideset.

— Vidite, kako je to lepo! mi je rekla gospa Chantouneova, človek se čuti čisto komoden. Ni to železnica. Odpeljali smo se, kadar smo hoteli. Ali ni to prijetno?

Ko smo se odpeljali skozi Corbeil, sem zapazil, da vozi moj prijatelj preko 75.

— Slišiš, ti voziš prehitro! sem rekel. Vozi bolj počasi!

— Moram se podvizati. Poglej na uro. Niti minute ne smemo izgubiti.

V Auxerre smo prišli točno ob dveh. Med kosilom pravi Albert:

— Pot do Mâconu je imenitna. Vozili bomo malo hitreje.

— Menda nisi ponorel! sem vzkliknil.

— Ah, nikar se ne bojte! je rekla Antoinetta. Papa je za volanom!

Albert je vsako toliko časa vzel iz žepa uro. Obed smo kar zmetali vase. Meni ni bilo dobro. Ko smo se vzdignili, je rekel Albert:

— V Mâconu bomo hitro povečerjali, potem pa takoj v posteljo. Zjutraj moramo odriniti ob petih.

Jaz sem se upiral. Prosil sem ga, naj nas pusti v postelji vsaj do osmih. On me ni hotel niti poslušati. Drevil je hitro, kar se je dalo. Meni ni bilo nič kaj dobro. Še v zrakoplovu mi ni bilo nikdar tako slabo. Slabo mi je bilo in nagnil sem se iz voza . . .

Ah, ta Albert! Ostal sem sredi ceste ves oslabljen. Na srečo smo bili blizu Mâconu. Albert in njegova žena sta odhitela po zdravnika. Antoinetta je stopila iz voza, da vidi, če sem še živ. Omedlel sem. Snel sem čepico in jo prosil:

— Rotim vas, pustite me tukaj. Jaz ne pojdem več v ta voz!

Zjutraj sem se počutil dobro. Bila je že deset. Albert je nervozno hodil sem ter tja:

— Odití moramo.

— Jaz ne. Ali gre kakšen vlak v Saint Raphael.

— Gre. Ampak kakšen! Menda nisi neumen! je začel Albert. Menda se ne boš rajši vozil s tisto drajsjo kakor z mojim vozom!

Nič ni pomagalo. Albert me je porinil v svoj avto. Zdaj je vozil počasi, tako počasi, da mi je postalo slabo. Potovali smo osem dni. Ko smo prišli v Royal, sem bil bolan, težko bolan.

In nikdar več nisem sedel v Albertov voz.

Kaj bi moral vedeti vsak pešec

Nekaj pravil, po katerih se je treba ravnati po prometnejših mestih, če kdo neče, da se mu primeri nesreča.

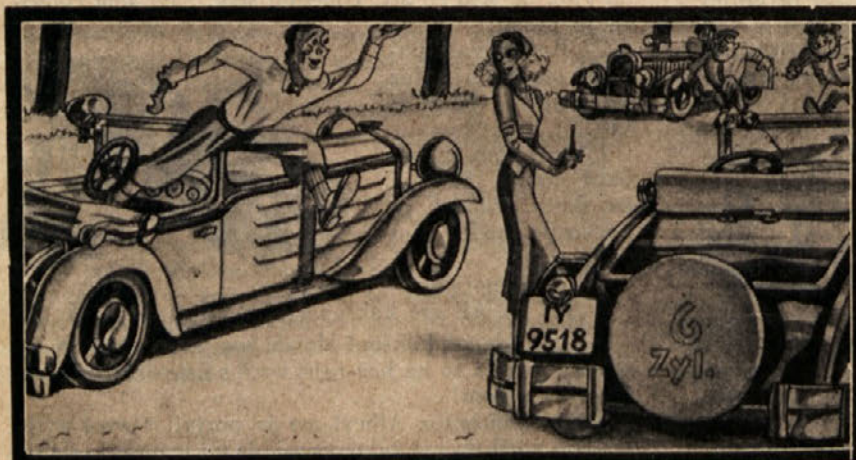
Prvo, kar si mora vsak pešec enkrat za vselej zapomniti, je, da mu preneha ob robu pločnika vsaka pravica svobodnega gibanja. Sredina ulice ni za pešca, ampak za voznika in njegovo vozilo, najsi bo te ali one vrste. Če pešec tako spoštuje voznikove pravice, kakor spoštuje ta pešcev pločnik, potem je v devetdesetih izmed sto slučajev nesreča nemogoča.

Ali ker so pešci še vedno v veliki večini in ker so oni množica, ki ne spoštuje nikakršnih pravil cirkulacije, je njih somešan, tudi pešec, ki sedi slučajno za volanom, izpostavljen marsikaterim neprijetnostim. Pešec misli, da je voznik ali šofer nekakšna krvoločna zver, ki se vozi v avtomobilu samo zato, ker to prija njegovemu divjemu instinktu, in da ne misli na drugo, kakor kje bo naletel na kakšnega «ubogega pešca», da ga podere na tla. In kadarkoli se zgodi nesreča, pa najsi bo po krivdi tega ali onega, bi hotelo «občinstvo» šoferja na licu mesta linčati, ker ima pešec vse pravice, a šofer nobenih.

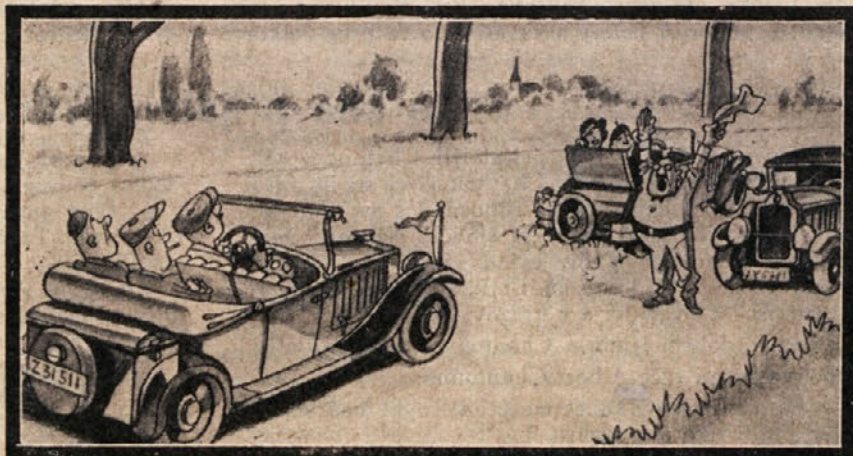
Ali kakor hitro ta pešec z neomejenimi pravicami sede tik šoferja, izpremeni svoje mišljenje. Odkod ta nagla izprememba v mišljenju? Ali je mogoče, da hitrost gibanja, duh bencina ali pa tisti udobni sedež v avtu izpremeni pešceve nazore? Gotovo ne. Ta reč je precej preprosta. Šele iz avta lahko pešec presodi, kako težko je šoferju, da kreca svoj voz skoz tolikšno množico nediscipliniranih. Šele tedaj pojmi, da niti najgenialnejšemu šoferju ni mogoče, da bi zabranil nepozornemu pešču, da bi ne prišel pod kolesa, nikar šele neizurjenim in neizkušenim vozačem, da ne trčijo s kom na ulici.

Če se vozimo poleg šoferja tudi samo kratek čas, bomo ugotovili neverjetne reči. Na primer:

da je Šelenburgova ulica livada, po kateri se gnetejo pastirji, seveda brez ovac, in menda zato tako brezskrbno;

A kadar se ljubki moderni gospodični zgodi najmanjši malheur z avtom, priskočijo moški tako hitro na pomoč, da bi si skoraj vratove polomili.

Če se moškemu pokvari avtomobil, nikomur še na misel ne pride, da bi mu pomagal, ampak se vsakdo še veseli njegove nepravilike.

da imajo pred Magdičevo trgovino sejo «narodne dame»;

da je Gosposvetska cesta med Figovcem in kavarno Evropo izpremenjena v otroško zavetišče in da se na Marijinem trgu trenirajo stare ženske za cross-country;

da je Cojzova cesta ali pa šentjakobski trg nekakšno nogometno igrišče;

da je... da je... kdo ve, kaj vse, samo ne cesta, po kateri vozijo motorni in drugi vozovi.

Pešec bi moral vedeti še to, da so vozniki večkrat ljudje, ki so, kadar gredo peš, kakor vsi ostali ljudje, ali da so, kadar sedejo za volan, prav tako ogorčeni na malomarne pešce kakor pešci na nepozorne ali objestne šoferje. Toliko da se kolesa zavrtje, že jih zaskrbi, kako se bodo prerinili skozi vrsto pešcev, da se ne bodo ob nobenega obrsnili. To je dovolj, da se šoferjevi živci napno in da ne more svojega vozila kreati hladnokrvno, da ne bo treba enemu v bolnico, drugemu v zapor. Zato vedi:

1. Pločnik je za pešce, cesta za vozove. Zapomni si to!
2. Preden stopiš s pločnika, poglej na levo, ali ne gre kakšen voz.

3. Nikdar ne teci, če se ti še tako mudi.

4. Ko prideš do srede ceste, poglej na desno, da se prepričaš, ali je pot do drugega pločnika prosta.

5. Ne domišljaj si, da boš švignil pred tramvajem ali avtom čez cesto pa da te bo na oni strani ceste pričakovala žirija z godbo, da ti pripne medaljo za hrabrost, ampak da se utegne zgoditi, da te zmečka drug motorni voz, ki je šel vzporedno s tramvajem ali avtobusom, pa ga ti nisi videl.

6. Ne hodi čez cesto ali ulico tako, da boš čital časnik. To se dela doma ali pa v kavarni.

7. Ne skakaj s tramvaja ali avtobusa, dokler tečeta, ker se utegne

Orientalni način...

Po nekaterih mestih, pa tudi pri nas v Ljubljani, se ne vidi poredkem, da imajo dame cela zborovanja sredi ulice in se ne ozirajo prav nič na pravilni promet in na nevarnosti, ki jim groze.

primeriti, da priletiš pod kolesa avtomobila, ki je prehitel tvoj voz.

8. Ne zanašaj se samo na ušesa in signale, ampak se uveri tudi s pogledom, ali gre voz res v isto smer, kakor si ti slišal ali kakor je dal voznik znamenje. Večkrat se lahko oba zmotita,

9. Kadar te signal motornega vozila iznenadi, kadar nisi na pločniku, se nikoli ne vračaj. Voznik se vedno ozira na tvoje gibanje. Bolje je, da postojiš, da gresta oba, ti in voznik, drug mimo drugega. Vsak tvoj hitri gib naprej ali nazaj te lahko spravi v nevarnost, da prideš pod kolesa.

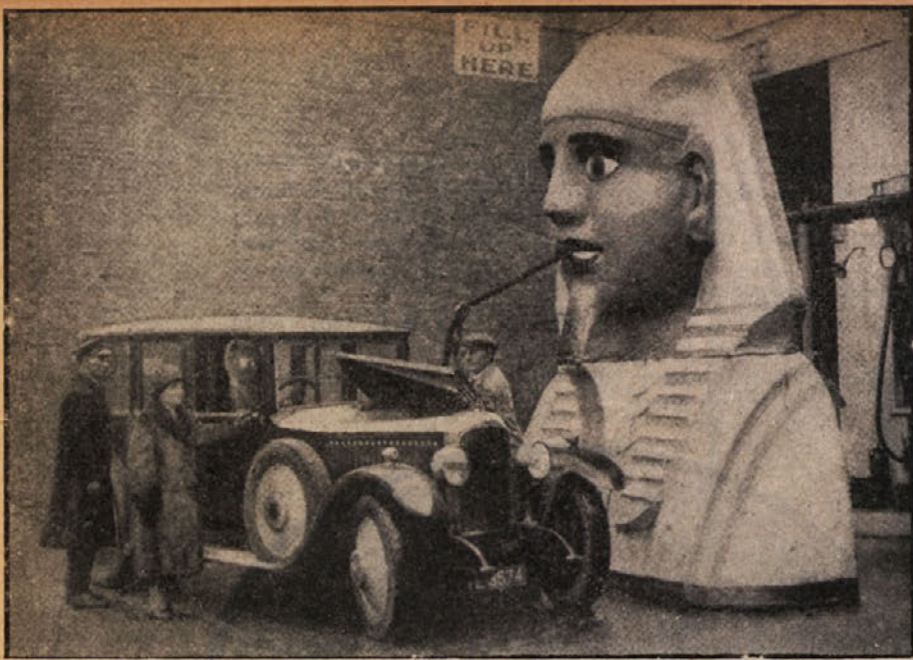
10. Vselej, kadar se zadeneš ob voz, je tvoj riziko veliko večji kakor voznikov. On lahko izgubi svoj patent, a ti glavo, zato se razume samo po sebi, da moraš ti bolj paziti.

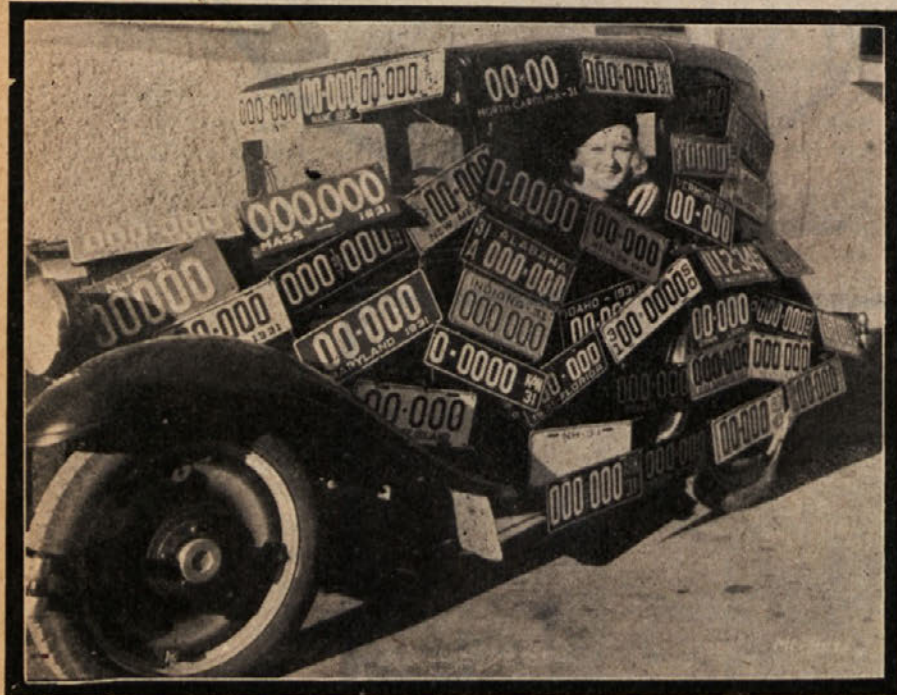
Tudi mlekarike lahko motijo pravilno cirkulacijo, kadar prodajajo mleko sredi ceste.

«Kako sem pogodil, ko sem mislil, da svečka nekaj ni v redu!»

V Londonu si je lastnik neke garaže nekaj originalnega izmislil. Instaliral je ulični rezervoar bencina v obliki sfinge. Kakor kaže naša slika, drži sfinga v ustih cev, po kateri daje avtomobilom bencin.

Zena in avtomobil.

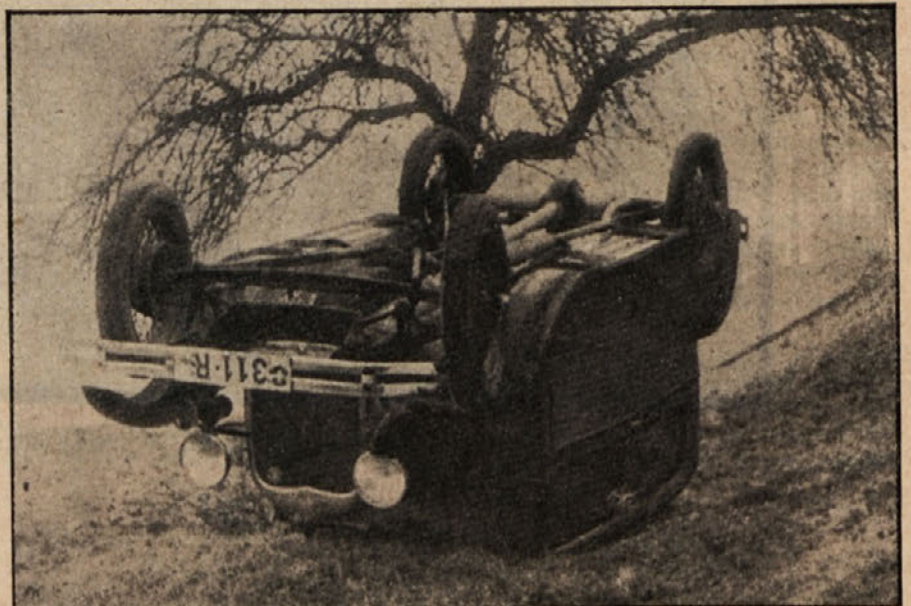

Moderna drama v Alpah: francoski zrakoplov je med letom skozi alpsko sotesko zadel ob avtomobil. Trije potniki so bili ubiti.

TO NI MORSKA KAČA

... ampak samo rob pločnika v ulici, ki je določen za postajališče avtomobilov, da lažje prihajajo in odhajajo iz vrste.

Med Semmeringom in Dunajem je strmoglavil avtomobil dvajset metrov globoko in ostal popolnoma nepoškodovan. Šofer in en potnik sta bila lahko ranjena.

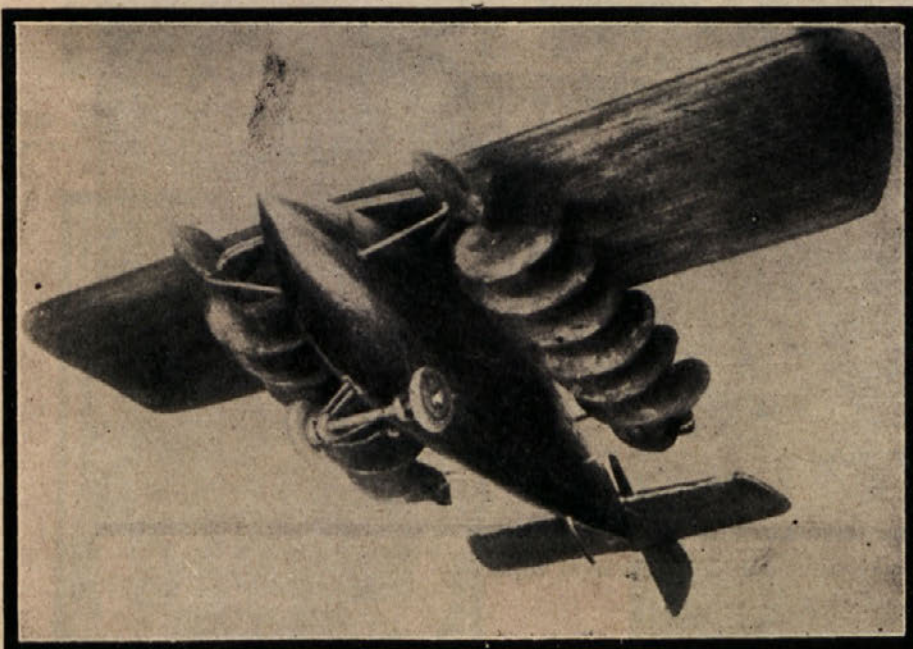
AVTOMOBILSKA NESREČA
V ITALIJI.

Blizu Padove v Italiji se je zgodila konec lanskega leta strašna avtomobilska nesreča. Velik potniški avtobus se je po krivdi šoferja zaletel v cestno ograjo in strmoglavil v globočino. Trije potniki so bili ubiti, več jih je pa bilo težko ranjenih. Naša slika kaže trenutek, ko se je zgodila nesreča.

Zgodovinarji, zemljelovci in prirodoslovci uporabljajo zadnji čas pri svojih učenih domnevanjih in trditvah slike. Na ta način hočejo na neposreden način pokazati občinstvu, kako se je razvijal civilizirani svet in kakšen je bil pred več tisoč leti. Naša slika je delo znanega umetnika Charlesa Cnixa, ki je po navodilih strokovnjakov izdelal zamisel «Propadlega sveta», kakršen je bil pred sto milijoni let na našem kontinentu. Sredi slike se vidijo na obali najstarejše ptice in drugi plazilci in ena vrsta dinosaura. V chicaškem Narodnem muzeju je bila nedavno otvorjena razstava takšnih slik oziroma slik sodobnih umetnikov, ki predočujejo svet, kakršen je bil nekdaj in ga ni več.

IZUM NOVEGA GIBLJIVEGA MEHANIZMA PRI ZRAKOPLOVIH

Ta model z vijaki za gibanje, ki so pritrjeni na obeh straneh, je ustvaril dunajski tehnik I. Frech.

Moderen kopalni kostum, pripraven tudi za telovadne vaje.

Kako je nastal tank in kako se je razvijal

To najstrašnejše bojno orožje, ki so ga v dovršeni obliki jeli uporabljati šele v svetovni vojni, so poznali že stari Rimljani.

O strahovito nevarnem bojnem orožju t a n k u smo slišali prvič v svetovni vojni, ko so ga začeli uporabljati naši zavezniki. To najstrašnejše bojno orožje vseh časov je prevlečeno od odzunaj z oklopom, premika ga pa bencinski motor. Skozi njegove male odprtine so vojaki, ki so bili v njem, lahko streljali iz pušk, z mitraljezami in celo z manjšimi topovi. Posebna odprtina pa je bila za metanje bomb.

Tank so poznali že davno prej, veliko pred svetovno vojno. Morda so bili ti stari tanki, predniki modernih blindiranih bojnih vozov, primitivnejši in manj strašni, toda v boju so bili za sovražnika silno nevarni. O najstarejšem tanku pripoveduje Homer v svoji Iliadi, da so bili to «zaprti vozovi, ki so naskakovali trdnjavo in sipali kamenje». Podrobneje nam je popisani rimski tank, tako imenovana «kornjača», katere oblike so že malo spominjale na današnji tank. To je bil težak voz, ki je bil obložen od odzunaj z železnimi pločami in ki so ga vleкли konji. Te vozove so uporabljali samo, kadar so oblegali trdnjave, da bi z njih pomočjo lažje porušili trdnjavsko zidovje.

Oblika tega prastarega tanka je bila v srednjem veku že precej popolna. Leta 1588. je zgradil nemški inženjer Bertold Hallschuller velik, na prednjem koncu šiljast voz, ki je pa bil zelo težak in zato precej nepraktičen. Eden izmed najbolj znanih starih tankov (Henrikova kočija) je bil izum nekega Angleža, uporabljali pa so ga v vojskah za vladanja angleškega kralja Henrika VIII. To je bil velikanski, težak voz v dve nadstropji, ki so ga vleкли konji. Konj ni bilo videti, ker so bili skriti v vozu pod prvim nadstropjem in so tako vleкли ta srednjeveški tank. V drugem nadstropju so bili najspretnjši strelci, ki so streljali na

sovražnika. Ali vsi ti stari tanki so izgubili popolnoma svojo važnost, ko so začeli uporabljati topove. Z enim samim topovskim strelom je bilo mogoče uničiti ta bojni voz, in tako je postalo to orožje neporabno.

Konec minilega stoletja je napravil angleški inženjer Cowen načrt impozantnega tanka, v katerega so se dali spraviti tudi topovi. Cownov tank je gnala para, ki so jo takrat že z uspehom uporabljali. Ta angleški inženjer je dal tudi patentirati ta svoj izum, ki se pa v praksi ni nikdar uveljavil.

Pred koncem 19. stoletja so se mnogi francoski, angleški in nemški inženjerji trudili, da bi zgradili bojna kola, ki bi jih gnala para in ki naj bi imela veliko hitrost. Neki nemški inženjer je leta 1897. ponudil svoj izum nemškemu cesarju. Mimo tega, da je mogel ta tank silno hitro teči po kopnem, so ga mogli uporabljati tudi kot ladjo na rekah in na morju. Nemški cesar je to stvar poveril posebni strokovni komisiji. Po dolgotrajnih poizkusih je ta komisija, v kateri so bili častniki in inženjerji, ugotovila, da je ta tank neuporaben.

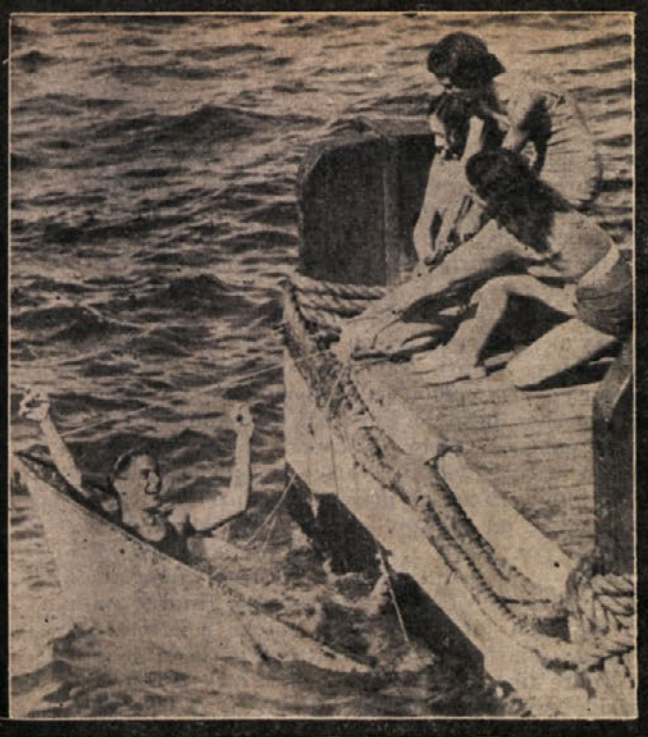
Šele v drugi polovici svetovne vojne so začeli Francozi, Angleži in Američani uporabljati velike jeklene tanke z bencinskimi motorji. Ti tanki so bili izdelani v Ameriki, odkoder so jih pošiljali po večini na zapadno fronto proti Nemcem. Tisti čas (1917. leta) je bila vojna tehnika že v precejšnji meri dovršena, in tank je postal najstrašnejše in najnevarnejše bojno orožje vseh časov. Lahko se reče, da so tanki veliko pripomogli k zmagi zaveznikov nad Nemci in tako pospešili konec strašnega klanja.

Dandanes se grade tanki, ki so še večji in nevarnejši, kakor so bili tanki v svetovni vojni. Ti tanki spominjajo na prava poslopja z več nadstropji. To je cela potujoča trdnjava, ki ji ne more škodovati niti najmočnejši topovski strel in ki na vse strani okoli sebe seje smrt.

Takšne tanke so uporabljali v svetovni vojni.

VESELJE KOPANJA

Dobra lov.

NARAVNO ČUDO

Ali se nam ne zdi čudno, če pogledamo tega moža, ki ima za brado roj čebel, ali pa moža, ki je razgaljen

do pasu, pa je videti, kakor bi imel bluzo iz samih čebel?

Vsakdo seveda tega ne more, pa bi mu tudi ne svetovali, da poizkuša, ker bi utegnilo biti prenevarno. Posamezen pik čebele ni nevaren, toda ko bi človeka opikalo veliko čebel hkrati, bi se mu lahko zastrupila kri.

Kakor pa vidimo na teh dveh slikah, so ljudje, ki dobro poznajo življenje čebel in način, kako je treba ravnati z njimi.

NA SOLNCU OB MORJU

Kadar se združita higiena in estetika, je to vrhunec zadovoljstva.

Gledališki pregled

DRAMA.

(Nadaljevanje.)

Dne 20. februarja:

«Nekdo.» Igra v treh dejanjih. Spisal Franc Molnár. Prevel O. Šest. Režiser: Osip Šest.

Molnár je pri nas že star znanec. Spominjamo le na njegovega «Vraga», «Lilioma» in po šentjakobčanih uprizorjeno «Igro v gradu». Danes je Molnár (rodóm Žid Neumann) vsekakor že na udobni poti po hribu navzdol (rojen 1878). Kakor malokdo je ta madžarski igropisec umel odrsko učinkovati. Vedno iznajdljiv, duhovit — prvotno tudi polnokrven poet — je h koncu svoje kariere pričel snovi za svoje igre iskati, da ustreže okusu publike od danes. Vse kaže, da je tudi igra «Nekdo» porojena iz te zadnje dobe. «Nekdo» — ni nekdo — to je vsebina zadeve. Pustolovski oče Cortin bi rad svoji hčerki Editi, ki ima svoj «boljši del» za seboj, preskrbel neskalsko bodočnost. Mladi Robert iz ugledne rodbine se vname za Edito, a da more njen oče izbrisati njeno nevšečno preteklost, teoretično «omoži» svojo hčerko z nekim grofom, ki v resnici ne eksistira. Z uprav teatralnimi sredstvi oče doseže, da je ta izmišljeni grof v očeh javnosti živ in dejaven — čeprav se začasno «mudi» v daljnem inozemstvu. Končno mora ta izfantazirana oseba «umreti», ker le preveč rogovili. Kakor za grofovo «življenje», poskrbi tudi za njegovo «smrt» — oče Cortin. Dvojni teater je tedaj ta igra, dvojno življenje, od kraja do konca pa je vse skupaj tvorba starega odrskega izgrajevalca. Dve uri mineta, ne da bi človek vedel kdaj... In to je prednost — a to je morda tudi neprednost... To, kar igra zahteva, so igralci storili. Le v a r kot igralsko odličan Cortin je imel s to vlogo nekaj oddih, Edita (N a b l o c k a) je vedno prvovrstna v pogledu odrske elegance, salonske vituozitete in zdrave neprisiljenosti. Robert (D r e n o v e c) kot brezhibni ljubimec ni mogel oteti svoje vloge iz pasivnosti, kakršno ji jo je avtor namenil. Živeje, bolj otipljivo so dojmile kreacije resničnih ljudi: patetično karikirani odvetnik (J e r m a n), Julija (G a b r i j e l č i č e v a), dobro karakterizirani krčmar (D a n e š), ravnatelj hotela (P o t o k a r), natakarka in izborna podani lakaj (S a n c i n). Če je umetnost nujno vezana na resnico in na žive ljudi — tedaj bo «Nekdo» težko koga trajno premagal. Kdor pa ljubi «teater», mu ga je igra nudila v izobilici.

Dne 5. marca.

«Jubilej». Komedija v treh dejanjih. Spisal Momčilo Milošević. Poslovenil Pavel Golia. Režiser: prof. Šest.

Vsak «jubilej» ima nekaj primesi neiskrenosti, porčijo smešnosti in včasih še tudi spekulativno ozadje. Kdor prireja jubileje — opozarja tudi nase. Kdor povečuje — pričakuje povračila. Kdor pa resnično dela,

mu niso ne leta in ne zasluge povod za hrupno javno izpostavljanje svoje osebe. Vse te resnice je zbral Milošević v krepko tragikomedijo, ki jo je dramski ansambl (nastopi 19 članov in članic) efektno režirano in v defajle skrbno pripravljeno z uspehom uveljavil. Petrović (Gregorin) je zaslužen, a tih uradniški garavec, ki živi s svojo malomeščansko ženo Vuko (J u v a n o v a) in hčerko Jeleno (S l a v č e v a) v purgarskem miru in nemiru. Ravnatelj «Pobede» Vukelić (po C e s a r j u vrlo podan) pa se spomni, da je ubogi Petrović potreben jubileja, ker služi že «cokoli» 30 let. Nič mu ne pomaga. Odbor se sestavi, nabiralne pole krožijo sem in tja, fotograf, kvartet, časopisje, godba, čintara... bum! Hinavski prijatelji se pri tem razkrivajo, Vukelić od jubileja «zaradi» lep denar, vse ima opraviti čez glavo... Edinole jubilent, ki do konca molči — je neinteresiran... Njegov upor pa slednjič vendarle izbruhne v tragikomično izpoved in obsodbo vseh teh jubilihov. Igra poteka z žurnalistično pisano udarnostjo in temeljitim poznavanjem razmer. Dobre tipe so ustvarili: Železnik (Prelić), grobi podpolkovnik v pokoju Nikolić (P o t o k a r), Gjuric (J e r m a n), mesar Stanimir (S k r b i n š e k) in Dabić (L i p a h). Izredno pogojen v maski in v srbskem tipu pa je bil Todorović, min. referent (D a n e š); prav tako Matić, šolski upravnik (K r a l j). Izmed šaržistov je posebej omeniti posrečeno vlogo fotografa (S a n c i n) in ljubke Rezi (K u k č e v e). «Jubilej» je zdrava hrana, domač hren, ki ne žali in ne razodeva problemov, a ostavlja vtisk prijetne in aktualne resničnosti v teh časih, ko prav vse in brez pomena brezmiselno jubilirajo. Da je «jubiliranje» tudi lahko zaslužek — pove Milošević odkrito.

Dne 27. marca.

«Kar hočete». Komedija v petih dejanjih. Spisal W. Shakespeare. Poslovenil Oton Župančič. Scenska godba O. Jožefovića in Ant. Balatke. Režiser: dr. Gavelle. Scenograf: Ljubo Babić (Zagreb).

Ta vedra, pravljico čista komedija, ki jo je Shakespeare nazval «Twelfth Night, or What you will» (Dvanajsta noč ali kar hočete), je bila že v prvi slovenski uprizoritvi (4. V. 1923) navdušeno sprejeta. Spominjam le na teatralno nepozabnega Malvolia (Rogoz), viteza Tobijo (Peček) in sanjsko zamišljeno Violo ge. Šaričeve. Tedaj je režiral O. Šest. Oko in uho je bilo zadovoljno:

«... a kaj nam to! Komad je končan — mi bi radi vam vgajali sleherni dan.»

(Norec, konec V. dejanja.)

In tako smo dobili novo režijo Br. Gavelle. Prinesla je ta režija poenostavitev z najmanjšimi sredstvi. Na odru premikajo dve ovalno izdolbeni polobli, ki zgoščujeta okoli sebe dejanje glavnih oseb: veselih, vinskih drugov, večno osmešenega ničemurneža in otlega močiteljneža Malvolia, plemiškega izrojenca, viteza Bledico, zvitoglavke, hišne Marije in podjetnega Sebastjana, iščočega po svetu svoje v dečka preoblečene sestre Virole, s katero izmenjuje doživljata na dvoru ilirskega vojvode Orsina živahne ljubezenske zaplete in slične zamenjave kakor v «Komediji zmešnjav» ali v «Obeh Veroncih». Igralci deloma sami premikajo oder in «delajo» dejanje, vse torej rase od noter na ven, a k sklepu vendarle vidimo zopet sceno, ki prurši to enotno dogajanje. Poudarjene pa so z nezadržno ritmiko te veseloigre značajni oseb brez okrasov in na najintimnejši način. Človek mora pač pozabiti na «teater» in gledati le neminljivo trajnost vedrih človeških usod in klavrni polom puhlega veličja. Ta uredba zahteva glede vsebine seveda že pri-

pravljeno publiko. Zasedba je bila nova. Malvolio (Levar), Olivijin dvornik, je osvetljen s ščemečo lučjo puhloglavca, blodečega po sanjskem svetu namišljene oblasti. V kreaciji Levarja se je zdel tragi-komična pojava, bolj žrtev značaja kakor virtuozen komedijski tip za stojišče, manj teatralno otipljiv kakor usodno napol grenak. To je žrtev, ki nad njo triumfira zdravi razum hišne Marije (Gabrijelčičeva) in podlega solnčni vedrini življenskih klaticitezov (izboren Bledica — Sancin) in falstafskih brezskrbnežev (vitez Tobija, podan z živo polnostjo po Cesarju). Zanosno in realistično je zamišljena Viola Mire Danilove. Prekipevajoče, mladostno in zmagovito. Grofica Olivija (Nablocka) je plemenito šarmantna, kakor to ona zna, Debevec (norec) je na svojsko razumski način pretakal duhovne destilate svoje vloge, pravljeno lep je Orsino (Železnik), pomorščaka sta realistično zajemljiva (German in Potokar). V skladu so bile tudi manjše vloge (Drenovec, Murgelj, Plut).

Eno ostane: šest je prvi odrsko uveljavil slovenskega Shakespeareja, seveda v prvi vrsti vsled nedosežnega župančičevega prevoda samega. Gavella pa nam je poglobil pogled v intimni kot umetnine in s tem dopolnil, prideljal. Oboje pa je zaslužno delo.

Dne 13. aprila.

«Kvadratura kroga». Veseloigra v treh dejanjih. Spisal V. Katajev. Prevedel J. Vidmar. Režiser: profesor O. Šest.

Pravijo, da je Katajev v Rusiji «sopotnik», t. j. neopredeljen, toleriran odrski pisatelj, čigar igre uspešno uprizarjajo v Moskvi in tudi v Ljubljani... Dovoljeno mu je bilo, da nalahko osmeši v uradu registrirane ruske zakone in h koncu pove, da je tudi v Rusiji še vedno živa ljubezen spolov in ne le razredna pripadnost, enaka politična opredeljenost in zadeva o delovnem kontaktu... Dva para se po rusko poročita. Vasja in Ljudmila, Abram in Tonja, komsomolka (komun. mlad. organiz.). Ljudmila je neorganizirano dekle, drugi so 100odstotni proletarci. A stvar je kočljiva. Ne spadajo skupaj. Razumsko že... Toda preklicano srce! Pa saj ni srca, pravi pravoverni komsomolec. Katajev se potuhne in nam pove, da je ljubezen vendar čudna zadeva... Kakor je čudna zadeva kvadratura kroga... Zakonska moža končno zamenjata družici. V eni sobici stanujejo, stradajo, debatirajo in ugibajo... In kljub neznanim predsodkom, v zasmeh «ideji», a v veselje obeh parov in tovarišije se vse izravna in po burnoživih nastopih združi pravo s pravim. Torej zabaven, meščansko urejen konec. Vse drugo pa je novo, strogo razredno in napisano z namenom, da pristrčno zabava, in sicer na kar moči prijeten način. Igra nima žela ali podtaknjenih tendenc, a tudi rafiniranja sitih buržujev ni — kakor bi rekli po novem...

Vendar imam vtisk, da je bila igra podana malce prekričavo in vse je bilo nanizano na nitko bravurnih prizorčkov z vsemi teatrkimi pripomočki od kostumov do artističnega «Kunststück» z bicikljem po zraku... Presneča reč, če bi se takale nitka utrgala! Zal bi nam bilo za tovariša-poeta...

Ljubko komedijo so «držali» temperamentni Gregorin (Vasja), prav dobro igrani Abram (Sancin), ki je od igre do igre iznajdljivejši in v šaržah kar svojevrsten). Načitana Tonja (Gabrijelčičeva) in srčkana Ljudmila (V. Juvanova) sta prijetno zaokrožili zakonski kvartet, ki ne sme odnehati v tempu, da se ne zruši ves krog. V karikirani maski je potujoči poet Černozjomij (Lipah) odlično skrbel za za-

bavo, a komsomolci in komsomolke (Potokar, German, Slavčeva, Kukčeva in Murgelj) so imeli na uspehu svoj dobršni del. Tovariš Flavij (Plut) nalahko osmešuje organizatorja pisane družbe, a je bil nekam medlo podan.

Igra je vsekakor presenetila s svojimi vršinami, ki imajo izvor v za nas novi komedijski zasnovi, v pestri, pristno ruski oznaki oseb in živo izdelanih posameznostih. Sočna realitika igre učinkuje neposredno, saj smo že malo naveličani papirnatih ljudi, ki nam jih daje komedija od severa in zapada.

Dne 18. aprila.

Gostovanje angleške potujoče družine «English Players» pod vodstvom ravnateljice Stirlinga. Komedija Huberta Henryja Daviesa «The Molusc» (Moluska). Družba je bila že prešnje sezije uprizorila v naši drami «Hamleta».

(Konec prihodnjič.)

OPERA.

(Pohujšanje. — Floramye.)

Ob zaključku operne sezone smo dobili še tri slovanska dela: Dvořakovo «Rusalko», novo naštudirano, prav tako Bravničarjevo «Pohujšanje v dolini šentflorjanski» in Tijardovičevu splitsko opereto «Mala Floramye». Rusalke še žal nisem ujel.

«Pohujšanje» so dali ob priliki prvega slovenskega glasbenega festivala dne 15. maja. Kdor Cankarjeve farse ne pozna, si jo naj prebere. Premiero «Pohujšanja» smo imeli v operi 11. maja 1950. Bravničar je partituro, zlasti pevske partije, zelo izpremenil, kar je operi zelo v prid. Nekateri nečistoti v slogu (II. dejanje) so v novi verziji popolnoma izginile in sklepam iz referatov dr. Miloja Milojevića in Borisa Papandopula, da je na tuje posebnike letošnje predstave «Pohujšanje» učinkovalo spontano. Oba namreč predlagata, da se uvrsti v repertoar beograjskega oziroma zagrebskega opernega gledališča. Tudi tukaj moram grajati kratkovidnost in neorientiranost nekaterih naših recenzentov, ki vsako moderno in dobro stvar že naprej pokopavajo in potem popolnoma razočarani zaman pričakujejo pogreba te stvari, naposled so pa obsojeni, da hodijo živi za svojimi lastnimi pogrebi. Pravijo (in pišejo), da moderna (sodobna) umetnost ni za publiko, da nima bodočnosti, da je problematična, da žali uho, da ta in ta (njihov somišljenik seveda) citira na tej in tej stvari te in te knjige to in to. Zadeva bi ne bila še tako komična, če bi ne prišel znamenit zadnji stavek: za nas, ki nismo glasbeniki, to ni! Dobro! Jaz, Ostere, se pa stavim na razpologo, da spadam tudi jaz, tudi Bravničar, tudi Kogoj, pa tudi vsi moji gojenci, tudi Kreft, Maleš, Toller in Marinetti, Stravinski, Cocteau in Picasso, Plečnik, Slavenski, Hába, Hindemith in še mnogo drugih — pa bo prav gotovo res, kar napišem: tudi mi smo del publikuma! In si tega ne damo vzeti! Zato je čisto zgrešeno referirati: publiko «Pohujšanje» ni ugajalo. Bolje bi bilo: meni zadeva ni ugajala, pa sem vendar vzdržal do do konca. Oh, kaka junačina! Jaz sem v svetovni vojni vzdržal do konca, pri slabi operi pa še nikdar ne. Pa še pišejo: zadeva je zelo interesantna, ampak — nima invencije. O, srečen Bravničar, ti si pa res zavidanja vreden! Brez invencije napišeš zanimivo trodejanko! Ali veš, da si prvi na svetu, ki se mu je to posrečilo?

«Pohujšanje» je sodobna in dobra operna farsa. Dobra že zato, ker je sodobna. Je za publiko, in to celo za publiko, ki hodi opere poslušat, ne toliko gledat — še manj pa kazat lepe toalete, vratove, frizure, manj lepe manire, še manj lepe apercipijske zmožnosti in

prav nič lepe zmožnosti presojanja umetnine. Je za publiko, ki hodi v teater zato, da bi si povečala poznavanje glasbene literature, ne pa zato, da bi nastopala v vlogi sodnika, ki so mu zakoni in postave španska zadeva.

«Pohujšanje» je dobro tudi zaradi tega, ker je problematično. Kdor bi hotel danes «pogruntati» Pythagorov izrek, spada v bolnico, namreč v tisto na Studencu. Ker rešuje že rešen problem. Po mnenju «Publikuma» z velikim «P» spada tje Bravničar — ker piše problematično, ker rešuje probleme, ki jih še drugi niso!

Pa je na svetu tako, da je kriza. Zavoljo krize pa tako, da je konkurenca v vseh poklicih vedno hujša. Boj za obstanek postaja neznosen. (Vsemu so krivi stroji, ki nalikujejo ljudem brez možganov!) Treba je vedno več znati, vedno več delati! Dragi Publikum, daj se poučiti, da boš lahko poučeval Recenzente, ki ti priznavajo v svojih Recenzijah, da se na zadevo «ne zastopijo».

Bravničar, ti se pa zavedaj, da bo pohujšanje na svetu ostalo, ko Recenzentov današnje povojne dobe (vse povojne dobe so se odlikovale po slabem razumevanju kulturnega delavca!) že davno več ne bo — ne v koži in ne na papirju. Pa bo Cankar, pa boš ti, pa bo «Pohujšanje» še vedno med živimi. In jaz še vedno med publiko.

Predstava je bila dovolj dobro naštudirana, zaslužila bi še več skušenj. Vem, da je operni ansambl, zlasti orkester, spričo festivala imel neizmerno posla in ga je zmagal v veledostojni meri; hočem le opozoriti, da bi «Pohujšanje» v eksaktni izvedbi pokazalo še marsikatero lepoto, ki nam je za sedaj ostala še prikrita. Od sodelujočih imenujem le glavne junake: dirigenta Neffata, režiserja Debevca, Jacinto Gjungjenac-Gavellovo, Kobarja Janka, župana Rusa, županjo Kogejevo, dacarja Zupana, dacarko Poličevo, ekspeditorico Španovo, učitelja Gostiča, notarja Magoliča, cerkovnika Pečka, zlodja Kovača in popotnika Banovca.

Tijardovičeva opereta «Mala Floramye» je podobna drugim operetam. Nekatere so boljše, nekatere pa tudi slabše od nje. Glasbeno je bogata. Pri nas so dali I. in III. dejanje v splitskem narečju, II. dejanje pa deloma slovenski. Premiera je bila nabito polna, splitski in drugi dalmatinski Tijardovičevi rojaki so našim ožjim rojakom pokazali, kako se dela z umetnikom tam doli. Naša dnevna kritika, ki ji Stravinski in drugi ne morejo nikoli ugoditi, ni rekla Tijardoviču nič hudega. Pa mu še jaz ne bom. Izvrstna Floramye je bila Ribičeva, kot gost je dominiral Dubajić iz Zagreba v vseh situacijah. Ivelja, Španova, Rus in Simončič so se dobro odrezali. Dirigent Švara in režiser Zupan pa tudi.

Slavko Osterc.

Prvi slovenski glasbeni festival v Ljubljani

(Ob proslavi 60letnice Glasbene Matice v Ljubljani.)

UVOD

Od 10. do 16. maja t. l. se je vršil prvi slovenski glasbeni festival v Ljubljani, prvi svoje vrste v državi. Pokazal je slovensko glasbo od mladinske glasbene literature do najvišjega vzpona in zmožnosti naše muzikalne produkcije. Izrazito slovensko lice in višek prireditelj sta tvorila simfonični in zborovsko instrumentalni koncert dne 14. maja in Gallusov koncert pevskega zbora Glasbene Matice dne 15. maja. Produkcija šole Glasbene Matice je pokazala zlasti moč svojega pedagoškega dela, komorni koncert godalnega kvarteta visokociljna stremljenja novih slovenskih komponistov do skladb v četrtrtinskem sestavu, glavni sobotni koncert pod dirigentom Poličem je pa ustvaril sliko naše instrumentalne glasbene tvornosti z imeni: Bravničar Matija, Škerjanc L. M., Premrl Stanko, Kogoj Marij, Osterc Slavko, Adamič Emil, Lajovic Anton. Cerkevni koncert v frančiškanski cerkvi dne 15. maja nam je nudil pregled v tovrstno glasbeno panogo s komponisti: P. Hugolin Sattner, Stanko Premrl, Anton Foerster, Dr. Fran Kimovec, Matija Tomc, vse pod vodstvom častitljivega nestorja p. H. Sattnerja. Edinstven, iz enega vira vliit dojem je zapustil mogočen Gallusov koncert, ki je uveljavil našega slavnega srednjeveškega rojaka Petelina, ki je kljub patini stoletij ostal živ in vsled notranje mladosti svojih tvorb večno sodoben. Revijo zborov-gostov je prinesel koncert Slovenske pesmi dne 15. maja s sodelovanjem pevskega zbora «Hlahol» iz Prage (dirigent J. Herle), pevskega zbora «Lisinski» iz Zagreba (dirigent M. Sachs) in pevskega zbora U. J. U. dravske banovine (dirigent S. Kumar) s kvalitetnim programom in visoko pevsko kulturo.

Opera je dne 15. maja uprizorila M. Bravničarjevo «Pohujšanje v dolini šentflorjanski» pod dirigentom A. Neffatom.

V ponedeljek, dne 16. maja, pa se je vršila po tekmi slovenskih pritrkovalcev na nove zvonove tekma slovenskih pevskih zborov, obe na velesejmu.

Glasbeni prazniki so dokazali silo naše slovenske volje, so moralno poudarili naše stremljenje v najtežjih časih in pokazali nezadržljivo silo naše organizacije (vodil Mahkota). Omenjene prednosti so priznali številni gostje iz domovine, Hrvati, Srbi in prijatelji iz češkoslovaške in zastopnik Poljske. Ob priliki festivala se je vršil dne 16. maja slavnostni izredni občni zbor Glasbene Matice v Filharmoniji. Poročila so podala izčrpen historiat Glasbene Matice, ki 60 let nosi, razvija in uveljavlja slovanske in druge glasbene produkte doma in naven. Centralna oseba tega dela je oče slovenske pesmi, Matej Hubad. On je prvi usposobil narodno pesem kot koncertno-kulturni faktor, prvi je z edicijami in koncerti nameril pota našega glasbenega razvoja v izrazito s l o v e n s k o in slovansko smer in bil prvi graditelj centrale našega glasbenega panja, slovenskega konservatorija. Pred vojno je naša muzikalna kultura Dunaju zmagovito pokazala našo narodno bitnost, v vojni je bila Glasbena Matica edini nezamorjeni kulturni organ, po prevratu pa je odprla pot novim razgledom slovenske muzike. Naven se je Glasbena Matica oddolžila osmim zaslužnim glasbenikom s tem, da jim je za časa slavnosti slovesno odkrila po L. Dolinarju izvršene herme (Gallus-Petelin, Vatroslav Lisinski, Davorin Jenko, Stevan Mokranjac, P. H. Sattner, Matej Hubad, Benjamin Ipavc in Fran Gerbič) in uredila trg po načrtih mojstra Plečnika v slovensko glasbeno Akropolo.

Festival je bil v čast naši Matici, naši muziki in tudi mestu Ljubljani.

Podrobni glasbeni pregled priobčujemo na drugem mestu.

Ivo Peruzzi,

GLASBENE PRIREDITVE

Dne 10. maja je priredila šola Glasbene Matice svoj koncert v zelo dobro obiskani veliki dvorani hotela Union. Spored je obsegal vokalni in instrumentalni del. Vokalni del je vodil prof. Šonc, instrumentalnega prof. Jeraj. Koncert je pokazal vse odlike Matične šole: pri zborovskih točkah dece je imponirala zlasti čista intonacija in plemenitost v izrazu in podajanju skladb, pri instrumentalnih (orkester, klavirske skupine) pa je Jeraj izpilil poleg ritmične in intonacijske sigurnosti zlasti dinamiko do neverjetne popolnosti. Orkester je bil seveda pomnožen z nekaterimi člani opere.

Dne 13. maja je bil v Filharmonični dvorani komorni koncert konservatorijskega kvarteta, za katerega predlagam naziv «Ljubljanski kvartet». Ta dan

S I. slovenskega festivala v Ljubljani: Mojster Hubad ob svojem spomeniku, poleg njega čuvar zastave Glasbene Matice baritonist Tone Petrovčič.

bodi zapisan v zgodovini našega konservatorija z zlatimi črkami! Spored je obsegal godalni kvartet Marijana Lipovška, mojega letošnjega absolventa, nadalje Škerjančev godalni kvartet in dva moja ciklusa pesmi s kvartetom. Prvega (Gradnikove) je pela gospa Bernot-Golobova, drugega (Heinejeve v četrtronskem sestavu) gdč. Herta Arkova. Uvodno besedo k mojim četrtronskim skladbam je govoril znani komponist Alojz Hába iz Prage, kar je mnogo pomaglo, da je bila dvorana polna in razpoloženje med publiko izredno. Kritik je bilo toliko, da se mi zdi odveč, podati še svojo. Gotovo je najmerodajnejša tista, ki jo je napisal Hába v «Českem Slovu» (22. V.). Citiram jo v odlomkih: «Lipovškov kvartet je zanimiv, formalno zaokrožen, zvokovo diatoničen, vendar sodoben in muzikalno izrazit. Prvi koncertni nastop novo sestavljenega komornega kvarteta ljubljanskega konservatorija je bil senzacija festivala. Ustanovili so ga gojenci prof. Jana Šlajsa: Leon Pfeifer (I. gosli), Fr. Stanič (II. gosli), V. Šušteršič (viola) in O. Bajde (čelo). Mladi glasbeniki so presenetili z izravnano skupno igro, virtuoznim, muzikantskim in poglobljenim prednašanjem,

Zorko Prelovec dirigira pred odkritjem glasbenih herm.

dinamično do potenosti diferenciranim. Če bodo ostali skupaj, lahko postanejo komorno združenje svetovnega reda. K temu imajo vse umetniške pogoje. Obe pevki sta imeli z naštudiranjem originalnih Osterčevih pesmi mnogo dela in sta jim pripomogli k uspešnemu razumevanju in upoštevanju pri mnogobrojni publiku.» — Taka ocena enega vodilnih svetovnih komponistov bo dala «Ljubljanskemu kvartetu» prav gotovo stoodstotno vzpodbudo k novemu delu. Podobna kritika izide še v moderno usmerjeni češki glasbeni reviji «Klič» in v nemškem «Auftaktu». S tem je dobil naš konservatorij in zlasti «Ljubljanski kvartet» najlepše priznanje in vizitko za Evropo. Smešno in nizkotno je, da je eden naših «kritikarjev» (T. v «Slovcu») poročal o tem koncertu omalovažujoče in krivično; Prešeren

Dobri znanci in rojakinji skladatelja Gerbiča v festivalnih dneh pod njegovim spomenikom.

bi mu rekel: le čevlje sodi naj kopitar, jaz mu pa pravim: gospod, niste nam niti do gležnja.

Dne 14. maja je bil v nabito polni veliki unionski dvorani simfonični in vokalno-instrumentalni koncert. Slišali smo dve novi slovenski predigri, nadalje stavke iz orkestralnih del in nekoliko vokalno-instrumentalnih skladb. Bravničarjev «Slavicus hymnus» je svečana predigra v obliki svobodne ciacone, zlasti je v njej Bravničar poudaril svečanost, in to najbolj v instrumentacijskem pogledu. Skladatelj je usmerjen v pravcu nove stvarnosti z izrazito osebno noto, močnim orkestralnim instinktom in robustno diatoniko v najboljšem smislu besede. V njegovi slovenski plesni burleski pa je dovtipna uporaba narodnega blaga izzvala že pri prvem izvajanju na letošnjem II. simfoničnem koncertu toliko odobravanja, da so jo morali ponoviti. Tudi na festivalnem koncertu je učinkovala močno. Škerjančev simfonični stavek je usmerjen impresionistično. Simfonija to ni, ker ne vsebuje dovolj kontrastov in tudi nima tiste dolžine, ki smo je od simfonije vajeni. Invencija je vseskozi plemenita, skoraj bi rekel, idilično plemenita. Njegova slovenska uvertira z uporabo koroške narodne pesmi ni za moj okus. Narodna melodika ima v sebi latentne harmonije, ki učinkujejo v orkestru samem, prav posebno pa v mehkem impresionističnem slogu dovolj nezanimivo; ako se pa «modernizirajo» oziroma ne upoštevajo, sta si melodija na eni strani, harmonija in instrumentacija pa na drugi v protislovju, pri čemer trpi čistota sloga. Kogojevá «Chopiniana» je ekspresionizem v blagi obliki in kot srednji stavek suite prav dobra; še večji dojem bi napravila, če bi slišali še oba ostala, razgibana stavka. Oba zadnja stavka moje suite sta postala repertoarna in je bil «religioso» v teku dobrega leta že petič, «vivace» pa četrtič izvajan. Tudi oba prikupna Adamičeva ženska zbora z orkestrom sta nam še v spominu od lani. Premrlovih nekaj «Sionskih spevov» je zapela ga. Gjungenac-Gavellova prav dobro. Splošna sodba za te Premrlove skladbe je negativna. Take skladbe bi lahko izostale tudi na domačih boljših koncertih, na festivalu pa niso bile v prid ne naši glasbi in tudi ne njih avtorju. Tudi izvajali so jih z očitnim nerazpoloženjem. To pa zaradi tega, ker so teksti slabi, invencija nezadostna, melodika obrabljena, harmonizacija za današnjo in polpreteklo dobo nezanimiva in prav tako instrumentacija. Čudim se, da je šel Premrl kot izvrsten orgelski umetnik brez haska mimo Bacha. Vse to se mi zdi nujno omeniti, ker dobivamo v zadnji dobi od neukih ljudi toliko neukih nauk, da je bil res že skrajni čas, da so posetili serijo slovenskih koncertov odlični glasbeniki iz Prage, Italije, Zagreba in Beograda in povedali svoja mnenja gotovo bolj nepristransko ko nekateri ljubljanski koncertni kritiki. O Lajovčevem psalmu za zbor in tenor solo piše Hába v «Českem Slovu»: «Med skladbami, izvajanimi na orkestralnem koncertu, moram kot kvalitetno delo moderne smeri označiti predvsem Lajovčev psalm 41. in 42. Skladba izraža globoko, resno in prepričevalno nabožnost svobodnega umetniškega duha, ki mojstrsko obvlada harmonična, polifona in instrumentacijska moderna izrazna sredstva, govori svojo ritmiko in melodiko, in je vendar sorodna ljudski glasbi. Obširno in po obliki originalno Lajovčevo delo dokazuje, da je Lajovic ustanovitelj slovenske moderne glasbe. On tudi podpira napore in stremljenja mlade moderne generacije. Lajovčev psalm naj bi bil čimprej izvajan v Pragi. Je najvišje delo slovenske glasbe.»

Instrumentalni koncert je vodil operni ravnatelj Polič, ki je iz močnega orkestra izvlekel vse, kar se je le dalo. Po dolgem času smo videli in slišali v

Unionu zopet pet kontrabasov, kar je bilo zlasti v počasnih skladbah čutiti. Orkester je zvenel navzlic naporim pripravljanim izkušnjam popolnoma sveže, prav tako Matični ženski zbor, ki je zapel tudi Trubarjev koral v Bravničarjevi svečani predigri.

Matineja Gallusovih zborov dne 15. V. se je vršila v Filharmonični dvorani in je bila poverjena mešanemu zboru Glasbene Matice pod Poličevim vodstvom. Matineja je imenitno uspela zlasti v moralnem pogledu, pa tudi poset je bil zelo dober. Gallusovi zbori so umetnine, ki naj bi danes vsem cerkvenim skladateljem služile za zgled.

Koncert na Kongresnem trgu dne 15. V. popoldne sem poslušal po radiu. Vsi trije zbori: praški Hlahol (dirigent Herle), zagrebški Lisinski (dirigent Sachs) in naš učiteljski zbor (dirigent Kumar) so se odlikovali v vsakem pogledu. Dne 16. V. so imeli na velesejmskem prostoru pevsko tekmo, ki je dostojno zaključila nad vse uspeli prvi naš festival.

Slavko Osterc.

Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica

(Predstava delavskega odra «Svoboda».)

Dne 23. maja je uprizorila «Svoboda» v opernem gledališču prvo slovensko kolektivno dramo, po režiserju nazvano: «Jernej iz Betaj nove». Režija in odrska priredba Ferda Delaka. Scenične slike med prizori je oskrbel L. Ravnikar. Nastopilo je članstvo odra in govórilnega zbora «Svobode». V zadnji številki naše revije smo opozorili na tempu časa sledečo in delavno agilnost «Svobode», ki je poleg enajstih, na sporedih bogatih prosvetnih večerov — zadnji dne 11. maja t.l. — uprizorila tudi vrsto predstav, posebej omenjamo le v priredbi Bratka Krefta režirano L. Tolstega «Vstajenje» in dramo Raynala «Grob neznanega junaka». Gledališče je bilo prenapolnjeno. Zanimanje in uspeh živ, uprav viharen. Interpretacija Cankarjevega dela svojevrstna. Nekateri literarni razlagalci označujejo Jerneja kot posebjeno Slovenstvo, vodeče svoj boj proti državni in cerkveni reakciji predvojne dobe. V Jerneju vidijo našo smrtno ranjeno ponižnost v času, ko se je hotela vzeti našemu malemu narodu zemlja in posest po tuji pravici. Delak pa je izluščil v drobno uro trajajoči priredbi veliko socialno stran Jernejeve pravde, prikazal jo je kot zadevo mednarodne delovne množice, ječeče pod krivico okrutnih paragrafov in nasiljem moči.

Jernej si ne more priboriti pravice pri mladem Sitarju, ki požene hlapca na cesto, ne najde tolažbe pri popotniku, ki mu odsvetuje pravdo, tudi župan mu pokaže na potno culo, delež doslužnega hlapca. Ne razumejo ga ne odrasli in ne otroci, odpravi ga sodnik in ukori župnik, odkloni ga sam svetli cesar, pravica vseh pravice... Tedaj se pobuni Jernej:

«Ne govorim o usmiljenju, o odpušcanju nič — o pravici govorim.»

«Ne klečim — stojim... in terjam.»

Režiser je Jerneja dvignil iz tarnajoče pasivnosti v krepko sodobno dejavnost.

Jernej je postal glasnik množice, Cankarjeva knjiga ni več «bleda misel», postala je list iz delavskega evangelija. Jernejeva pravda je pravda vseh ljudi in ne le stvar njegove pravice. Ogenj goreče Sitarjeve hiše je bil simbolno prikazan kot požar, objemajoč vse dele sveta.

Uprizoritev je pomenila pomembno in vrlo uspešno kulturno dejanje.

R A Z N E A N E K D O T E

Trmast gledališki igralec.

Igralci so bili že pred stoletji trmasti in muhasti ljudje. Najbolj si jih je pač zapomnil francoski pisatelj Voltaire. Ko je spisal tragedijo «Zaire», jo je prečital igralcem gledališča «Theatre français», ker jo je hotel v tem gledališču najprej uprizoriti.

Ko je končal čitanje, so mu vsi umetniki živahno ploskali.

Le slavni igralec Dufresne je ostal hladen, čeprav mu je bila namenjena glavna vloga v tragediji.

Voltaireja je to poparilo, saj je bil zelo občutljiv. V notranjosti se je jezil na umetnika. Ni se pa upal izdati, ker se je bal, da bi s tem pri igralcu vse še poslabšal. Prijazno je torej vprašal Dufresna, če prevzame glavno vlogo.

«Ne!» ga je igralec kratko zavrnil.

«Ali mi hočete pojasniti, s čim utemeljujete to svojo zavrnitev», je vprašal pisatelj.

«Vloga mi ne ugaja!» se je odrezal igralec.

Voltaire je obupaval. Od svoje tragedije si je obetal mnogo uspeha. Vedel je pa, da brez Dufresnea ne bo nič, kajti s tem, da bi se uprizoritev vršila brez tega priznanega umetnika, bi bil uspeh že naprej pokopan, saj je bil to največji francoski igralec tedanje dobe.

Zaman je izkušal igralca pregovoriti. Prosil ga je, zaklinjal, nazadnje se je jezil in še pretil.

Vse ni nič pomagalo. Dufresne je ostal nepopustljiv.

Voltaire si je dejal:

«Tragedijo bom izboljšal. Glavnega junaka bom še bolj povzdignil. Morda me potem igralec usliši in vendar prevzame vlogo.»

Res je tako storil in potem obiskal umetnika na domu.

Ko se je pisatelj bližal hiši, je Dufresne slonel na oknu in gledal na cesto. Komaj je zagledal prihajajoča, se je že njegova glava skrila.

Ko se je Voltaire najavil, ga je sluga zavrnil, češ da gospoda ni doma.

Pisatelj je požrl jezo, ki mu je silila na dan, da bi najrajši kar zakričal. Rekel je slugi:

«Prosim vas, pogledjte vendar še enkrat, če je gospod doma in če me sprejme samo za nekaj minut!»

Slično Piscatorjevim inscenacijam je bil oder razdeljen v stopnišča in poviške za kretanje množice (moški in ženske). Proti Jerneju — množici nastopa oblast, ki jo je v raznih variantah predstavljal en sam igralec, Boris Božič, umerjeno in v lepem kontrastu s strastno pristnim govorilnim zborom. Ta zbor je močno dojmil, bil je glasovno jak in programatično-neposreden. Želeli pa bi v raznih scenah smiselne niansiranja. Deklamatorično, mimično pa je vse zelo učinkovito. Hlapec Jernej (P o l d e D e m š a r) je bil kakor vsi nastopajoči nešminkan in je ustvaril kar najvernejši Cankarjev lik. Ostro podčrtan tip je prinesel Rado Horvat. Ravnikarjeve žive slike so krepko podpirale sočno Delakovo predelavo «Jerneja».

Želimo «Svobodi» tudi vbodoče nezadržnih kulturnih uspehov. Prodor duha krči pot ideji, a dnevna gesla jo ovirajo. Zategadelj je naše delavstvo izbralo pravo pot.

Ivo Peruzzi.

Sluga je odšel. Takoj se je vrnil, češ da gospoda res ni doma.

Voltaire je v duši besnel, toda navidezno je ostal miren, da bi še bolj ne razljutil trmastega igralca. Napisal je kratko pismo in prosil umetnika, naj rokopis še enkrat pregleda, ker mu bo zdaj pač ugajal. Izročil je pismo slugi, ki se je takoj z njim vrnil, saj ga Dufresne ni hotel niti odpreti.

Pisatelj je pričel nervozno letati sem in tja. Tedaj je zagledal na vratih špranjo in se nečesa domislil. Vzel je svoj rokopis in počasi stlačil liste drugega za drugim skozi razpoko.

Ko je končal svoje zamudno delo, je ukazal slugi:

«Pojdite vendar in pomagajte pobrati liste svojemu gospodu!»

Sluga se je takoj vrnil z rokopisom. Izročil ga je pisatelju in se škodoželjno smejal.

Voltaire je razljučen pograbil rokopis in pobegnul na ulico.

Zdaj je že obupal nad svojo tragedijo. Ker je vedel, da Dufresne ne bo igral, je hotel že vsako misel na uprizoritev opustiti.

Tedaj mu je pomagal slučaj.

Izvedel je, da bo igralec priredil pojedino svojim prijateljem. Izumljivi in duhoviti Voltaire je hitro izkopal nov načrt.

Ko je bila čez nekaj dni zbrana velika družba pri Dufresnu, so se mahoma odprla vrata na stečaj. Vstopila sta dva slugi, ki sta prinesla velikansko pašteto, obdano od steklenic najbolj izbranih vrst vina.

Prinašalca sta vljudno pozdravila in eden je sporočil gospodarju:

«To vam pošilja gospod paštetar. Naročil je pašteto za vas neki vaš prijatelj, ki ne mara povedati imena.»

Vsi so ta dar z veseljem krikom sprejeli in Dufresne je sam prerezal pašteto.

Kako se je pa začudil, ko je prinesel iz nje na dan dvanajst lepo zapečenih jerebic, od katerih vsaka je imela v kljunčku nekaj popisanih listkov.

Igralec je vzel lističe v roke in pričel brati. Obraz se mu je razjasnil in krčevito se je pričel smejati. V rokah je držal vlogo svojega junaka iz «Zaire».

Pojasnil je gostom, za kaj gre. Vsi so se smejali in občudovali zamislek velikega Voltaireja.

Igralčeva trma je bila premagana. Poslal je slugo k pisatelju in ga prosil, naj osreči družbo ter se sam udeleži slavja na njegovem domu.

Voltaire se je pač rad odzval.

Slavna moža sta se zdaj pristrčno pozdravila in Dufresne je rekel smehljaje se:

«Dozdaj pač niste našli prave dekoracije. Toda ta tukaj je izvrstna!» Pokazal je na pašeto, jerebice in vino ter zaključil:

«Zdaj se Vam ne morem niti najmanje upirati. Zelo rad prevzamem vlogo!»

«Zaïre» je bila res uprizorjena in povsod priznana.
C. T.

Vstopnica.

Dne 16. aprila leta 1847. so prvič peli v Parizu Mayerbeerovo opero «Prerok». O tej operi so toliko govorili in pisali, da se je zanimala zanjo vsa Evropa.

Z vseh strani so vreli ljudje k prvi predstavi. Med drugimi je bil tudi neki Rus, ki je sicer o pravem času odpotoval iz Petrograda, toda ker je bila tako dolga pot, je vendarle prispel šele na dan, ko se je že imela vršiti predstava.

Zaman je stikal okoli in povpraševal po vstopnici. Vse je bilo razprodano in mož je že obupal, da bo dobil vstopnico. Poprosil je nekega gospoda, naj mu jo odstopi, a ta se mu je samo zaničljivo zasmejal, čeprav mu je ponudil zanjo pet sto frankov.

Ko je zdaj Rus taval okoli in se gnetel med srečnimi imetniki vstopnic, je hipoma začutil, da je segla neka roka v žep njegovega telovnika.

Rus je tujo roko spretno ujel in jo krepko pridržal.

Tat, ki mu je hotel ukrasti uro, se je izkušal izmuzniti, pa ni mogel.

«Izročim te policiji», je zapretil Rus. Potem se je pa premislil in rekel tatu:

«Če mi preskrbiš za nocoj vstopnico, te izpustim. Toda z vstopnico mi moraš ukrasti tudi naslov okradenega, da mu bom mogel povrniti stroške. Če to storiš, ti dam še 200 frankov nagrade.»

Tat je vse obljubil. Izginil je med množico in se kmalu vrnil z denarnico, ki jo je ukradel. V denarnici je bila vstopnica in vizitka okradenega človeka.

Rus je veselo šel v gledališče. Drugi dan je pa pisal okradencu:

«Gospod! Vračam Vam Vašo denarnico. Za «Preroka» nisem mogel dobiti vstopnice, zato sem si jo moral preskrbeti na drug način. Priložim Vam 25 luisdorov, da si lahko preskrbite vstopnico za drugo predstavo.»

Ne poizkušajte me poiskati in ne brigajte se zame, kajti, preden boste o meni kaj izvedeli, bom že čez hribe in doline.»

Vzorni sluga.

V domovini kralja Macbetha so nekdanj praznovali narodno slavje nedaleč od kraljevega gradu. Pri vojvodi so bili zbrani vsi imenitniki.

Nekdo izmed družbe je imel posebno lepo in dragoceno tobačnico, ki je romala iz rok v roke.

Tedaj je tobačnice mahoma zmanjkalo. Vsi so jo iskali, tudi vojvoda N. sam in njegov sluga. Niso je mogli najti.

Čez nekaj mesecev je bila spet slična slavnost in vojvoda je bil spet oblečen v svoj škotski kostum. Tedaj je slučajno segel v žep in začuden prinesel na dan izgubljeno tobačnico. Pričel se je glasno smejati. Vprašal je svojega slugo:

«To je vendar pogrešana tobačnica. Oba sva jo zadnjič pridno iskala. Ali nisi opazil, da sem jo ponevedoma vteknil v žep?»

Sluga je zakril z roko usta in tajinstveno odvrnil:

«Seveda sem videl tobačnico. Toda menil sem, da jo nameravate obdržati.»

Zaročni prstan.

Vojvoda Karel, ki je bil leta 1850. pregnan iz Braunschweiga, je bil strasten zbiralec diamantov. Neki dan je zagledal v badenskem kopaljšču gospoda, ki je nosil krasen diamant v svojem prstanu. Vojvoda ga je prosil, naj mu prstan pokaže.

«Vi se pač šalite! Prstan sem dobil od svoje zaročenke in je navaden posnetek!» je trdil tujec.

Vojvoda je predobro poznal diamante in ga je zavrnil, da je kamen pravi dragulj.

«Gospod! Jaz sem samo ubogi gledališki igralec in vas ne poznam. Vendar vam zaupam prstan, naj ga pregleda še kak draguljar, in potem vam ga šele prodam. Toda še vedno sem prepričan, da je to navaden kamen, ki ga je kupila moja zaročenka za 10 frankov», je spet omenil tujec in izročil vojvodi prstan.

Karel je vzel prstan in res vprašal nekega draguljarja, ki mu je takoj potrdil, da je diamant zelo dragocen, vreden vsaj 10.000 frankov.

Ko se je kesneje oglašil igralec pri vojvodi, mu je ta takoj ponudil deset tisočakov.

«Prstan sem dobil od svoje zaročenke in ne smem denarja kar tako sprejeti. Pisal bom svoji izvoljenki o sreči, ki naju je doletela, in jo prosil, naj mi dovoli, da prstan prodam, ta čas ga pa kar vi spravite», je predlagal igralec.

Nekaj dni nato je prišel nevestin oče in veselo dejal, da je hči s kupčijo zelo zadovoljna.

Vojvoda je takoj naštel kupnino na mizo.

«Dam vam še etui za prstan», je rekel mladenič, se sklonil in prstan poljubil ter ga zaprl v etui.

Drugi dan je vojvoda povabil na obed več plemičev in jim hotel pokazati svoj prstan.

Odprl je etui in se začudil. Iz njega je vzel prstan z navadnim steklenim kamnom, ki je bil sicer na las tak kakor pravi kamen, a ga je vojvoda takoj spoznal.

Vojvoda je poslal po igralca. A njega in sleparskega nevestinega očeta niso mogli nikjer najti.

Mladenič je pač poznal vojvodovo strast za dragulje in se s tem okorištil, ko je vložil prstan v etui in ga poljubil, ga je pri tem spretno zamenjal.

Čudna stava.

Auber, komponist komičnih oper «Fra diavolo», «Zidar in ključavničar» in drugih, je bil med umetniškimi krogi zelo znan, ker je znal vedno šaljivo in spretno odgovarjati. Mož je zaslužil lepe honorarje, zato mu ni dišalo umreti.

Ko so pokopali komponista Mayerbeera, se je Auber peljal s svojim prijateljem komponistom Rossinijem s pokopališča. Resno in molče sta sedela oba umetnika v kočiji in premišljevala minljivost življenja.

Tedaj je omenil 72letni Rossini Auberju, ki je bil tedaj že čez 80 let star:

«V Parizu so živeli samo trije resnični komponisti, Mayerbeer, Auber in jaz. Prvega od njih smo danes pokopali. Katerega si bo zdaj izbrala usoda?»

Auber se je zamišljeno nasmehnil:

«Drugi, ki ga pokliče smrt, ste vsekakor vi, moj dragi Rossini, čeprav mi je žal, da vam moram to sporočiti!»

«Kako morete to vedeti?»

«Vem, in takoj stavim, čeprav sem za 10 let starejši od vas. Torej staviva vsak 1000 frankov. Vsak mora zapustiti preživelemu ta znesek v svoji oporoki s pogojem, da mora preostali za ta denar povabiti svoje prijatelje na sedmino. Jaz si bom naročil fazane, ki jih tako rad jem.»

In stavila sta. Res je stari Auber jedel fazane med svojimi prijatelji na Rossinijevi sedmini, kajti njegov prijatelj je umrl že leta 1868. Stari Auber je pa dočkal še obleganje Pariza in je umrl šele leta 1871, star 89 let.

Uradno ali zasebno.

Ko je bil leta 1848, ogrski general grof L. imenovan za šefa izvršilne komisije, je imel tako neomejeno oblast, da se je sam imenoval vicecesar.

Ko je iskal nekega begunca, je izvedel, da ta večkrat obišče znanega pisatelja in filozofa N. Obiskal je tega pisatelja. Še preden se je predstavil, ga je pisatelj spoznal in kratko rekel:

«Vi ste grof L. Ali prihajate uradno ali zasebno? Če uradno, imate tu moje ključke, da lahko takoj vse pregledate, kar želite!»

«Ne, ne prihajam uradno», je odvrnil grof.

«A tako? To je pa druga reč!» je odvrnil sivolasi pisatelj in namignil svojemu krepkemu slugi, da je vrgel takoj generala pod kap.

Grof si ni upal klicati pisatelja na odgovor in je o tem rajši molčal.

Preizkušnja.

Ekskancelar Napoleona I. je bil znan pariški skopuh. Neki dan mu je pripeljal mizar veliko mizo za 60 oseb. Kancelar je ukazal, da so jo postavili v obednico. Ker ni vedel, kako bi mizarju pri ceni kaj odščipnil, je pričel trditi, da je miza premajhna.

Domenila sta se, da jo preizkusita. V bližini so delali zidarji in poklicala sta 60 zidarskih pomočnikov. Sedli so za prazno mizo, prepričani, da jih bo skopuh pogostil.

«Delajte se, kakor bi jedli in pili!» jim je ukazal. Miza je bila res dovolj velika in plačal jo je.

Pa jo je skupil. Za njegovo skopuštvu je izvedel Napoleon sam. Ukazal mu je, da mora zdaj vse tiste delavce povabiti na pravi obed. Cesar si je gostijo sam ogledal, in skopuh je moral, hočeš nočeš, delavce dobro pogostiti, kar ga je stalo lepe denarce.

Švedska varčnost.

Znano je, kako so švedi varčni. Ko je slavni goslač Gustav Wilhelm koncertiral v švedskem mestu Gotenburgu, ni bil koncert posebno dobro obiskan.

Drugi dan je umetnik odhajal. Začuden je opazoval velike množice gledalcev povsod na vseh kolodvorskih prostorih. Vsak je hotel videti slavnega umetnika.

Goslač je začuden opazoval množico in dejal gospodu, ki ga je spremljal na kolodvor:

«Niti sanjalo se mi ni, da je v Gotenburgu toliko ljudi, ki me žele videti. Ko pridem drugič sem, bo pač pametneje, če priredim koncert kar na kolodvoru. Potem bo dovolj poslušalcev.»

«Seveda jih bo, ker jim tu ne bo treba plačati vstopnin!» je pritrdil spremljevalec.

Dober spomin.

Čudovit spomin za obraze je imel francoski slikar Horace Vernet. Njegov tovariš Gericault je nekoč o njem rekel: «Njegova glava je kakor komoda s tisoč omaricami! Če potrebuje kaj iz svojega spomina, odpre samo eno izmed omaric in že najde v nji vse tako sveže, kakor je sprejel njegov spomin.»

Neko jutro je srečal slikarja markiz Partoret, ki se ga je zelo razveselil in rekel:

«Že več ko leto dni je minilo, kar vas nisem videl.»

«Ni tako dolgo! Komaj pet mesecev je od tedaj, ko mi je bila čast, da sem Vam stisnil desnico. Tedaj ste vodili za roko krasno mlado damo skozi Tuilerijski vrt.»

Markiz je ugovarjal:

«To ni mogoče! Že dvajset let nisem spremljal nobene dame, posebno ne krasotice!»

«Osvežim Vam spomin», je odvrnil znameniti slikar in z nekaj potezami skiciral v svojo beležnico s svinčnikom ženski portret.

«Rēs je! To je moja nečakinja, z njo sem šel. Ali človek božji, kako ste si mogli toliko časa ohraniti v spominu njen obraz, ki ste ga samo bežno videli?» se je čudil markiz.

«Nič lažjega kakor to!» se je smejal umetnik.

«Da, da! To je res tako lahko, da bi vas bili v 15. stoletju sežgali na grmadi kakor čarovnika!» je odvrnil plemič.

Kakor bi bila poročena.

Neki vdovec v Filadelfiji je pridno dvoril mladi dami, ki se sploh ni zmenila zanj. Spomnil se je na njenega domačega zdravnika in preprosil ga je, da mu je obljubil, da se bo zanj zavzel.

Ko je zdravnik damo obiskal, ji je takoj omenil:

«Ali se ne nameravate poročiti? V zakonu bi našli marsikaj lepega!»

Dama ga je zavrnila:

«Da bi se poročila? Saj sem že kakor poročena. Tri domače živali imam, ki mi moža popolnoma nadomeščajo: psa, ki ves dan gode in renči, papigo, ki vse popoldneve prespi, in mačko, ki je vse noči ni domov!»

Pretirana obzirnost.

Leta 1604. so izvedeli prebivalci mesta Nancyja, da pride francoski kralj na svojem potovanju tudi v njih mesto. Hitro so se pripravili za sprejem.

Najbolj jih je skrbel obešenec, ki je prav tedaj visel na vislicah in ga niso smeli takoj sneti, ker je bilo, to prepovedano. Mrtvec je bil slabo oblečen in meščani niso vedeli, kaj storiti.

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna pasta s poprovo meto tuba Din 8.— in Din 13.—

Pa so se spomnili in poslali po brivca, ki je obešenca obril in lepo počesal.

Kralj je to opazil in pohvalil njih nežno obzirnost.

Diplomatičen odgovor.

Neki newyorški bankir je prejel trgovsko pismo zelo neprijazne vsebine.

Moža je zaščegetalo kar po vsem telesu in hotel je primerno odgovoriti. Vendar se je brzdal zaradi stenografke, ki je sedela v pisarni.

Nekaj časa je premišljeval, kako naj odgovori. Potem je pa diktiral odgovor svoji uradnici, mirno kakor vsako drugo trgovsko pismo:

«Gospod! Moja stenografka je dama, ki pač ne more zapisati vsega tega, kar si mislim o vas! Jaz sem gentleman, ki ne smem prav zato tega izraziti! Vi pa, ki niste niti eno niti drugo, boste pač razumeli, kaj si o Vas mislim!»

Veseli tiran.

Cesar Vaclav, ki je bil odstavljen leta 1400., je bil eden najbolj veselih tiranov na svetu. Vsako svojo šalo je podkrepil s kakim grozodejstvom.

Nekdaj je poklical krvnika iz Prage. Očital mu je, da je toliko ljudi že umoril. Omenil mu je, da mu bo zdaj pokazal, kako je to slabo za človeka.

Krvnik je moral poklekniti predenj in cesar mu je z enim zamahom odsekal glavo.

Češki plemiči so bili lastniki nekaterih kraljevskih posestev. Bili so do njih upravičeni.

Vaclav si jih je hotel spet prisvojiti.

Stanovi so se upirali.

Tiran je postavil na prostranem polju tri šatore, belega, črnega in rdečega. S svojim spremstvom je odšel v črni šator. Poklical je nekaj posestnikov, ki so bili izmed najuglednejših. Drug za drugim so morali priti v kraljevi šator. Izpraševal je vsakega, koliko časa ima svoje posestvo, koliko donaša in druge takšne reči.

Kdor se je branil to povedati, ga je ukazal cesar odpeljati v rdeči šator in ga obglaviti.

Neki plemenitaš je pa opazil, da se nobeden njegovih tovarišev ne vrne, in je zaslutil nevarnost. Zato je prijazno rekel vladarju:

«Milostljivi kralj! Sicer nimam s seboj svojih računov, toda posestva, ki sem jih doslej užival po tvoji milosti, ti rad in z veseljem prepustim!»

Kralj je odgovoril:

«Pametno in stvarno si se odrezal! Pojdi v beli šator!»

Ostali so tega plemiča posnemali. Kdor je stopil v beli šator, je dobil kraljevo potrdilo, da je lastnik posestva, ki ga je imel doslej. Tisti pa, ki so se branili, so plačali svojo trmo z življenjem.

Kdo je izumil lasuljo.

Burgundski vojvoda Filip Dobri je v svoji dolgi boleznini izgubil vse lase. Zelo je bil žalosten, zlasti še, ker je hotel vneti srce Izabele španske, da bi postala njegova žena.

V tej svoji stiski se je zatekel k žametni čepici, ki je dobro zakrivala njegovo plešo. Dvoru se je to dozdevalo nekaj lepega. Brž ga je posnel, in Belgijci se niso malo začudili, ko je prišel dvor v Bruselj in so imeli vsi na dvoru ostrižene lase in črne žametne čepice.

Zaročne svečanosti so se pričele. Filip je pokazal ves sijaj, upajoč, da ne bo potem Izabela opazila njegove napake.

Neko noč je vladala tišina po vsem gradu. Infan tinja je klečala na svojem klečalniku in opravljala večerno molitev.

Tedaj so se tihoma odprla stranska vrata in vstopil je vojvoda Filip. Poln ljubezni je pokleknil z enim kolenom pred svojo nevesto in jo prosil, naj mu odpusti, ker prihaja tako pozno.

Dolga sta se pomenkovala.

Vojvodi je z neprevidno kretnjo padla med pogovorom čepica z glave.

Ko je Izabela zagledala plešo, se ni mogla ubraniti smeha. Pričela se je glasno grohotati.

Vojvoda je stal kakor ukopan. Potem je osramočen zbežal.

Pomenkoval se je z nekim svojim zaupnim dvorskim uradnikom. Razpisal je visoko nagrado za tistega, ki bi znal umetno vrniti lase.

Kmalu se je javil neki brivec, proseč, naj ga puste pred vojvodo.

Ko je vstopil, je potegnil iz žepa nekako kapo, toda kapa je imela lepe dolge lase.

Dvorni uradnik se je razveselil te kape. Obljubil je umetniku bogato nagrado. Vprašal je brivca, kako se piše.

«Jaz sem Peter Lorchant, poklicni brivec iz Dijona», je odvrnil možakar.

Takoj zvečer je priredil Filip Dobri Bruseljcem sijajno veselico. Na tej veselici se je prikazal okrašen z lasuljo, ki je imela lepe zlate lase.

Vedno je povedal, kar je mislil.

Tak original je bil švedski vojni maršal Hamilton. Soproga kralja Gustava III. je vedno mislila samo, kako bi dvignila blesk kraljevske hiše. Nekoč je vprašala maršala, ali bi ne bilo primerno, da bi bil kraljevski kočijaž, ki ima v rokah življenje Njegovega Veličanstva, sprejet v kako višjo uradniško kategorijo. Rekla je:

«Meni se zdi samo ob sebi umljivo, da bi bil imenovan za polkovnika!»

Maršal je mirno odgovoril:

«Seveda! Samo ob sebi umevno dobe potem konji čast komornikov!»

Pri nekem obedu na dvoru so servirali zeleni grah. Ta grah je pa dobila samo kraljevska dvojica.

Kraljica je vprašala Hamiltona:

«Ali imate ta letni čas tudi pri vas zeleni grah?»

«Seveda!» odvrne maršal. «Toda pri nas ga serviramo le tedaj, če ga imamo za vse dovolj.»

Kralj Adolf Friderik, ki se je bavil s strugarstvom, je daroval maršalu tobačnico, ki jo je ostružil sam.

Maršal je tobačnico pogledal, namrdnil ustnice in rekel:

«Hvala, Veličanstvo! Ljubše bi mi pač bilo, ako bi bili vi zlatar namesto strugar!»

Nekoč je skromen gardist napravil kralju uslugo.

Kralj je potegnil iz žepa cekin in ga neodločno mencial v roki. Vprašal je maršala:

«Ali imate vi kaj drobiža pri sebi?»

«Morda bo gardist lahko vrnil drobiž, kar ga želite», se je maršal kratko odrezal, ker se mu je dozdevala kraljeva varčnost pretirana. In gardist je dobil cekin.

S Hamiltonovo hčerko se je poročil dvorni maršal Fleming. Ko se jima je rodil prvi otrok, je zet omenil tustu, da je pričakoval od njega, da mu bo izplačal več dote. Hamilton ga je zavrnil:

«Preljubi moj Fleming! Jaz se običajno ne slečem prej, preden ne ležem počivati!»

OTTO PERUTZ

TVORNICA PLOŠČ
MÜNCHEN

GRÜNSIEGEL-FILM

Vsak čas, za vse, standardni film, v katerem je zapopadeno ogromno izkustvo v izdelovanju ortokromatičnih emulzij.

PERSENSO-FILM

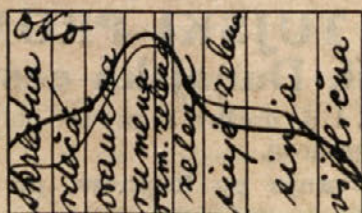
Vedno takrat, kadar potrebujete največjo splošno občutljivost in se pri tem nočete odpovedati visoki barvni občutljivosti in fini zrnačavosti.

FEINKORN-FILM

Vedno tedaj, kadar stremite za najpopolnejšim kvalitetnim negativom na filmu, kadar hočete povečati brez meja, kadar želite višek ortokromazije za cvetlice, prav tako za proste pokrajine in daljine.

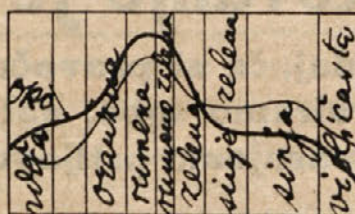
Perutzova plošča in film Persenso

Persenso izdelki tvrdke Perutz Oton v Münchenu so trgovcem s fotografskimi potrebščinami že precej časa znani. In to v najboljšem smislu. Kakor smo mogli ugotoviti v celi vrsti novejših Persenso emulzij, so se te kljub vsemu v poslednjem času še močno izboljšale, predvsem glede na svojo zrnačavost in na osvetlitveno

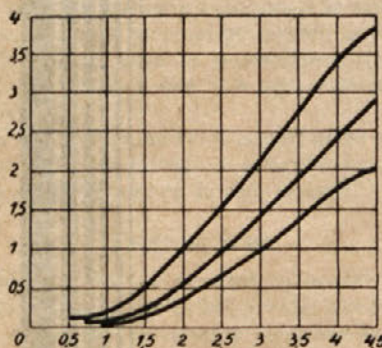

razsežnost. Vsa ostala svojstva emulzije se niso v ničemer izpremenila; prej ko slej se odlikuje po svoji veliki občutljivosti (23 Scheinerja) in največji ortokromaziji. Popolnoma varna je tudi zoper svetlišče, kar je doseženo s posebno plastjo med emulzijo in filmom. Dalje je treba pripomniti, da se emulzije, ki smo jih preiskali, kljub veliki občutljivosti prav nič ne megle. Kar se tiče vzpona gradacije, se nagiba Persenso emulzija k «briljantnosti», dá se pa s primerno pripravljenim razvijalcem tudi normalno razviti. Poleg zrnačavosti so pri novih emulzijskih vrstah izboljšali v veliki meri tudi razsežnost osvetlitve. Podaja nam spoštovanja vredno zmogljivost, saj nismo mogli opaziti, da bi se krivulja v odmerjenem okrožju obrnila.

Občutljivost je bila izmerjena na običajen način z Eder-Hechtovim sensitometrom absolutno in še z magnezijevo lučjo. Znaša 23 Scheinerja.

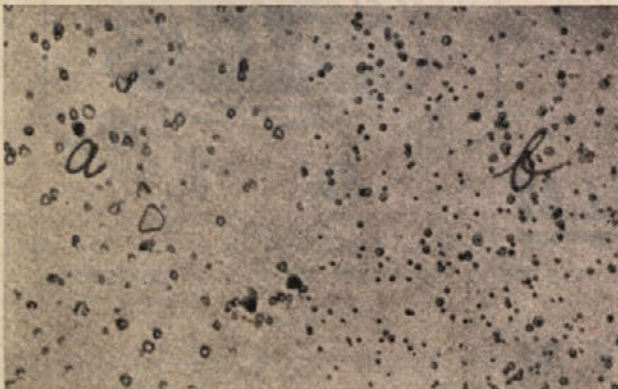
Občutljivost za barve. Glede na to se je ugotovilo za razmerje sinje-rumena vrednota $V=1$. Persenso emulzija je torej po naši klasifikaciji «najbolj ortokromatična». Visoko barvno občutljivost izpričujejo tudi dodane Lagorijeve barvne tabele. Že z

rumenico II, ki zahteva samo dvakratno podaljšanje osvetlitve, se doseže velika zbliznost v pravilnem

stopnjevanju barv, medtem ko dobimo s filtrom III praktično popolnoma pravilno stopnjevanje.

Gradacija in zameglenost. Bistveno o gradaciji smo že omenili. Tu priobčeni denzogram nam to potrjuje. In kakor vidimo, je krivulja zelo raztegnjena.

Zrničavost. Da je uspelo tvrdki Perutz izdelati kljub visoki občutljivosti Persenso ploščo z izredno finim zrnjem, dokazujejo dodani mikroskopski posnetki, ki predstavljajo 1500kratno povečavo. Tudi glede svetlišča je dosežena velika varnost, ki je tako učinkovita, da o kakem praktičnem svetlišču sploh ne more biti govora.

Redakcijski laboratorij lista «Photographische Industrie», Dr. Kurt Jacobsohn.

Kaj je avto?

(Definicija.)

Aparat za uničevanje gume, olja in bencina.
Aparat za proizvodnjo umetnih oblakov.
Toaletni razprševalec cestnega blata.
Avtomatičen razprševalec smrdljivih plinov.
Stroj za pokončevanje cestnega tlaka.
Stroj za podiranje ograj, občestnih kamnov in brzojavnih drogov.
Stroj za gaženje ljudi, gosi in kur.
Priprava za oviranje cestnega prometa.
Priprava za kršitev policijskih predpisov.
Priprava za kaljenje nočnega miru.
Aparat za plašenje konj.
Aparat za draženje psov.
Aparat za posnemanje kože in vtiskavanje lepoticnih znamenj.
Aparat za lomljenje kosti.
Aparat za samomorilce.
Pripomoček za pospeševanje konkurzov.
Pripomoček za pospeševanje razporok.
Vir dohodkov za kirurga in za kazenskega zagovornika.
Napredovalna lestev preiskovalnega sodnika in prometnega stražnika.
Zabavni kotiček zaljubljenecv.
Požiralec kilometrov.
Pečenka za davkarijo in magistrat.
Môra za zavarovalnice.
Nočno slepilo za pešce.
Strah in trepet šoferskih kandidatov.
Drevec reklama za bolnice in zdravilišča.
Vstopnica za sirotišča.

Potovanje je prijetno

le tedaj, če si pravočasno preskrbimo potrebne prospekte, rezerviramo sobe, nabavimo vozni listek, zamenjamo denar in zavarujemo prtljago.

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET V LJUBLJANI, Dunajska cesta 1,

zastopstvo „PUTNIK“-a d. d., društva za promet potnikov in turistov v kraljevini Jugoslaviji,

Vam oskrbi **vsa potovanja po kopnem, po morju in v zraku.**

Ona daje brezplačne informacije in proračune za vsako potovanje.

Tam dobite vse vozne listke brez doplačila.

Rezervira sobe.

Organizira društvena in pavšalna potovanja.

Waggons - Lits.

Zavaruje prtljago in proti nezgodam.

Menjalnica.

Podružnica v hotelu Miklič. — Sezonska ekspozitura na Bledu. — Ekspozitura na Jesenicah.

Telefon 24-72. Brzjavi: PUTNIK LJUBLJANA.

PRAVILNO UMIVANJE

življensko vprašanje Vaših las!

Življenje in rast las zavisi od pravilne nege. Nežni Elida Shampoo, kateri ne vsebuje sode, čisti temeljito in se da popolnoma izprati iz las. Tako ohrani Elida Shampoo za vedno čudovito lepoto las.

UMIVAJTE
GLAVO VSAK
TEDEN!

Živ las zelo
povečan

ELIDA SHAMPOO

Brezplačen sedež za jetnišnice.
Smrtni opomin pasažirjem in pešcem.
Tih družabnik pogrebnega zavoda.

Deset pravil za pešce.

- 1.) Hodi vedno sredi ceste, da ti ne pade strešna opeka na glavo!
- 2.) Zavedaj se svojega človeškega dostojanstva in zahtevaj na cesti več pravice kakor je imajo konji in motorna vozila!
- 3.) Ravnaj se na cesti dosledno po načelu: «naglica škodi» in se ne obračaj, kakor bi bil doma v postelji!
- 4.) Ne upoštevaj cestnih predpisov, ker so namenjeni voznikom in avtomobilom!
- 5.) Preden greš na cesto, prečitaj knjižico «Prva pomoč v nezgodi»!
- 6.) Bodi obziren proti pešcem! Če srečaš na pločniku prijatelja, ga povabi na razgovor na sredo ceste, da ne bosta ovirala prometa na pločniku!
- 7.) Kadar greš čez prometno cesto, se ne oziraj okrog sebe, da ne poreko ljudje, da prodajaš zijala!
- 8.) Nadleguj z nepotrebni vprašanji prometnega stražnika, kolikorkrat se ti nudi prilika, ker s tem skrbiš za karambole in večaš splošno blaginjo pešcev!
- 9.) Ako si priča karambola, se obrni stran, da ne boš imel nepotrebnih potov na sodišče!
- 10.) Kadar se znajdeš pod kolesi avtomobila, bodi tvoja prva naloga, da si zapomniš številko avtomobila!

Deset zapovedi za šoferje.

- 1.) Ne prijavljaj svojega vozila, če hočeš, da se ti bo dobro godilo na zemlji!
- 2.) Namaži številko avtomobila z oljem in jo potrest s prahom, da te ne izslede oblasti!
- 3.) Ne vozi počasi, da ne bodo mislili ljudje, da si strahopetec!
- 4.) Preziraj svarilne napise, varnostne naprave in policijske odredbe, da te bodo spoštovali sovrstniki!
- 5.) Na ovinkih in obljudenih mestih ne dajaj nikdar signalov, ker s tem po nepotrebem razburjaš ljudi!
- 6.) Delaj s svojim vozilom čimveč ropota in smrada, ker s tem vzbujaš zanimanje javnosti in oblasti!
- 7.) Pomni, da služi žaromet predvsem za slepilo pešcem, in šele v drugi vrsti za razsvetljevanje ceste!
- 8.) Glej, da razbiješ čim več avtomobilov, da pridobiš na ugledu!
9. Povozi vse, kar se na cesti dovolj hitro ne umakne!
10. Ne zmeni se za povožene pasante, ker to je delo usmiljenih samaritanov in javnih oblasti!

Papir na cesti.

Avtomobilni dirkač je povabil na poizkusno vožnjo svojega prijatelja, ki pa ni bil preveč navdušen ljubitelj hitre vožnje in je sprejel ponudbo le s tem pogojem, da bo dirkač počasi vozil. Toda spotoma je dirkač na svojo obljubo pozabil in dirjal z avtomobi-

lom kakor nor po cesti. Pa zagleda dirkač na cesti kos papirja in misleč, da je zavitek, naglo zavre avto. In avto se ustavi komaj pol koraka pred zavikom. Ko se dirkač prepriča, da je le kos starega papirja, požene jezen naprej in podi še bolj ko prej. Ko se približa z največjo brziho nezavarovanemu železniškemu križišču, prisopiha iz tunela ekspres in drevi z velikansko brziho proti cestnemu križišču. Ljudje so onemeli od groze in so v duhu že videli karambol. Dirkač pa je v tistem trenutku, ko je zapazil nevarnost, pritisnil na nožno in ročno zavoro in ustavil avto komaj za ped razdalje pred vlakom. «Vidiš, rešil sem dve življenji in avto gotovega poginal!» je rekel dirkač in zmagoslavno vprašal prijatelja, ki je bled ko smrt napol slonel v naslanjaču, ali bi še kaj rad videl in doživel. «Hvala», je odgovoril prijatelj komaj slišno in s prosečim glasom nadaljeval: «Pelji me, prosim, nazaj k tistemu papirju na cesti.»

Šoferski naočnik.

Prišel je mestni človek po uradnih opravkih k županu na kmetih. V občinskem uradu mu je tajnik spisal, kar je potreboval, nato so poklicali še župana, da bi pritisnil na uradno listino občinski žig in se podpisal. Preden je župan podpisal listino, ki mu jo je tajnik prečital, je nateknil šoferski naočnik. Ko je župan odšel, je vprašal radovedni meščan tajnika: «Zakaj si je pa Vaš župan nateknil šoferski naočnik, ko je podpisoval?» «Zato, da mu ni brizgalo črnilo v oči.» je bil tajnikov odgovor.

Dve luči.

Kmeta je ponoči povozil avto. Vsa zadeva je prišla potem pred sodišče. Ko je sodnik prečital zapisnik, je začuden vprašal kmeta: «Kaj ste pa delali, da ste prišli pod avto. Saj je imel avto vendar obe luči prižgani!» «Saj prav to me je zmotilo» je odgovoril povozeneč. «Videl sem na vsaki strani prižgano luč, pa si mislil, da je po sredi prosto. Pa sem jo kar po sredi mahnil.»

Rekorderji.

Trije dirkači: Anglež, Nемеc in Francoz so se pogovarjali, kdo izmed njih je hitreje vozil z avtomobilom. «Jaz sem z avtomobilom že tako hitro vozil, da so se videli brzovjavni drogovi kakor lesena ograja.» «To ni nič,» ugovarja Nемеc, «jaz sem že tako hitro vozil, da so se videli kilometrski kamni kakor nepretrgan zid.» Francozu pa je bilo tega bahanja nekoliko preveč, pa je rekel: «Jaz sem na dirkališču tako hitro vozil v krogu, da sem ves čas samega sebe od zadaj videl.»

Ukradena garaža.

Lastnik malega dvosedežnega avtomobila je priletel neko jutro ves zasopljen na policijo in javil, da mu je bil tisto noč ukraden avto. «Ali so vdrli tatovi skozi okno ali skozi vrata v garažo?» je izprašal policijski uradnik. «Ne vem», je odgovoril ves obupan lastnik avtomobila. «Kako, ali niso pustili na oknih ali vratih nikakih sledov?» je izpraševal uradnik dalje. «Ne vem, ker so tatovi tudi garažo odnesli.»

Dovolj posla.

Izvožčka, ki se je pravkar vrnil s svojim kljusetom od pogreba, je podražil njegov konkurent-šofer: «Kmalu Vas bomo tako izpodrinili, da boste le še pri pogrebih vozili.» «Nič ne de», je odvrnil izvožček. «Če boste Vi dosti vozili, bomo imeli dovolj posla.»

TRENUTEK ZA POGOVOR

«Kaj misliš, Stanko, o moji novi obleki, ki sem jo danes prvič oblekla?»

Pozdrav s potovanja.

Gospod ravnatelj se je odpeljal z avtomobilom na daljše kupčijsko potovanje. Nekaj dni nato sreča ravnateljovo gospo njena prijateljica na cesti in jo med pogovorom tudi vpraša, ali ji je mož že kaj pisal s potovanja. «Že dvakrat», je odvrnila gospa. «Odkod pa?» je še vprašala radovedna prijateljica. «Prvič iz policijskega zapora, drugič pa iz bolnice.»

Prazne hlače.

Kmet se je peljal s sinčkom v mesto. V voz je bil vprežen mlad in isker konjiček, ki pa je imel to slabo navado, da se je plašil avtomobila. Ko sta spet srečala avto in ni manjkalo dosti, da ju ni konjiček prevrnil v cestni jarek, se je Janezku zdela vsa stvar le malo preneumna in je vprašal očeta: «Očka, zakaj se pa konjiček tako boji avtomobila, saj mu nič neče?» «Saj bi se tudi ti bal,» se je odrezal oče, «ko bi videl, da letijo po cesti prazne hlače proti tebi?»

Na rodbinske stroške.

Srečata se v mestu dva zaljubljenca. Dolgo sta iskala prostora, kjer bi se prepustila nemoteno svojim ljubezenskim čuvstvom. Povsod ljudje! Pa skoči njemu v glavo srečna misel: najame avto. Ko sedeta v avto, vpraša šofer gospoda, kam naj ju odpelje. Gospod pogleda skozi okno, in ker se ni mogel takoj spomniti primerne kraja, ukaže, naj zapelje kar za pogrebom, ki je šel mimo njiju. Šofer je ubogal in srečna zaljubljenca sta v objemu kipeče ljubezni pozabila na svet in sebe. Nenadoma avto obstoji. Oba stopita vsa vrto-glava iz avtomobila in gospod se obrne k šoferju, da mu plača. V tem trenutku prihiti do gospoda uslužbenec pogrebnega zavoda misleč, da ima opravka s pogrebci, se globoko prikloni in reče: «Oprostite, gospod, važna gre na rodbinske stroške.»

Tudi Vaša polt potrebuje počitek...

Zrak — solnce in prosto gibanje? Nežna polt potrebuje še več, ako hočete da ostane sveža in lepa — ona potrebuje Elida Creme de chaque heure.

Elida Creme de chaque heure daje polti zamolkli sijaj, Vam pa gotovost, da imate vedno, naj bo po dnevi ali zvečer, svež in negovan videz.

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

Prezgodaj.

Nevesta je silila ženina, da bi se peljala z avtom k poroki. Ženin je odklanjal vse take predloge in rekel: «Čemu! Saj pridem še peš prezgodaj.»

Rekord.

Dva tvorničarja sta se pogovarjala o svojih avtomobilih in šoferjih. «Moj šofer je zadnjič v pol uri sestavil na drobne sestavne dele razložen avto», pravi prvi. «To ni nič.» reče drugi, «moj šofer je zadnjič v dveh sekundah razložil na drobne kose kar dva avtomobila.» «Ni mogoče!» se je čudil prvi. «Mogoče, mogoče», je odgovoril drugi. «Z mojim avtomobilom se je zaletel v drug avto.»

Otroško vprašanje.

Oče je peljal petletnega sinčka z malim dvosedežnim avtomobilom na izprehod. Prehiti ju avtobus pa vpraša sinček očeta: «Očka, kadar bom star, bom tudi očka!» «Seveda,» odgovori oče, «in najin avtomobilček bo takrat že avtobus, kajne?»

Med žuželkami.

Oče komar je letal s svojimi sinčki okoli električne svetiljke:

— Dandanašnji človek je pa res veliko boljši od nekdanjega! V starih časih ni zakrival svetlobe s steklenimi krogli, da bi rešil sirote komarje gotove smrti...

V šoli.

Profesor: «Zmagovalec se pravi po latinsko victor» (beri viktor).

Gospodična Jerica: «O, kako lahko si bom to zapomnila, saj se prav tako imenuje moj fant.»

Profesor čez dva meseca: «Gospodična Jerica! Kako se pravi po latinsko zmagovalec?»

Jerica: «Milan!»

Zvijača.

N., ustanovitelj velike bančne hiše v Berlinu, je prišel po važnih opravkih v Pariz.

Ker je imel mnogo potov, si je najel avtomobil. Izvošček je pa hotel bankirja pošteno oskubsti in je zahteval od njega visoko odškodnino.

Bankir je molče pristal. On ni bil skopuh, pač pa varčen človek. Premišljeval je, kako naj svojega voznika poplača.

Mračilo se je že, ko ga je avtomobil pripeljal nazaj pred njegov hotel. Izstopil je in rekel šoferju:

«Prosim, posodite mi vžigalice! Ko sem potegnil iz žepa denarnico, da bi pripravil za vas denar, mi je padel v vozu na tla bankovec za dvajset frankov.»

Komaj je bankir to izgovoril, je voznik oddirjal in izginil za prvim vogalom.

Bankir se je za njim smejal, saj ni izgubil v vozu ničesar.

Kadar greste na počitnice

ne pozabite na svojo garderobo. Med tujci je veliko kritičnih ljudi, ki bodo ocenjevali Vašo toaleto. Zato si pred odpotovanjem oglejte našo veliko izbiro. Našli boste po svojem okusu vse, kar potrebujete za elegantno postavo.

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

Bratko Kreft:

Kalvarija za vasjo

(Nadaljevanje.)

«Micika ima rada Mihala...»

To mu je zvenelo skozi ušesa in zdelo se mu je, da vsi klopotci po vrhu že to pojo. Putar je sunil norca v stran. Stari Ledrc, ki se je težko pripogibal, ko je rezal grozdje, se je ozrl po Murku. In ko je videl njegov temni obraz, tisto kmečko sovraštvo do njegove hčere, ga je minila jeza na Miciko. Sovraštvo je bilo med dolom in hribom, med vasjo in vrhom.

«Bogatec, kako nas mrzi! In kadar bo umrl, ga bom dal prav tako v tisto mlakužo kakor vse druge!»

Murko se je oddalil od bralcev. Napotil se je k strelni utici in se ozrl po vrhu in dolini. Za njim je stala močna zidanica s cimprano kočjo za viničarja. Pod njim se je razprostiral bogat vinograd. Lani je presadil precej trte. Kadar bo letina dobra, dvajset do trideset polovnjakov bo pridelal. Gozd ob vznožju hriba je zašumel kakor v pozdrav. Njegov gozd. Debele bukve in visoke smreke so v njem... Preko gozda se je zamislil v svoja polja, v kmetijo v Biserjanah. Kakšne njive, kakšni travniki! Lani je postavil nov hlev. Vsi vaščani so ga prišli gledat. In tistih pet starih hrastov, ki se košatijo tam sredi travnika ob Ščavnici... štiri roke komaj obsežejo deblo. Ali ne bodo dali lepega pohištva za Mihala, za Karleka, za Margeto, ko pride čas ženitve?... In zdaj, da bi se Mihal zamotil z viničarsko deklino, da bi ta deklina prišla v dolino na belo cesto, da bi brez dote gospodinjala njegovi kmetiji? Brez denarja, gola kakor je prišla na svet naj bi legla v postelj, ki jo je on pripravil, on postlal?... Ha! Nikoli! Dokler bo stal na tej zemlji oča Murko, dokler bo samo še dih v njem, nikoli! In tudi če bo moral Mihal čez prag. Nikoli...

To je bila kletev očeta Murka, iz katere ga je zdramil pozdrav žandarja.

«Dober dan, oča Murko! Kje je Mihal?»

Murko je odzdravil in srepro pogledal po žandarju, češ, ali je že spet kaj.

«Kaj je novega?»

Žandarjev ni ljubil nikoli. Že v mladosti so se mu zamerili. Hotel ga je hitro odpraviti.

«Mihal mora jutri k regimentu. Brzobjavka.»

Pomolil mu je kos papirja.

«Sofort einrücken» je bral Murko.

«Mihal!»

Mihal je pravkar nesel polno puto grozdja.

«Kaj je?»

«Pridi!»

Ozrl se je tja gor. Videl je orožnika in takoj je vedel, da je moral priti poziv. Saj so mu tako povedali že naprej. Po orožnikih ga bodo poklicali.

«Takoj pridem. Samo puto bom izpraznil.»

«Jutri bo treba na pot!» je dejal orožnik, ko se je Mihal vrnil s prazno puto.

«Dobro, pa gremo pač na Ruse!»

Vedel je, da bo moral iti, toda kljub temu mu je bilo zdaj nekam tesno.

«Odloži puto, pojdi domov in si vse pripravi!»

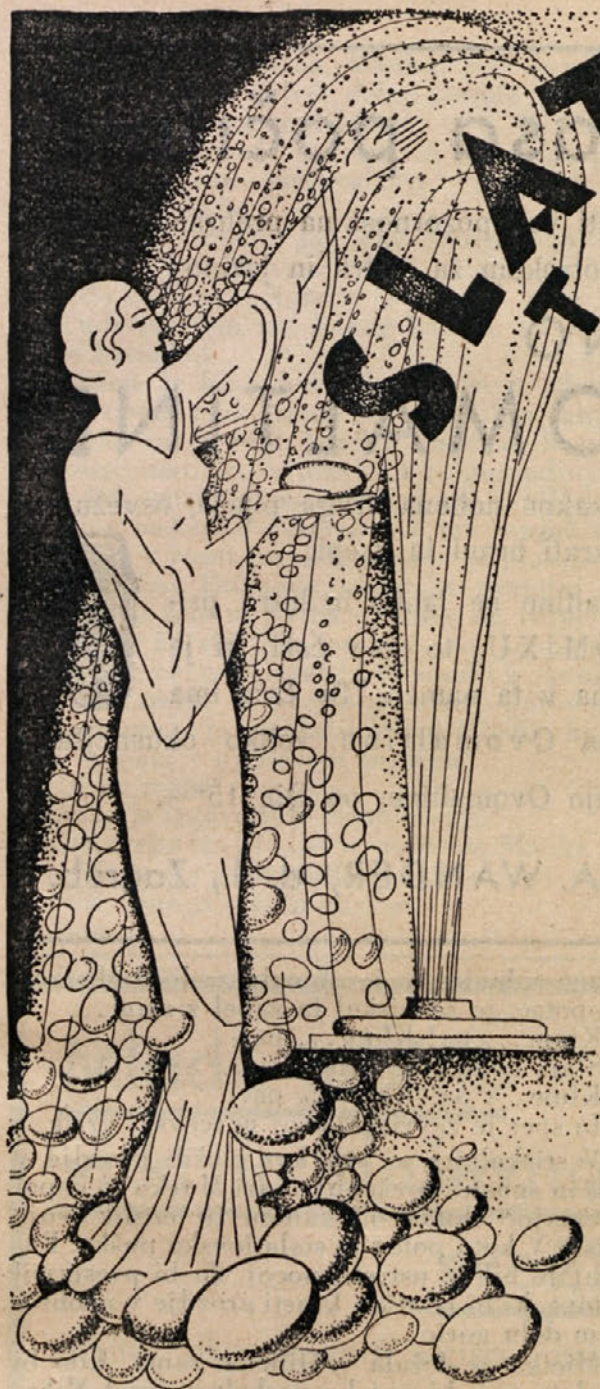
«Samo enkrat bom še nesel, potem grem», je po kratkem preudarku pripomnil Mihal. To je storil zaradi Micike. Ko je prišel do bralcev, so že vedeli vsi in Micika je prikrižala solze.

«Ujul!»

Mihal je zavriskal.

«Jutri gremo na Ruse!»

Hotel se je šaliti in je spet zavriskal, da je dvakrat odmevalo v gozdu. Ko so mu napolnili puto, se je ustavil še pri Miciki. Prosil jo

SLATINSKE TABLETE ZA SHUJŠANJE

Pazite na linijo . . .

Napočil je čas dopusta. Vsi si želimo iti za nekaj dni na oddih da si odpočijemo dušo in telo od prekomernega dela. Oj kako prijeten je tak počitek! Nič ne delamo, nič ne mislimo. Edina naša skrb je, kako se bomo zabavali in kaj bomo — jedli.

Toda posledice vsega tega so neprijetne. Lenarjenje, brezmejni apetit in izvrstna hrana nas odebelijo.

Ko pridemo domov, je prva naša skrb, da se stehamo. Prvi hip sploh mislimo, da je tehtnica pokvarjena. Ko pa nas še druga in tretja tehtnica prepričata, da smo se za toliko kilogramov zredili, nas minejo vsi lepi spomini, ki smo jih prinesli z dopusta.

Linije ni več . . .

Kar nerodno nam je. Ne vemo, kaj bi storili. Doslej se je taka maščoba težko odpravila. Zdaj pa imamo za shujšanje posebne dietetične SLATINSKE TABLETE. Dietetične SLATINSKE TABLETE so sestavljene iz najboljših mineralnih soli in naravnih rastlinskih ekstraktov.

SLATINSKE TABLETE Bahovec so uspešno in neškodljivo sredstvo proti debelosti (korpulenci).

Uživajo se zjutraj in zvečer po eno ali dve tableti.

Sedaj je še čas, da se znebite svoje preobilne teže in maščobe, kar je imate preveč na telesu. Nabavite si torej še danes SLATINSKE TABLETE v najbližji lekarni. Uspeh Vas bo prijetno presenetil! Pazite na zaščitni znak.

Doza s 100 tabletami stane Din 46.—, velika doza z 200 tabletami pa Din 74.—.

Izdeluje jih apoteka:

Mr. BAHOVEC, LJUBLJANA
Kongresni trg 12a

Zahtevajte prospekt, kateri se Vam brezplačno vpošlje!

Zaščitni znak.

Za časa počitnic

je treba obrniti vso pozornost na prehrano otrok. Dajte svojim otrokom za zajtrk in južino

HLADNO OVOMALTINE

ki gasi žejo kakor nobena druga pijača; osvežuje telo ter ga hkrati hrani in krepi.

Hladna Ovomaltine se lahko in hitro pripravi v OVOMIXU, to je v čaši, ki je nalašč narejena v ta namen. Ta čaša ima

tudi to prednost, da je v njej pripravljena Ovomaltine veliko okusnejša. Čaša Ovomix se dobiva povsod, kjer prodajajo Ovomaltine, po Din 15.—.

Dr. A. WANDER, d. d., Zagreb.

je, naj mu popravi podlogo pri puti. Guli ga, Micika je hotela popraviti, pa je bilo vse v redu.

«Saj ni nič!»

Mihal se je ozrl po bralcih, Nihče ni poslušal. Zato je pošepnil:

«Zvečer pridem po slovo. Tam pri jarku v gozdu na tistem štoru te bom čakal. Proti polnoči.»

Nato je šel.

5.

Noč je bila temna. Mesec se je že skrila. Veter je šušljal skozi trno listje, iz gozda pa je prihajal kot tajen šepet. Tupatam se je kje oglasil pes in zalajal v jesensko noč. To je bila ena izmed poslednjih noči za klopotece. Kakor da se poslavljajo za vedno, so peli nekateri hitro, tenko in drobno, kakor da tožijo v noč. Mešali so se drug v drugega. Ta je zavijal na malo, drugi na staro. Nobeden pa ni dosegel zvonečega basa Ledrčevega klopoteca.

Klum... pa... klum... pa... je težko odmevalo v malozvezdno noč. Skozi klanec je taval vinjeni norček Jaka in igral na orglice. Enakomerno je bilo njegovo igranje. Gor pa dol je vlekel orglice ob ustnicah in pihal vanje. Taka je bila njegova muzika. Mogoče si je z njo preganjal strah. Dolge korake je meril in pri vsakem se je zazibal. Ko je šel

mimo zidanice in je ob oglu zaslišal Murkov klopotec, je zavriskal in zapel z njim...

Klum... pa! Klum... pa!

Stari Ledrc vse zalumpa...

Klum... pa! Klum... pa!

In spet je zavriskal svoj norčevski vrisk.

V stiskalnici so pravkar zložili grozdje v koš in spustili prešpanj. Stari Murko je napol dremajoč slonel ob kamnu in mislil svoje misli. V kotu poleg je stala lovska puška. Enkrat je bil že ustrelil nocoj, da bi prestrašil tatove, ki bi izkušali krasti grozdje v neobranem delu gorice...

Micika je ležala v štibelecu sama. Kdo bi spal to noč, ki naj bo poslednja pred Mihalovim odhodom na fronto. Ura je bila pol dvanajstih. Težko dočakana, nikoli zaželena ura. Oblekla se je in tiho smuknila preko praga v gorice. Potuhnila se je, da bi je ne videli iz stiskalnice, sicer bi bilo joj! Srečo je imela, zakaj prav takrat je pogledal Murko iz stiskalnice doli po goricah. Zdelo se mu je, da je hušknila senca, da je listje zašušljalo, pa si je dejal, da je mačka. Zakaj bilo je v obrani, prazni grabici.

Micika je hitela, kar so jo nesle noge. In ko je prihitela do potoka, se je težko dihajoč vrgla naravnost Mihalu v objem. Nič si nista rekla. Stisnila sta se drug h drugemu in sedla v travo. Nobeden ni hotel izpregovoriti prve besede. Slovo jima ni šlo.

«Ne bodiva žalostna, Micika! Saj to ni za večno. Vojna ne bo več dolgo trajala...»

Tako se je opogumil Mihal.

«Vrnem se, vzela se bova in ti boš gospodinjala, jaz bom kmetoval...»

«Kaj pa oče?»

«Nič! Izpremenil ga bom. Spoznal bo, da nama dela krivico.»

«Kdo ve. Kakor kamen je trd.»

«Tudi jaz sem trd kakor kamen. Pa bova iskre kresala.»

Takšen je bil mladi Murko. In je obetal kakor obeta vsak. Sanjarila sta, kakor sanjarijo vsi. In je bila Micika kmetica, bogata kmetica, mati lepih otrok in je gospodinjala tam doli pri Murkovih. Mihal pa je bil vseh Murkov najboljši gospodar. V teh sanjah sta se znašla v rosni travi. Ljubezen je planila iz njiju kakor ljubavna strast in trenotki so bili, ko ni bilo ne hriba ne dola, ne vojne in ne očeta, ko sta bila sama in eno sredi prirode. Šele nenadni strel ju je zbudil k zavesti.

«Oče strelja in preganja sence. Tatov ni. Bodi mirna!» je potolažil Mihal Miciko, ki je bila zaspala v njegovem naročju.

«Iti bo treba!»

Zakaj je izgovoril te težke besede?

«Da, treba bo iti...», je ponovila Micika in poslednjič sta se sklenila v topli objem.

«Piši, mnogo piši in pazi se!»

«Bom.»

Mihal je bil že na poti, ko ji je dajal roko. Razdvojen je že bil od slovesa in Micikinih solz.

«Saj se povrnem. Srečno!»

«Srečno!»

Šel je. Za gozdom se je ozrl še enkrat.

«Srečno!»

«Srečno!»

6.

Legla je sicer oblečena v posteljo, a zaspati ni več mogla. Na vse zgodaj je vstala in šla opravljat živino. Mati se je začudila tej rani pridnosti. Ko pa ji je mimogrede pogledala v oči in je videla, da so objokane, se je spomnila. Pa ni nič rekla, nič vprašala. Razumela je. Pet križev že nosi in marsikaj je preizkusila in doživela.

Tedaj je v daljavi zapiskala lokomotiva. Micika je pustila vse in zbežala preko ceste. Naglo se je vzpela na visoki sep in vrgla oči v dolino. Tam se je peljal vlak in v vlaku je bil Mihal.

«Srečno», je mislila, a reči ni mogla. Zamahnila bi z roko, toda kako bi videl Mihal majhno roko preko polj in gozda.

Mihal je sicer stal pri oknu in zrl na hrib. Pa je videl samo zidanice, streho in visoko hruško, poleg nje vitko palmo.

Predaleč je bilo. Nista se videla, samo čutila sta drug drugega.

Mladi, gibčni, vitki in duševno sveži

boste, ako izpijete vsako jutro
skodelico okusnega

„PLANINKA“-čaja Bahovec.

Njegova naravna planinska zelišča, ne kemikalije, Vam odvzemo nepotrebno maščobo, Vas očistijo znotraj in Vam uravnajo prebavo.

Začnite še danes s „PLANINKA“-čajem Bahovec.

Pravi je samo tisti, ki je v izvirnih plombiranih zavitkih z napisom prodajalca:

Lekarna Mr. ph. BAHOVEC, Ljubljana.

Milostljiva!

Čemu se še vedno trudite z vkuhanjem? Vkuhanje je prijetno s patentiranim

Original Beco

Model: nožna sesaljška.

Velikanski prihranek na času, kozar-
cih, gumastih obročkih in kurivu!

Večkrat odlikovan z zlatimi s. eljnami.

Mnogoštevilna priznanja.

Gospodinje, zahtevajte brezplačne pro-
spekte od tvrake:

FRIDERIK KRATZ

Stražišče pri Kranju štef. 15.

Vlak je izginil in Micika se je vrnila v hlev. Prazna, spokojna se je vrnila kakor so spokojni obsojenci, ko že vedo, da ne pride nič več.

«Ali ga bom še videla?»

Vse sanje so se izgubile in v zamazani slami je zrla svojo podobo, svoj obraz. Nič lep ni bil. Star, suh, izmučen, viničarski obraz. Takšen, kakršen je njene matere... Žile stopajo iz kože... Ali res ne bo poti iz tega kraja, iz tega hleva, s tega vrha? Ali res ne bo nikoli bele zidanice, mehke postelje in belega kruha...?

7.

Minili so dnevi, tedni, meseci. Vojne ni bilo ne konca ne kraja. Vedno bolj je divjala in vedno več so jih klicali pod orožje. Šli so iz Biserjan, šli so iz Murščaka in Rožičkega vrha, z vseh vrhov, iz vseh vasi. Ljudje so se je morali privaditi kakor vol jarma. Kdo bi vedno mislil eno in isto? Delati so morali prav tako kakor prej. Le enega jih je bilo najbolj strah: gladu. Zato se je povečalo sovraštvo med dolom in hribom. Hujše je bilo ko prej. Kmetje so začeli skrivati zrnje in moko, ko se je slišalo, da bo rekvizicija. V vrhah niso imeli skriti ničesar. Zato tudi nikoli niso pri njih iskali.

Razneslo pa se je tiste dni po vrhu in nato po vasi, da bo Ledrčeva Micika mati po Mihalu, bogatega kmeta Murka sinu. Stikali so glave v vrhu in se zlobno smejali, zakaj vsi so privoščili staremu, skopemu Murku. Kmetje v dolini pa so ga pomilovali.

«Pankrt z viničarsko pucol! Ko bi vsaj s kmečko deklino! Lahko bi jo ženil, kadar se vrne. Ali naj se ženi z viničarko na tako kmetijo? Stari Murko ga rajši požene čez prag. In če se sploh ne vrne iz vojne, kaj bo potem z deklino in otrokom?»

Nihče ni upal povedati Murku. Najmanj njegova hči Margeta, ki je slišala v nedeljo v cerkvi. Ženske so šušljale. Kdo bi tudi povedal? Murko bo divjal, tolkel bo po mizi in z nogami ob tla, pretepel bo ženo, hčer in Karleka.

Pa se je zgodilo, da so na hribu nahujskali norca Jako, tobak in žganje so mu obljubili, če gre Murku sporočil novico. Nekaj so mu dali naprej in vinjeni norček se je srečal z Murkom med njivami, ko je ta ogledoval, kakšna je setev po prestani zimi.

«Pjê, si slišal? Micika zibala. Mihaleka zibala! Imaš tobak? Hehe!»

Toda norčku je hitro zamrl smeh. Tako globoko ga je predril Murkov ostrí pogled. Nič odgovora ni dobil, nič tobaka. Ustrašil se je Murkovega molka in zbežal.

Murko, stoječ sredi svojega polja, se je ozrl tja gor h hribom, kjer so bili vinogradi. Nato se je napotil. Hitro je stopal, a pot se mu je vendarle zdela strašno dolga. Prva ga je zagledala stara Ledrčka in zbežala v hišo k Ledrcu: «Stari gre! Gotovo je že slišal.» Micika se je zaklenila v štibele. Nič ni pozdravil, kar za mizo je sedel.

«Kaj je z Miciko?»

Trdo kakor najstrožji sodnik.

Ledrc je odgovoril mirno. Sošolca sta bila v ljudski šoli in nista se vikala.

«Vse, kar si slišal, je res.»

Murka so zbudle Ledrčeve hladne besede.

«Nesreča za nas vse,» je dostavil grobar, ki je izkušal z mirno in lepo besedo rešiti, kar se je rešiti dalo. Toda ribaril je v kalnem. Murko je vstal, se razkoračil sredi sobe in potolkel s palico ob tla.

Če sedete v tramvaj pri „Evropi“ in zahtevate vozovnico „do Kavčiča“, imate do moje delavnice samo še nekaj korakov.

✱

Izdelujem vsakovrstno pohištvo po naročilu in po danih načrtih ter jamčim dve leti.

✱

Furniranje izvršujem na najmo-
dernejših specialnih pripravah. Zato morem jamčiti tudi za furniranje.

✱

Upoštevam vedno želje svojih naročnikov in dobavljam promptno!

✱

Pohištvo za srednji sloj v zalogi.

ALBERT ČERNE
STROJNO MIZARSTVO
LJUBLJANA VII
CELOVŠKA CESTA (PRI REMIZI)

Vele-
sejem

Ilirija

Keršič

Stara
cerkev

Gasilski
dom

Mitnica

Remiza

KAVČIČ

ORAHOL

ščiti polt pred škodljivim učinkom solnca in zraka. Ne preprečuje samo bolestin opeklin, temveč tudi poškodovanje kožnega pigmenta. Solnčne pege izostanejo popolnoma, pigment potemni, vsa polt pa posane zdrava in bakrenorjave barve.

Pri kupovanju je treba paziti. Obstoji samo en ORAHOL tvornice RAVE. Cena steklenice Din 6.—, dobiva se v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

???
NE!

Ne paragraf, ampak Vaš okus Vam ne dopušča, da bi notranja oprema Vašega voza ne bila očiščena.

Zato pripeljite Vaš avto v tovarno

Jos. REICH
LJUBLJANA
Poljanski nasip 4-6

Telefon 22-72.

ki Vam opremo in sedeže iz baržuna ali sukna temeljito očisti.

Izgotovitev v
dve h dne h I

LITOGRAFIJA

ČEMAŽAR IN DRUG
LJUBLJANA, IGRIŠKA ULICA 6

izdeluje vsa litografska dela
po najsolidnejših cenah

Telefon številka 25-69

Zahtevajte ponudbel

G O S P A !

**Zahtevajte
pri
svojem
trgovcu
samo
izdelke
tovornice
keksov,
biskvita,
vafeljnov
itd.**

B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana - Šiška

«Čez mesec in pol mora biti koča prazna. Izselite se, kamor se hočete. Čim dalje, tem bolje. Na mojem gruntu se ne bodo redili pankrti.»

«Murko, počakaj, težki časi so. Vojna je, kruha je malo... kam bomo šli?»

«Mi nič mar. Kakor sem rekel.»

«Deset let smo delali na tej zemlji, pod prejšnjim gospodarjem sedem in zdaj pri tebi tri leta.»

«Res. Toda zdaj je konec. Čim prej, tem bolje. Nič se ne bova tožarila. Kolikor boš šel prej iz kočice, kakor je navada, dobiš poplačano. Kar sem ti na dolgu, vse dobiš poplačano. To je moja zadnja beseda.»

Odšel je. Trdo so se zaprla vrata za njim.

8.

Dolgo, veselo pismo je sprejela Micika od Mihala, dragonca z ruske fronte.

Dragi mi!

Najprej Te čez hribe in doline najlepše pozdravljam, Micika, in Te poljubljam tisočkrat. Postal sem kaprol. Imam bistrega konja. Kako si ti? Si zdrava in dobra? Jaz mislim nate vse dni in vse noči in danes Ti sporočam svoje veliko veselje. Moj stotnik me je odlikoval s srebrno svetinjo. Jahali smo trije na

patruljo. Po gozdu smo se klatili pa smo nalleteli na kozake. To so ti hudiči! Toda mi se jih nismo zballi. Skrivali so se za grmovjem. Razjahali smo in se jim tiho približali. Začeli smo streljati, kakor da nas je bataljon. Tako smo jih prevarili in preplašili. Dva smo ubili, tri ranili, štiri ujeli, ostali so pobegnili. Jaz sem bil patrolje komandant in sem dobil danes srebrno svetinjo. Samo to je novega pri nas. Bitke vsak dan. Korajžni smo. Naš stotnik nas navdušuje in mi se borimo za vero, dom, cesarja, Micika, kaj delaš? Ali misliš kaj name? Ali si mi še zvesta? Malo mi pišejo domači. In tudi ti mi nisi že dolgo pisala. Ali si huda name ali si me pozabila, to mi piši, da se bom vedel ravnati, da ne bom zastonj mislil nate, ko boš ti druge imela. Te pozdravlja čez hribe in doline in te tisočkrat poljublja Tvoj zvesti Mihael Murko, kaprol, Dragoner-Regiment Nr. 5. 5. Esk. II. Abt. Feldpost... (Dalje prihodnjič.)

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Wa drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Naročnina za reviji «Priatelj» in «Uspeh» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—. Posamezna številka Din 7.—. Izdajata konzorcij revij «Priatelj» in «Uspeh».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravništvo Emil Podkrajshek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/l. Telefon 24-87.

PROJA

špecialne kavine mešanice

so sestavljene iz najfinejših vrst kave.

Zato so neprekosljive v kvaliteti!

*Mi pijemo
„Proja“
sladno kavo*

„Proja“ sladna in dvojno sladna ječmenova in ržena kava je redilna in zdrava, zelo priporočljiva Vaši deci kakor tudi bolnikom.

Kdor ljubi svoje zdravje, uživa „Proja“ sladno kavo.

Pri nakupu pazite na naše originalne zavitke!

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM

Tako preprosto kakor
A-B-C

- a. Raztopi Radion v mrzli vodi
- b. Kuhaj v raztopini perilo
20–30 minut
- c. Izpiraj perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

... IN... BELEJŠE IN HITREJŠE !